AHMET CEMİL AKDAĞ
KABE'YE DOĞRU
BÜYÜK KISAS-I EVLİYA
HAZRETİ
İDRİS
PEYGAMBERLER TARİHİ
3

AHMED CEMİL AKİNCİ
PEYGAMBERLERİMİZİN HAYAT HİKXYELERİ

KABE'YE DOĞRU

BÜYÜK KISAS-I ENBİYA

3

HAZRETİ İDRÎS (A.S.)

SİNAN YAYINEVİ Beyazsaray no 1 10 Beyazıt — İstanbul

Giriş
Hazreti Âdem (A.S.) ve Hazreti Şît (A.3.) devirlerinde, yaklaşık bir hesapla bundan 7500 - 6500 öncesi bin yıl içinde, cereyan eden hâdiseler esnasında, acaba helak olan cinlerden gayrı cinler ne yaptılar?..
Bunlar hakkında insan tam bir bilgi sahibi değildir.
Cinler, o zaman var oldukları gibi, hâlâ da vardırlar...
Bilinen tek husus, onların da, Hazreti Allah (C.C.), üzerlerinde titizlikle durmakta, azgınlık göstermemeleri ı<:111 korumaktadır
< »olura da peygamberler tahsis etmiştir..
Bu peygamberler kendi içlerinden olabilirdi.
Meleklerden olabilirdi.
İnsanlardan olabilirdi.
Meselâ, sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed (8 A.V.), hem biz insanların, hem de cinlerin peygamberidir
Allah, hem meleklerden, hem insanlardan peygamberler seçer.
(Hac: 75)
Ey cin Ve ins cemaati, içinizden size âyetleri- -mi nakleder, bugününüzün gelip çatacağını Inzâr ile haber verir peygamberler gelmedi mi size?..
(En'am: 130)

Görülüyor ki, Hazreti Allah hiçbir kulunu başıboş bırakmamıştır... Aksine peygamberleri aracılığıyla rahmetine boğmuştur.
Hakikat biz Rabbinden bir (eser-i) rahmet olarak (Peygamberler) gönderenleriz.
(Duhan: 5)
Toplu mânada, insana ve cinlere, gönderilen bütün bu peygamberlerin vazifesi aynıydı.
Onlar bu İlâhî rahmeti müjdelerler ve azabı haber verirlerdi.
(Biz peygamber (i rahmet) müjdeciler (i) ve azâb haberciler (i) olarak (gönderdik). Tâ ki peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı (özür diye ileri sürebilecekleri) bir bahaneleri olmasın.
(Nisa: 165)
Biz, peygamberleri (mü'minlere) müjde verici, (kâfirleri azabı İlâhî ile) korkutucu kimseler (olmak) dan başka (bir sıfat) la göndermeyiz...
(Kehf: 56)
Hazreti Âdem (A.S.) ve Hazreti Şît (A.S.)'da görüldüğü gibi, bütün peygamberler açık burhanlarla gönderilmişlerdir. Ne var ki ve ne acı ki, bu açık burhanlara rağmen, kullar nef slerine hükmeden, onu baskılayan İb-lis'in pençesinden yakalarım kurtarmaya pek az gayret göstermişlerdir... Daha Hazreti Âdem (AS.)'in yeryüzüne ayak basışından birkaç yüz sene sonra başlayan sapıklık .insan nefsinin bilhassa başkalarının yaptıklarına

özenmesinden büyük çapta ilham almıştır... Ve bu, gelen peygamberlerin açık burhan ve mucüzelerine rağmen sürüp gitmiştir.
Andolsun ki biz elçilerimizi açık açık burhanlarla gönderdik ve insanların adaleti ayakta tutmalan için, beraberlerinde de Kitabı ve mizam indirdik...
(Hadîd: 25)
(O peygamberler) apaçık burhanlarla (mucizelerle) ve kitaplarla (gönderildiler. Habibim) biz sana da Kur'ân'ı indirdik...
(Nahl: 44)
Andolsun ki biz senden evvel kendi kavimlerine (nlOt) psyfiunborlar göndermişizdir de on-ı.mı m.ılı ırık İmıhanlar getirmişlerdir.
(Rûm: 47)
* * *
Melek ve cinlere tahsis edilenleri bilmiyoruz.
Fakat insanlara gönderilenler hakkında Kur'ân'dan faydalanılarak şu bilgileri ediniyoruz:
Peygamberlerin görevi, korkmadan tebliğdir:
O (peygamberler), Allah'ın gönderdiklerini tebliğ edenler, Ondan korkanlar, Allah'dan başka hiçbir kimseden gocunmayanîardı. Hesap görücü olarak Allah yeter.
(Ahzab: 39)

Hazreti Allah, peygamberlerine nufcret vaad buyurmuştur.
Andolsun ki (peygamber olarak) gönderilen kullarımız hakkında bizim geçmiş sözümüz (vardır): «Muhakkak onlar, behemehal onlar mansur (ve muzafferdirler.»
«Muhakkak Bizim ordumuz, her halde onlar galebe edicidirler.»
(Saffât: 171-173)
Şunun da kesinlikle bilinmesi zarurîdir... Her peygamber gönderildiği halkın diliyle tebliğ eder.
Hiçbir peygamberi Biz kendi kavminin dilinden başkasıyla göndermedik ki (emr olunduklarını) onlara apaçık anlatsın...
(İbrahim: 4)
Yazı da verilmiştir ama, bu peygamberler ile Hazreti Allah arasında bir sır halinde kalmıştır... Meselâ Hazreti Âdem (A.S.) ile Hazreti Şît (A.S.) a verilen sa-hifeler, ancak onlarındı... Kalem ve yazı, dünya kalem ve yazısı değildi.
Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de (Elif, lâm, râ... Elif, lâm, mim... Elif, lâm, mim, sâd... Hâ, mim... Sâd... Yâ-sîn... Tâ, sin, mim...) gibi harf hitapları, Hazreti Allah'ın ancak Hazreti Muhammed (S.A.V.) e tahsis buyurduğu şifrelerdir.
Hazreti Allah çeşitli vahyîerden ayrı, hiçbir beşere söz söylediği vâki değildir.
— a —
(Ya) bir **vahy ile, ya** bir **perde arkasından, yahut** bir elçi gönderip de kendi izniyle diyeceğini vahyetmesi olmadıkça, Allah'ın hiçbir beşere kelâm söylemesi (vâki) olmamıştır.
(Şûra: 51)
Vahy: rüyada yahut kalbe ilhamla olur.
Perde arkası: Cenabı Hakkı görmeksizin sözünü işitmek suretiyle olur.
Elçi ile: Cebrail (A.S.) gibi meleklerle olur.
Daha ilk iki peygamber okununca görülmüştür ki, hangi ümmette peygamber varsa ve ona uyulmuşsa, o ümmet adalete kavuşmuştur. Haksızlık görmemişlerdir.
Her ümmetin bir peygamberi vardır. Resulleri geldiği zaman aralarında adaletle hükmedir lir... Ve onlar asla haksızlığa uğratılmazlar.
(Yûnus: 47)
Hazreti Allah, peygamberlerine daima hitap eder. Peygamber oldukları halde, onların da sakınmalarını diler.
Ey resuller, temiz ve helâl olan şeylerden yiyin, güzel amel (ve hareket) Ierde bulunun. Çünkü ben ne yaparsanız hakkiyle bilenim.
(Mü'minûn: 51)
Şu (insanlar) bir tek ümmet halinde sizin üm-metinizdir. Ben de sizin Rabbinizim. Benden korkun.
(Mü'minûn: 52)

Hazreti Allah, gönderdiği her peygambere, daima başka Allah olmadığını ve kendisine ibadeti emretmiştir.
Biz senden evvel hiçbir peygamber göndermedik (yani hiçbiri müstesna değildir) ki ille ona şu hakikati vahy etmişizdir: «Benden başka hiçbir Tanrı yok. O halde Bana ibadet edin».
(Enbiyâ: 25)
Her peygamberin günahkârlardan düşmanı vardır.
Biz her peygambere günahkârlardan böyle düşman(lar) peyda ettik...
(Furkân: 31)
İnsandan önce yeryüzünden yaşayan ateşsiz dumandan cinlerin helak edilmelerinde görüldüğü gibi, Hazreti Allah hiçbir topluma peygamber göndermeden onu helak etmemiştir.
Biz hiçbir memleketi, ona (halkına) öğüt vermek üzere inzar edici (peygamber) ler (göndermiş) olmadıkça helak etmedik. Biz zulmedenlerden değiliz.
(Şuarâ: 208 - 209)
Peygamberlerin en yakınları ve yardımcıları, daima âlimler olmuşlardır... Çünkü İlâhî ilim, insanı daima vahdaniyete götürür... Onu çabuk buldurur. O halde Allah'ına teslim olanlar gerçek müminlerdir... Diğerleri, meşriklerdir.
10
Nice peygamberler (gelip geçmişti ki) maiyetinde birçok âlimler muharebe etti de Allah yolunda kendilerine gelen (belâlar) dan dolayı ne gevşeklik, ne zaaf göstermediler. Düşmana boyun eğmediler. Allah sabr (u sebat) edenleri sever.
(Âl-i İmrân: 146)
*** * ***
Hazreti İdris (A.S.)'a başlamadan önce, bu giriş okunduğu zaman, kitapta işlenen mevzular daha iyi anlaşılacak, havasına, bilhassa hakikatine, girilecektir... Zihinlerde çözülmemiş düğümler kalmayacaktır.
Günümüzle, yedibin sene öncesi sapıklıkları arasında, iğne ucu fark görülmeyecektir... Sanki çağın kitabına göz gezdiriliyor sanılacaktır.
Elbette şimdi artık peygamberler yoktur.
Fakat Kur'ân-ı Kerîm, (lâteşbih) binlerce güneş parlaklığında nur saçmaktadır... Onu, âlimlerin en iyi aksettirecekleri şüphesizdir.
Fakat hani?..
Hâlâ üç milyarlık dünya nüfusunun yarısından pek çoğu zulmettedir... Okunacak Hazreti İdris (A.S.) çağma, sapıklıklarına hızla gidilmektedir.
Âlimler ise susuyorlar.
Bilgi, tecrübe, akıl, meydan, kudretleri, pek çok ama, mes'uliyetlerini müdrik değiller...
Allah'a teslim olmamışlar mıdır?..
Bilinmiyor?..
Ne denirse densin sükûtları, savaş meydanından çekilmeleri, en büyük günahlarıdır... Kasdî tutumlan kar-
lı —

şısmda tövbe de kâr eylemeyeceğine göre, âkibetleri acı olacaktır.
Üzücü bir haldir bu.
Ve böylece vazile bizlere kalıyor.
Hazreti Allah'ın yardımına güveniyoruz, înşaallah sekizbin sayfalık bu eseri bize bitirmeyi nasip buyuracaktır.
O'na şükranlarımız ebedîdir.
Hazreti îdris (A.S.) eserim, insanlığın kurtuluşuna hayırlı olsun 1..
Ahmet Cemil Akıncı Esentepe 1 Mart 1968
HAZRETİ İDRÎS (A.S.) İN HAL TERCÜMESİ
Adı: İDRÎS (Ahnnud - Uhnud, Hanud - Hanofe)
İdrîs, Farsça ders veren, öğreten, âlim demektir.
AJtunud, İbranice basiretli, ileri görüşlü, tedbirli ve
sabırlı manasınadır. Babası: Yerd (Yared). Annesi: Berekna. Şeceresi: Hazreti Adem (A.S.)
Hazreti Havva ile evlendi.
Hazretî Şît (A.S.) doğdu.
Hazreti Şît (A.S.) Hazurayla evlendi... Enuş
(Enaş) doğdu. Enuş, Na'me ile evlendi... Kinan (Kenan) doğdu.
Kinan, Dine (Duna) ile evlendi... Yerd (Yared) doğdu.
Doğumu: Hesaplara göre, tahminen Hicret'ten 5469 (Mi-lât'tan 4847) yıl önce doğmuştur.
Doğduğu zaman Hazreti Âdem (A.S.) 702 ve Hazreti Şît (A.S.) 562 yaşlarında kadardılar...
Sağdılar.
ömrü: 365 dünya yılı yaşadığında iltifak edilmiştir.

Ölümü: Ölmemiştir...
Hazreti Allah emretmiş ve bedeniyle birlikte göklere almıştır... İlyas, Hızır ve İsa (A.S.) 1ar gibi, hâlâ dört veya altıncı gökte hayattadır.
Göklere çıkarılışı, Hicret'ten 5104 (milât'tan 4482) sene öncesine rastlar. Hazreti Âdem (A.S.) vefat edeli 122 (308) ve Hazreti Şît vefat edeli 15 sene olmuştur.
Peygamberliği: Akla uygun geleni, vazifeye, Hazreti Şît (A.S.) vefat edince başlamasıdır... Ayrılışına kadar, onbeş yıl vazifede kalmıştır.
Bölgesi: Muhtemelen Arap Yarımadasında. '
Ailesi: Hedame (Edane)... Doksanbeş yaşındayken evlenmiştir.
Çocukları: Birçok oğul ve kızları olmuştur... En meşhurları ilk oğlu Müteveşlik'tir.
Hazreti İdrîs (A.S.) a. ihsan buyumlan vasıflar şunlardır:
1. İlk iğne, makas icat edendir... İlk kumaşı dokumuş, kesip biçerek, elbise yapmış ve ilk giyinen insan olmuştur.
2. Dünya kalemi, harfler, rakamlar onun icadıdır. Bu suretle ilk yazı ve hesap bilgisi eseridir. Matematikle ve müsbet ilimlerin hepsiyle ilgilenmiştir.
3. İlk kimyagerdir.
4. İlk fizikçidir.
5. İlk astronomdur... Gök esrarını ve ilâhî hikmetleri çözmeye çalışmıştır.
6. Küfre karşı ilk Cihad (Mukaddes savaş) yapandı.
7. İlk feylesoftur... Hitabet ve kitabetiyle meşhurdur.
8. Atı ilk terbiye edendir.
9. İlk ata binen süvaridir.
10. İlk savaş silâhları icad edendir.

Hazreti İdrîs (A.S.) a otuz sahife nazil olmuştur. Hazreti İdrîs (A.S.) Kur'ân'da ismi geçen ve tezkiye edilen peygamberlerdendir.

HAZRETİ İDRİS (AS.) İN MUKADDES KİTAPLARDA ZİKROLUNMA YERLERt
Diğer peygamberler gibi, Hazreti İdrîs (A.S.) da (Taberî, Kamusu! Alam, Kısası Enbiya, çeşitli ilmihaller ve diğer dillerde neşrolunan eserlerde) yer yer geçmektedir.
Fakat mukaddes kitaplar şüphesiz temeldirler.
1. Kur'ân'da:
Meryem sûresi, (56,57) âyetler:
Kitapta tdris'i de an. Çünkü o çok sadık bir
peybamberdi.
Biz onu pek yüce bir yere yükselttik. Enbiya sûresi, (85) âyet:
İsmail'i, tdris'i, ZülkhTi de (yâdet, bunların) her biri de sabr (ve sebat) edenlerdendi.
Saffât sûresi, (123) deki: **(İlyas da şüphe yok ki gönderilmiş peygamberlerdendi)** âyetindeki (İlyas), bazılarına göre (İdrîs) tir. Nitekim **İbni Mes'ut (R.A.)** (İlyas) yerine (İdris) kıraat buyurmuştur.
Ayrıca şu sûrelerin, numaraları verilen âyetlerinde, tefsir ile, (İdrîs((A.S.) zikrolunur:
Meryem : **58 Furkan** : **37 Tahrim** : **12**
(Not: Bilhassa hadîs-i şerifler ve neşrolunmuş **muhtelif Kur'ân tefsirlerinden** faydalanmak mümkündür... Çünkü Kur'ân'dan ışıklanmalardır.)
2. Tevrat'da: Bab: 5 **(1-24)**
—• 16 —
KABE'YE **DOĞRU**
3. Hazreti İdris (A.S.)
I
BABALARIN KORKUSU
Hicretten 5169 (Milâd'dan 1347) yıl öncesiydi.
Dünya şimdikine nazaran ortalama yedibin sene daha gençti.
Hazreti Âdem (A.S.) ile Hazreti Havva yeryüzüne ayak basalı 702 sene olmuştur... Henüz her ikisi de sağdılar.
Hazreti Âdem (A.S.) in oğlu Hazreti Şit (A.S.) da sağdı 562 yaşındaydı ve insanlara, dağılmamaları, mağaralara doğru koşuşup yabanlaşmamaları için ev, köy-kasaba inşa etme gayreti içindeydi...
Gönlünün derinliklerinde de Kabe'yi ebediyete kadar ayakta tutacak onarma heyecanı yatıyordu.
Mekke bölgesinden, geçen yüzyıllar süresince, yeryüzüne dağılan insanlar, bilhassa İblis'in Kabil'e aşıladığı telkinler dolayısıyla, gurup gurup sapıtmaktaydılar... Daha da, hem hızlı bir akışla bu azgınlık ve sapıklık artacağa benziyordu.
Peygamber Hazreti Âdem (A.S.) olsun, çevresinde toplanan âlimler olsun, büyük çaba gösteriyorlardı ama, dönüşü kesmek değil, azaltamıyorlardı bile.

Mekke'den itibaren, Arab Yarımadası çevresinde ve derinliklerinde yer yer yükselen dağlarda yaşayanlar, atalarını hükümdar yapmışlar, emirlerine göre çalışıyorlardı... Bu dağ insanları Henüz Allah'a teslimde sebat gösteriyorlardı.
Çöllerdekilerse, Kabil soyuydular... Oralarını tam bir cehenneme çevirmişlerdi... Ve kendileri de bu cehennemden hoşlanan ifritler gibiydiler.
Hazreti Âdem (A.S.), mü'min ümmetinin bunlarla temasını, hele evlenmelerini yasaklamıştı.
Fakat insan, yasaklara haristi... Yasaklan çiğnemek için kalbinde daima bir heyecan duyardı.
Hele genç, henüz durulmamış erkekler, macera heveslileriydiler.
Kimin ne zaman, nerde, nasıl söylediğinden habersizdiler ama, güzel yaratılmış erkekler olduklarını biliyor îardı... Çöldeki Kabil soyunun erkeklerinin de çirkinliklerini haber almışlardı.
Hazreti Allah'ın hikmetinden sual edilmezdi elbette... Bu güzel dağlı erkeklerin eşleri çirkin kadınlardı... Çölün çirkin erkeklerinin eşleri de güzeldi.
Bu dengesizlik perişan ediyordu dağlı erkekleri.
Çoğaldıkları, işleyecek toprak bulamadıkları bahaneydi.
Güzellikleri'anlata anlata bitirilemeyen çöl kadınlarını arzuluyorlardı.
Bazan tek, bazan gurup gurup, sıvışıyorlar... Uçarcasına inip kayboluyorlardı dağlardan aşağıya.
Gidenlerin dönmediklerini görenler de cesaretleniyorlardı.'
öğüt, ceza, kâr etmiyordu.
*** * ***
O yılın bir sonbahar sabahıydı.
Dağ köylerinden, uzun boylu, yakışıldı, vakur bir

idam, namazdan sonra, köyünün dışına çıktı... Her zammı glttiğ tepeye yöneldi.
Dalgındı...
Bilhassa üzgündü.
Tepeye varınca, çatal dallı bir zeytin ağacının altımı oturdu... Yüzünü ufuklara kadar uzanan çölden ya-nı çevirdi.
Bu adam o bölgede yerleşmiş insanların hükümdarı tftrd (Yared) di.
Kının (Kenan), Enuş (Enaş) Hazreti Şît (A.S.), ve dedesiyle atası Hazreti Âdem (A.S.) a ulaşıyordu Yarıl Yerd, Hazreti Âdem (A.S.) in torununun toru-
lıı
i »aha ı;ççen yıl evlenmişti.
Ailesi, Herekna adında mümin bir kadındı.
<; evlenmesine sebep, doğacak oğlunun azması, ıı, korkusuydu.
'ıı im senelerde her babanın korkusu buydu, ıı llbtıl ı babalar evlatları olunca sevinmeli değiller IIV Hu mevzuda yanşa girmeleri, insanla yeryüzünü letullrmeleri gerekmez miydi?..
Değildi İşte. Hııbıılıvnn korkusu, dağ büyüklüğünde ve karanlı-
I, oturdu 'm ağacı altında çöle bakarken
m ı ı .ıı i» haliyle kelimeleri eze eze konuştu:
"Ky uğurun/, çoll Kabil soyunun yüreklerinde çöreklenen İblls'ln şeytanlarını bağrına bastıran canavar!.. Yanına kadar inip ateş alan kumlanna eğiiemiyorum... tileri seçemiyorum... Söyle, bu gece yine kaç evlâdımızı nnpıttm?.. Cehennemine çekip yuttun?..»
Tabiî, bir cevap alamadı.
Buna rağmen devam etti:
«Dilerim ki, çölünde kum gibi yılan kaynasın... Hani

İblis'i cennette azı dişlerinin arasına saklayan ve atam Hazreti Âdem (A.S.) a günâh işletmeye sebep olan yılan soyu var ya, işte onlar kaynasın. Hepsinin azı dişlerinde amellerinin hatırası zehir var. Çöle inenleri bulup tabanlarından soksunlar... Öldürsünler.» «
Henüz hisleriyle çeyrek saat bile yalnız kalmamıştı. Köyden birer ikişer gelenler oldu.
Bunlar hep kadmlar, anneler, babalardı.
Aynı acı haberi veriyorlardı:
«Ey Hükümdarımız Yerd!.. Üç oğlum gitmiş.»
«Ey atamız yerd!.. Çocuklarım öksüz kaldı.»
«Ey başkanımız!.. Ağabeylerimizi aradık, bulamadık»
Hükümdar Yerd hep sustu.
Asasıyla çölü göstermekle yetindi.
Bazıları soruyorlardı:
«Dönerler mi dersin?..»
Yerd ürperiyor, bunu istemiyordu:
«Allah göstermesin!.. Çünkü nurlan kaybolmuş, sönmüş bir odun karalığındadırlar artık.»
Gelenler biraz çömelip dinleniyor, hattâ dayanamayıp ağlıyor, sonra çekilip gidiyorlardı.
Yerd hesapladı gelenlerin ardı kesilince, yurdundaki-lerden işte yine bir gecede seksene yakın erkek ayrılmıştı.
Üzülen bir insan yalnız basma kalınca ne yapardı?..
Hislenir, içlenirdi ve teslli için şarkı söylerdi.
Hükümdar Yerd de öyle yaptı:
Sabret!..
Çünkü sabır güzeldir, En yararlı ilaçtır. Mihnet katmerlense de Parlama hemen... Zarar sana dokunur.

Bak şurada
Bir diken tutuşturuldu...
Karardı ortalık.
İsler duman duman terliyor.
Nefes atamıyorsun...
Genzin kuruyor.
Gecikmez,
Duman dağılır...
İsler düşerler.
Tutuşan dikenin ömrü biter.
Fakat toprağında,
Sıcak sıcak ürperen,
Al çiçekler y eşer ir.
Onlara koş.'..
Sabrının bahçelerinden faydalan
Ortalık boğulmuşken,
Dikeni çiğneseydin,
Kazancın islenmekti,
Kirlenmekti baştan aşağı.
Çıtır çıtır yeşeren
Dalların nimetine kavuşamayacaktın.

Vrnl, (Hıılıii! hu)•.'>],■.,> düştüğünü gördü. Mı ,ııı çevirdi
Gelen dostlarından Katmar'dı. Sevindi... Yüzü parladı.
Katmar, Yerd'in karşısına geçip otururken konuştu: «O dilek cümlemize olsun.»
«Bugün ne fikirdesin?.. Bir gezinti yapmamız mümkündür sanırım... Her hareket bir bereketin kaynağıdır.»

«Ben de bunu sana teklif edecektim... Dün söylediler, Şenil vadisinde avlar bollaşmış.»
Katmar bilmeyerek, Yerd'in derdini eşeledi:
«En korkunç avcı şu çölde ey Yerd!.. İnsan avlıyor.»
«Biz de elimiz kolumuz bağlı seyrediyoruz sadece.»
Fazla konuşamadılar.
Yerd'in küçük kız kardeşi koşup geldi.
Haber verdi:
«Ey ağam!.. Yengem Berekna doğurdu.»
«İkiz mi?..»
«Bilmiyorum...»
«Oğlan mı?..»
«Heyecanlandım... Sormadan sana koştum.»
«Peki peki... Geliyorum.»
Yerd'in kız kardeşi koşarak geriye gitti.
Yerd acı acı güldü... Hatırlattı:
«Eskiden babalar, oğullan olması için ne çok Allah-lanna yalvarırlardı!.. Şimdi öyle midir?.. Hiç olmasın, yahut kız olsun istiyoruz... Doğacak oğullarımız ancak kabil'in kuvvetlenmesine yarıyacak. Azgınlar çoğalacak.»
Ayağa kalkmışlardı.
Katmar ümit verdi:
«Seninki belki öyle bir hayata atılmaz... Çünkü Şît soyundan henüz sapıtan yoktur. Hazreti Allah'dan hayırlısını dile... Oğlan da olsa üzülme.»
«Başka çare var mı?..»
*** « ***
Hükümdar Yerd, evinin avlusundan içeriye girerken, onü yine küçük kız kardeşi karşıladı...
Haberi verdi:
«Ey ağam!.. Müdemi isterim... Doğan çocuğun oğ-lanmış.»
— 22 —
Hükümdar Yerd, bu sözlerle kalan ümidini de kay-**iM-tınlşti.**
Durdu.
Dönmek üzereydi.
Kız kardeşi şaşırdı... Uyandırdı Yerd'i:
«Sana ne oluyor ey ağam?.. Yoksa rahatsız mısın?.. Veya ne konuştuğunu anlamadın mı?.. İşitmedin mi?..»
Yerd, kızkardeşine gülümsemek ihtiyacını duydu:
«İşittim ve anladım... Hasta da değilim ey kardeşim!..»
«Peki, bu halin nedir?.. Bana birisini hatırlattın.» «Kimi?..»
«Geçenlerde söylüyorlardı... Yakın dağlarda Biyrasb adında bir hükümdar varmış...»
«Evet, var...»
«Sanırım altından kaval gibi bir çalgı yapmış... Ondan sihirli sesler çıkanyormuş... Beğendiği bir kadın, yahut hayvan görse, kavalmı çalıyormuş... Onlar da koşa koşa yanma geliyoriarmış.»
Hükümdar Yerd, hâlâ dalgındı. O haliyle sordu:
«Sihirli demek?..»
«Başka türlüsü mümkün müdür?..»
«Ey güzel kardeşim!.. Farkında olmadan sen de sapıtıyorsun galiba... Çünkü sevgili Allahımız hiç kimseye böyle bir kudret bahşetmez... Hele şer için olursa.»
«Gerçek ama... Görenler var.»
«Mümkündür... Fakat sebebi başka imkânlarda araman gerekmez miydi?.. Güzel bir çalgı çalınınca bilhassa siz kadınlar, onu çalanın çevresinde toplanmıyor musunuz?.. Çobanlanınız kamışlarını üfürüp içli sesler çı-kardıklan zaman sürüler hislenmiyorlar mı?.. Hükümdar

Biyrasb, çalgısına hâkim bir insan... Tatlı çalıyor... Kalbe dokunuyor çıkardığı sesler... Yoksa sihir değil yaptığı.»

«-Mümkündür... Beni uyardığın için teşekkür ederim.))
Hükümdar Yerd'in kız kardeşi, bir az düşündükten sonra devam etti:
«Biz hakikaten cahiliz ey ağam!.. Sizler gibi bilginlerin daima öğütlerine ve uyarışlarına muhtacız. Dağdan çöle kaçanların çoğu cehaletlerinin kurbanı oluyorlar. Hükümdar Biyrasb, Allah'ın kendisine lütfettiği kabiliyetini kötüde kullanmakla azıtanlardan farksızdır... Kimbilir idare ettiği halk nasıl bir akibete doğru sürüklenecek!..))
«Hepsine hidayet dilerim.»
Hükümdar Yerd'in kız kardeşi, yakındaki ağacın dalından bir yaprak kopardı... Önce çiğnemek istedi, vazgeçti... Parmakları arasında ovaladı ...Hareketi irade dışıydı... tlhamlandı:
Aylardan beri beklerdim...
Çıplak dallara bakarken
Kahrolurdum.
Artık öldüler sanırdım
Kabuklarını yokladıkça..
Şimdi o dallar
Canlandılar...
Yeşil dile geldi yaprak yaprak.
Unuttum çektiklerimi...
Hoyratça yoluyorum zenginlikleri.
Kollarımı bir bağlayan bulmalı...
Yoksa dalların
Çiçeğine, bereketine, yetişemiyeceğim.
Bağ bozumunu görmeyecek
Gönül bahçemdeki ağaç.

insanın şüphesiz... Fakat beynimdeki tırtıla, O kuk ayaklı böceğe. Ne tltmtli!.
• I karşı durmalı!..
Iıım,ı\ çalı/ısının
V/nı./.- ..•«■ *um hep...*
Şiftim pdıklanır...
İradem sağırlastr... Sürükleniri/n dilediği yere.
Hükümdar Yerd, kızkardeşinin ağzını kapadı: «Seni anlıyorum... Sus artık!..»
«Bütün bunları gittiğin yerlerden, acından kurtarmak için yaptım...»
«Farkındayım...»
«Hâlâ oğlun için sevinmeyecek misin?..»
«Bunu isterdim...»
«Gördüm oğlunu... Herkes de gördü... Bir aydınlık fışkırıyor havasından... Hazreti Adem (A.S.) dan ve Şît amcamızdan güzel olacak diyorlar... O kanaatteler.»
«Neye yarar!.. Baksana çöldeki seraplar şimdiden bu tarafa göz kırpıyorlar.»
«Ah, nihayet anlayabildim... Sen korkuyorsun ey ağam!.. Oğlunu Kabil soyuna kaptıracağından çekini-yorsun »
«Bu artık hep böyle olacak... Her baba korkacak.» «Vehmi bırak... Pek geciktin... Yengem Berekna üzülecek.»
Hükümdar Yerd, hak verdi kız kardeşine... Peşine düştü.

Odaya girdiği zaman, hasta ailesinden önce doğan oğlu onu çağırdı sanki..-. Baktı ve artık gözlerini alamadı.
Ailesi Berekna, Hükümdar Yerd'in durumunu izledi.
O da ürkekti.
Çünkü günlerden beri, Yerd'in, oğlu olacak diye, kara kara düşündüğünü biliyordu.
Berekna, Hükümdar Yerd yumuşayınca, hele eğilip çocuğunun havasındaki aydınlığı tutmak ister hareketler yapıp, yüzünü koklayınca, sordu:
«Sevineyim mi ey Yerd?..»
Ancak o zaman Yerd toparlandı... Ailesine döndü.
«Nasılsın ey Berekna?.. Sıkıntı çektin mi?. Çünkü her kadın sıküırmış.»
«Farketmedim... Oğul doğurmak ihtimali öyle ağır bastırmıştı ki...»
«Ya şimdi?..»
«Sevinmem gerekecek galiba...» •
«Evet ey Berekna!.. Sevin, hem de çok sevin.»
«Niçin?..»
«Sebebini ancak Hazreti Allah bilir... Oğluna baktıkça hafifliyorum... Üzüntümü, derdimi unutuyorum.» «Güzelde kaldıkça, güç olandan kaçtıkça, bu daima mümkün olacak ey Yerd!..»
Yerd hayret etti: «Güzel değil, en güzel...» dedi. Ekledi:
«Güç değil, en güç...» «Evet evet.»
«Bunları sevgili peygamberimiz Hazreti Âdem (A.S.) daima söyler... En güzel nedir bilir misin ey Berekna?..

Allah'ın birliğine sığınmaktır... En güç ise, ondan kopmak, ateşte kalmaktır.»
O en güzeli de tasdik ederse, biz de onu en kolaya hazırlarız... Amma kim cimrilik eder, kendisini müstağni görür ve o en güzeli yalan sayarsa biz de ona en güç olanı hazırlarız.
(Leyi: 6-10)
Berekna öğrenmek istedi:
«En kolay nedir?.. Ey Yerd, bu en kolay şey insanı :JU andaki huzurumuzda yaşatıyor...»
«Bunu da dinlemiştim ...En kolay olan Allah'a teslimiyeti veren şeriattır.»
Seni en kolay olana muvaffak edeceğiz.
(A'la: 8) Hükümdar Yerd devam etti:
«Bir de, söz açılmışken, şunu da öğren ey Berekna!.. En helâl kazanç el emeğidir.»
Kapıda birisi görünmüştü... Nefes nefeşeydi... Haber verdi:
uEy Hükümdarımız!.. Sevgili peygamber atamız Ks rttl Adem (A S t geliyor.» Yc1.1 in inanlı lıtamedl
«YanilmıyuMıı? İlciniz gldell bir sene olmamıştı. Nikâhımda bulunmuştu.»
«Nasıl yanılırım!. Onun hurma boyunu kim farket-mez.»
l lükümdar Yerd avluya koştu... Duvarın üzerine çık-lı, baktı. Evet doğruydu verilen haber... Hazreti Âdem (AS) son tepenin yamacını iniyordu.

Tekrar içeriye girdi... Anlattı:
«Ben atamız peygamberimizi karşılamaya gidiyorum... Kardeşim hazırlık yapsın.»
Berekna rica etti:
«Ey Yerd!.. Daha şimdi anlamaya başladım. Bir anne, çocuğuyla konuşmak ateşiyle yamyormuş meğer... İsmini koy da öyle sesleneyim.»
Hükümdar Yerd, bunu hiç düşünmemişti.
Fakat kolaylıkla ilhamlandı... Bildirdi:
«Onu İDRİS (Ahnud) diye çağır ey Berekna!..»
İdris mi?.. Ah pek sevdim. Demek oğlumuz ders veren, âlim ve basiretli olacak... Sabırla arkadaşlık edecek...-
* »
Hükümdar Yerd, Hazreti Âdem (A.S.) ı köyden çok uzakta karşıladı... Eb'ni öptü.
Hazreti Âdem (A.S.) ne zaman Hükümdar Yerd'in yurduna gelse, köye girmeden önce, Üçhurmalar'da mola verirdi.
Yine öyle yaptı.
Hurmaların altına oturdu.
Yerd'in de oturması için izin verdi.
Gülüyordu... Dinçti... Sanki Mekke'den değil, -komşudan geliyordu.
Hicretin öncesi 5469 yılında Hazreti Âdem (A.S.) henüz 702 yaşındaydı.
Sordu:
«Beni beklemiyordun sanırım ey hayırlı torunum
Yerd?..»
«Evet...»
«Gönlüme uydum... Duramadım... tyi haberler alacağımı sandım.»
— 28 —
Hükümdar Yerd başını önüne indirdi. Utandı, yüzünü allar ba?ıı.
Buna rağmen konuştu:
«Ey peygamber atam!.. Her gelen gün, eskisini aratıyor. Çok zayiat veriyoruz,.. Anneler, babalar, artık kimsenin yüzüne bakamıyorlar... Azıtıp kaçanlar, yalnız kendilerine etmiyorlar, ailelerinin şereflerini de kirletiyorlar. Halk, sapıklığa yeltenen ailelere uğramaz oldu... İlişiğini kesti... Görüşmüyor... Hele çocuklarını görüştürmüyor.»
Hazreti Âdem (A.S.) üzüldü...
Bu davranışı kabul etmedi:
«Doğru değil ey Yerd!.. Bir aileden her türlüsü çıkar. Hepsinin cezalanması olmaz... Bu çeşit hareket onların da istemeyerek, zorla sapıtmalarına sebep olur... Aksine, kendilerine kucak açılmalıdır. Yaralan sarılmalıdır...»
«Dinlemiyorlar... Korkuyorlar.»
Hazreti Âdem (A.S.) hatırlattı:
«Azıtıp kaçanlar nereye gidiyorlar?.. Nasıl bir hayatı özlüyorlar?..»
«Kabil'in ülkesine gidiyorlar... Oradaki yaşayışa kanıyorlar.»
«Kabil kimdir?..»
«Hazreti Allah'a ilk isyan eden...»
«Doğru... Fakat kimdir o?..»
Hükümdar Yerd cevap veremedi.
Hazreti Âdem (A.S.) tamamladı:
«Kabil, benim öz oğlumdur... Senin de amcan.»
«Evet...»
«Sana ilk bakışta tuhaf görünür... Baba peygamber, oğul âsî... Niçin Hazreti Allah, Kabil yüzünden bana kırılmadı... Hiç değilse peygamberlik görevimi almadı?.. Demek her kulun ameli sadece kendisine aittir... O hal-

de sapıtanlann ailelerine öyle bir gözle bakmak asla doğru değildir.»
Hükümdar Yerd sevindi: «Bunu anlatacağım ey atam!. » «Bana verecek başka bir haberin yok mudur?..» \ «Var... Az önce bir oğlum oldu. Ona yardım et de, sapıtmasın.»
«Yardımın ancak Allah'ımdan dilemekle olur...
Çünkü hiç bir peygamber, hattâ melek kadere, hükmedemezler... İlâhlık vasıflarında zerreye sahip değildirler.»
Sizin, melekleri ve peygamberleri tanrılar edinmenizi de emretmez o, ya size, siz müslümanlar olduktan sonra, hiç kafirliği emreder mi?..
(Âl-i İmrân: 80)
Hükümdar Yerd, konuştuğuna pişman oldu. Doğruydu, peygamber atasında çok kuvvetler vehmetmişti.
Konuyu değiştirmek istedi... İlgilendi: «Ey Atam!.. Doğruca Mekke'den mi geliyorsun?..» «Öyle sayılır ama, önce hükümdar Biyerasb'm yurduna uğradım... Ey oğul, sihir oyunu ne zalim şeydir!.. Yapanı, halkı aldatanı, belki bir zaman için o cahil halkın gözünde ululuyor... Fakat onlar yalancılıklarının cezasını daha bu dünyadayken çekeceklerdir.»
Allaha karşı yalan düzüb atandan, yahut kendisine hiçbir şey vahy edilmemişken «Bana da (kitap) vahy olundu» diyenden, bir de «Allanın indirdiği (âyetler) gibi ben de indireceğim» diye söyleyenden daha zalim kimdir?..
(En'am: 93)
— 30 —
Hükümdar Yerd, Hazreti Âdem (A.S.) in daha konuşacağını sanırken, öyle olmadı... Hazreti Âdem (A.S.) ansızm ayağa kalktı. «Gidelim» dedi. Yürüdü... Ve sordu:
«Demek bir oğlun oldu?.. Adını ne koydun?..» «tdris!.. (Ahnud)...»
«Sevdim... Dua edelim de Hazreti Allah da onu sevsin ve korusun!.. İsmi gibi âlim, basiretli olsun... Öğrensin... öğretsin... Sabır, arkadaşlığını yapsın...» Köye yaklaşmışlardı. Halk karşıcı çıkmıştı. Bunlardan bir gurup ayrı toplanmışlardı. Sevinmiyor, aksine kınar gibi gülüşüyorlardı. Aralarında mü'min kullara yakışmayan konuşmalar oluyordu.
Çünkü bunlar, sapıtmışlardı... Yakında çölün yolcusu olacaklardı.
Birisi bağırarak konuşmaya başladı: «Yine geldi...» Cevapladılar:
«Evet, geldi... Söz karın doyurur mu?.. Hiç bir delil göstermeden bizi Allah'ına inandırmaya çalışıyor... Sözde vahy alıyormuş.»
«Öyle ya... Biz de alalım, ancak inanırız.»
Onlara bir âyet gel (ip tebliğ edil) diği zaman derler ki «Allah'ın peygamberlerine Verilenler gibi bize de verilinceye kadar asla iman etmeyeceğiz...»
(En'am: 124) Devam ediyorlardı:
«Mademki kâinatı yaratmak kudretinde bir Allahın varlığından bahsediyor ve kendisinin onunla temasta bu-

luduğunu iddia ediyor... Niçin faydalanmıyor?.. Bizden ne farkı var?.. Yürüyor, yiyip içiyor, evleniyor... Bizim uğradığımız zahmetlerin hepsini taşıyor.»
Biz senden evvel hiçbir peygamber göndermedik (ve hiçbiri hariç değildi) ki muhakkak onlar da yemek yerlerdi, çarşılarda yürürlerdi...
(Furkan: 20)
Bu sapıklıkları işiten çevredeki cansızlar bile kıpkırmızı kesiliyorlardı... Onlan helak için, hareket kabiliyetlerine izin verilmesini yalvarıyorlardı. Çünkü ne varsa Allah'ı teşbih ve tenzihte yarış halindeydiler.
Yedi gökle yer ve bunların içinde bulunanlar onu teşbih eder. Hiç bir şey hariç değil, hepsi ona hamd ile teşbih eder...
(İsra: 44)
Kim anlayacaktı!..
Hepsinin göz aydınlıkları kararmıştı.
Hazreti Âdem (A.S.) yanlarından geçip gidinceye kadar, gizli -aşikâr, onunla istihza etmekten bile çekinmediler.
Andolsun ki (habibim) senden evvelki Peygamberlerle de istihza edilmiştir de ben o küfredenlere bir zaman için meydan vermişimdir.
(Ra'd: 32)
Andolsun, senden evvelki peygamberlerle de istihza edilmiştir de alay etmekte oldukları şeyler (kavimlerinin) içinden istihza eden o maskaraların kendilerini kuşatmıştır.
(Enbiya: 41)

Ey kulların üzerine (çöken büyük) hasret (ve nedamet, hazır ol!.. Çünkü) onlar kendilerine herhangi bir peygamber (ve elçi) gelmeye dursun, ille onunla istihza ederlerdi.
(Yasin: 30) Onlar da, kendilerine bir Peygamber gelmeye dursun, ille onunla istihza ederlerdi.
(Zuhruf: 7) Hazreti Âdem (A.S.) sapıkların haline önem vermedi... Onurlu geçti yakınlarından.
Beraberinde yürüyen müminlerle konuştu. Önce, Hükümdar Yerd'in oğlu olduğuna dokundu:
«Yerd'in bir oğlu var artık... Adı îdris. Her şey gibi, onun da halk edilmesi sebebi Allah'ı tanımaktır.»
Bun «inleri de, İnsanları da (başka bir hikmetle) değil ancak buna kulluk etsinler (beni tanısınlar bilsinler) diye yanıltını.
(Zâriyat: 56) Açıkladı:
«Bu, sapıkların kaçındıkları gibi, zor değildir... Çünkü niyet eden için kalaylık vardır... Hem de kat kat fazladır... Hiç değilse iki mislidir.»
Demek, hakikaten güçlükle beraber bir kolaylık var. Muhakkak güçlükle beraber bir kolaylık var. O halde boş kaldın mı hemen yorul ve (her işinde) ancak Babbine sarıl!..
(İnşirah: 5 - 8)

Hazreti Âdem (A.S.), halka bu türlü, hep Allah-kul münasebetlerini hatırlata hatırlata, hükümdar Yerd'in evine geldi.
Orada, tekrar görüşeceğini, sapıtanlardan nevmid olmamalarını, dönüp gelmelerini dilememelerini, söyleyerek ayrıldı.
Avluyu geçerken, Hükümdar Yerd'in kızkardeşinln
söylediği bir ilham kendisine kadar geldi:
Doymazken nimetlere, Sığamazken tarhlara, Kanamazken esenlere, Duruldum baş ucunda... Hayır, öyle değil... Emellerimi buldum, Dindi gurbet, Sustu hasret... Çekilip gitti Her çeşit sıla.
Geldiğin ülkelerin Havasmdasın hâlâ... Ruhun pırıl pırıl. İçindeki içindeki kaynaktan Fışkıran aydınltk Gözlerinde geziniyor. Bakmaya kudretim yok... • Kirpiklerim tutuştular. Sır değil artık ölümden ötedeki güzellikler.
Hazreti Âdem (A.S.) öğrenmek istedi: «Hislenen kimdir?..»

Kızkardeşim ey Peygamberim!..» «Kiminle konuştuğunu anladın mı?..» «Evet... Sanırım oğlum İdris'e gönül dolusu sev-ı.ı nl sunuyor.n
«Doğrudur... Ben de bazı ilhamlarla yüklüyüm ey v< nl şimdiden... İdris'in has kul olacağı ve insanlara yararlı çalışacağı kanaatindeyim... Esasen^her şey in-"i için değil midir?.. Hattâ insan bile hemcinsi içindir,,.»
Kazreti Âdem (A.S.) nihayet odaya girdi, tdrls'e bakar bakmaz yüzü nurlandı. içinden geçenleri döktü:
«Bu üçüncüdür ki, gözlerimin aydınlığı sınırsızlan-
fl| Önceki İkisi Habil ile Şıt'in doğumlarında olmuştu.
ı in deşin pek haklıymış ey Yerd!.. İdris benimdir
emnnetimdir... îyi bak, yetiştir... Bilhassa sev,.
••vl»

II ÂHİRETİN TAKLASI

Güzel, aydınlık, bir genç, sürüsünü otlatıyordu.
Yanında, sağlı sollu, iki köpeği yürüyordu.
Otuz yaşında kadardı bu genç.
Hükümdar Yerd'in oğlu İdris'di o.
Yıllar pek çabuk geçmişti.
Hükümdar Yerd Hazreti Âdem (A.S.) m arzusuna ve emrine uymuş, İdris'i kollamıştı...
Sevmişti, hâlâ da canından ileri seviyordu.
Bilhassa sapıtmaması, için, çalışıyordu.
Üç kere yanma alıp Kabe'ye götürmüştü... Harze-ti Âdem (A.S.) in öğütlerine muhatap tutmuştu... Çalışmasını, aylak dolaşmamasını istemişti... Hele sapıtmak üzere olanlarla temas etmemesini tenbihlemişti... Uzaktan çölü, Kabil soyunun yangın yerine dönen, ateş mabetleriyle ve putlarla dolu yurdunu göstermişti... İb-lis'e uyup oralara inmemesini sağlamaya çalışmıştı.
Hükümdar Yerd'in bu çaba ve kaygılan boşunaydı.
Çünkü İdris, her yaş aldıkça havalanacağına duruluyordu.
Nihayet bu sabah, sürüyü otlatmaya götürürken, babasının öğütlerini tekrar hürmetle dinlemişti... Fakat şu cevabı vermeden edememişti:
«Ey Güzel, iyi yürekli, has kul, babam!.. Allahımdan duna esenlikler dilerim... Ben, görmek istediğim için gö-ıııyorum... Şu evlerin, tarlaların, bahçelerin, hayvanları n nasıl ki bir sahibi varsa, elbette gözümüzü dolduran kainat sahipsiz değildir. Tek bir kudret yaratmıştır di-leğince ve hükmediyor... Onun mülkü kendisi için ebedidir... Bizim sahipliğimiz gibi geçici değildir. Sen gönlünü ferah tut ey Hükümdar babam!.. Anketimi kazanmak için, bana verilen yeryüzüne iyi, faydalı şeyler ekmeye mecburum... Çünkü Ahiretin tarlasıdır yeryüzü... Diz de ne ekersek onu biçeriz.»
Kim âhiret ekimini dilerse onun ekinini arttırırız. Kim de (sade) dünya ekimini isterse ona da (yalnız) bundan veririz. Âhiretde ise onun hiçbir nasibi yoktur. (Şûra: 20)
İdris, bu güzel sabahta, içnideki daha güzel aydınlıklardan faydalana faydalana, ilhamlarını dile getirirken, sol tarafında bir ayak sesi duydu... Baktı.
Yaşıdı gençlerden Hemmera, hızlı hızlı gidiyordu. Ürkek, suç işlemeye hazır bir hali vardı. Çöle İnen yokuşun basma varınca durdu. Dağarcığını bir kayaya bıraktı... Çölü araştırdı ümitlene ümit-lene...
<;<>ıenirini:; olacaktı ki aradığını, çağırmak ihtiyacını duydu:
Kaç aıiruliir hazırlanıyorum... Her seferinde Geceyi kaçırıyorum. Sabahla birlikte Bakıyorum Gidenler gitmiş... Peşlerinden koşuyorum. Yetişemiyorum.

Bu sabah da öyle...
Yetişemedim.
Hani nerdeler?..
Çöl boş.
Gidenlerin gölgesi titreşmiyor.
Renkler ölü.
Gece pek uzun mudur da
Ufuklarda kaybohbiliyorlar
Gün doğmadan?..
O halde hani?..
izlerine rastlamak değil miydim?.,
Kumlar mı sihirli.
Esintiler mi vazifeli?..
Her adımdan
Arta kalanları «
Silip süpürüyorlar?..

İdris, Hemmera'nm durumundan, hele konuşmasından pek üzüldü... Ona doğru gitti.
Kendi kendine söyleniyordu:
«Hemmera da sapıttı... Gidecek. Çöle yağan güneşin ışıklarında değil, Kabil'in tutuşturduğu sapıklık ateşinde, bir nurken sönecek, yanıp kavrulacak, nihayet kömür olacak.»
Devam etti:
«Bir şey yapmalıyım... Onu kurtarmalıyım... Geceleri arkadaşlarıyla gitmeyip, geç kalışında sebep var. Henüz vicdam onu uyarmaya çalışıyor.»
Yaklaşınca bağırdı:
«Ey Hemmera!..»
Hemmera başım (çevirdi... İdris'i gördü.
Heyecanlandı.
İkaz etti:
«Yaklaşma ey İdris!..»
«Beni dinlemelisin...»
«Hayır hayır... Hep dinledim ve otuz senemi harcadım.!
«Bir kere daha dinle.»
«Bıktım...»
Hemmera, son kelimeden başka konuşmadı... Uçurumdan indi.
Hemmera, uçuruma inen yolun daha başlangıcında, aşağıda, yüz adım mesafede oturuyordu... Ayağım ovuyordu.
İdris sordu:
«Ne oldu ey Hemmera?..»
«Senden kaçarken düştüm...»
«Görüyorsun ki ilk adımda tökezledin... Bir de şu engin çölün derinliklerini düşün.»
«Hayır... Ben gidenlerden az kuvvetli değilim. Tökezlememe sebep sensin.»
İdris sustu... Hemmera'yı pek ürkütmek istemiyordu.
Neden sonra sesini büsbütün tatlılaştırdı.
öğrenmek istedi:
«Nirin yurdunu bırakıyorsun ey Hemmera?..»
«Bunu bilmeyen var mı?.. Soracağına, gel birlikte gidelim.»
«Ama niçin?..»
«Bıktım dedim ya!.. Her şeyden bıktım. Burada baskı altındayım... Nefes alışıma bile karışılıyor...»
«Sana öyle gelmiştir.»
«Değil... Huzursuzum... Sere serpe bir hayat yaşa-

mak varken zindanda kalmak akıl işi değil.»
«Ne bulacaksın çöller içinde?..»
«önce gidenlerin bulduğunu. Günah denilen umacı yok orada.»
«Başka?..»
«Hayalden bahsedilmiyor... Hakikatte yaşamaya fırsat veriliyor...»
«Ateşe, elinle şekillendirdiğin putlara tapmak, onlara esir olmak daha az mı yüz kızartıcıdır?.. Seni ateşin rengi, bir takım eğlenceler, içki âlemleri, hele güzel kadınları görme ihtirası çıldırtmış... Unutma ki bunlar gelip geçicidir... Çabuk bıkarsın... Sen insansın. Gördüğün ve görmediğin her şeyi yaratan, yoktan var eden, bir Allah'a sığınman en büyük şerefindir... Kurtuluşundur. Akıl bunu emreder.»
Hemmera, hâlâ ayağını ovuyordu. Yüzünü buruşturdu:
«Hele peygamberlik iddiasında bulunan Hazreti Âdem (A.S.) a tahammül edemiyorum.»
«Sana fena bir şey mi emrediyor?..» «Nasıl kendisi benden yüksek olabilir?..» «Hazreti Allah, onu bize seçmiş.» «Aracı kabul edemem...»
«Bu aracılık, hepimizin şeriatte birleşmemiz içindir. Yoksa, Allah ile aranda hiçbir kimse yoktur... Onu bulmak, varlığına inanmak için, öyle çok silâhların, imkânların var ki... Saymakla bitmez.»
«İşte ö silâh ve imkânlar beni çöle koşturuyor.» «Fakat, İblisin sana tahsis ettiği şeytanlardan birisi kullanmaktadır hepsini.»
«İnanmıyorum... Bana elle tutulur, gözle görülür bir şey göstermedi.»
«Hiç incelemedin mi?.. Hazreti Adem (A.S.), elbet-

ı«> ilerde de gelecek peygamberler gibi, her türlü güzel nıfatlarla donatılmıştır... Bunların hangisi bizde var?..» «Nedir onlar?..»
«Sayılmakla bitmezler... Allah'a sadıktır... Doğru konuşur... Yalan söylemez.» «Bunları inkâr edemem.»
«Emniyetine ne dersin?.. Gerek peygamberlik işle-nıide, gerekse yeryüzü işlerinde, ona itimat ettiğin kadar kime itimat ediyorsun?..» «Doğru.>'
İdris ümitlendi... Devam etti:
«Hangimiz atamız Âdem (A.S.) kadar ileri görüşlü, zeki, akıllı, kavrayışlı ve uyanığız?.. Gaflette kaldığını gördün mü?.. Hangi emri, kararı, icraatı, yanlış çıktı?» «Haklısın...»
«Hele namusuna, iffet ve ismetine asla dil uzata-mazsm. Gizli - aşikâr, en küçük bir günâh işlemedi... Se-ciyesi alçalmadı... Dünya nimetlerine haris olmadı.» «Evet evet.»
«Böyle bir insan, niçin peygamberliği hususunda yalan söylesin?.. Ne kazanacak?.. Demek ki doğrudur konuştuğu... Başka, elle tutulur, gözle görülür mucizelere ne lüzum var?.. Elbette Hazreti Allah mucizeler de ihsan edecektir, gerektikçe peygamberlerine... Hazreti Âdem (A.S.) in bu vasıfları mucizedirler esasen. Peygamber olunca, nasıl bir büyüklük gösterdi?.. Bize ancak, emrolunan şeriat hükümlerini tebliğ etti... Unuttuğu, sakladığı olmadı... Olamaz da.» Hemmera, cevap veremedi. İdris devam etti:
«Susuyorsun... Ben gerek babam Yerd'den, gerekse Hazreti Âdem (A.S.) dan dinlemiştim... İnsanlar, yani biz, çoğalacaklardır... Peygamberler de artacaklardır...

Çünkü, dağılan insanları uyarmak ve islâh için Hazreti Allah onları vazifelendirecektir. Düşün, iyi düşün ey Hemmera kardeşim ve Âdem (A.S.) in peygamberliğine iman et... Ona iman edişin seni Allah'ına teslim eder. Çünkü peygambere iman etmeyen bir kimse, asla Hazreti Allah'a iman etmiş olmaz. Ey zavallı kardeşim!.. Ruhunda ölü ölü parlamakta olduğunu sandığın, kendine nereden geldiği düşünemediğin ilâhi fikirlere dikkatle eğil... Bunu yapamıyorsun. Hiç değilse uyarmaları dinle... Günlük işlerinde, kimlere danışmıyor, onları kılavuz edinmiyorsun!.. Nasıl olur da ilâhî bir ilimde, en önemli mevzuda, gayb alemindeki gerçeklerde, başı boş kalırsın?.. Bir sakmdırıcının, rehberin ihtiyacını duymazsın?..»
Hemmera, ilk defa delil göstermek ihtiyacını duydu.
«Hazreti Âdem (A.S.), eğer hakikaten bir peygamber olsaydı, ona ilk önce oğlu Şît (A.S.) uyardı... Rehber ederdi.»
«Şit (A.S.) ne yapıyor?. O, hepimizden fazla has
kuldur.»
«Değil... Kaç kere gördük ve işittik... Mekke çevresinde aylak aylak dolaşıyormuş... Çalışmıyormuz... Hem de kaç yıldan beri?.. Niçin Hazreti Âdem (A.S.) onu sakındırmıyor?..»
«Yanılıyorsun ey Hemmera!. Şît (A.S.) hayrımıza hizmettedir... Anlattılar... Bizi şu çadırlardan, oda haline soktuğumuz gölgeliklerden, dallardan ördüğümüz, çürük çarık evlerden kurtarmak istemektedir... tnşaallah muvaffak olacaktır...»
Hemmera, ayağını tedavi etmişti.
Ayağa kalktı.
Belki dönüp gelecekti.
Aşağılarda bir gürültüler oldu... Eğilip ilgilendi. Ön-

ce yüzü parladı, sonra kızardı. İdirs'e bakıp başını yere indirdi.
îdris sormak üzereyken, Hemmera haber verdi:
«Arkadaşlarım aşağıdaymışlar ...Demek beni beklemişler.»
«Gidecek misin?..»
«öyle olacak.»
«Gitme ey Hemmera!..»
«Onları çok aldattım... Gideceğim, aradığımı bula-mazsam dönerim...»
«O halinle mi?.. Hayır.»
İdris, bununla da yetinmedi... Bayır aşağı koştu... Hemmera'nın yanına vardı... Kolundan tuttu.
Birlikte aşağıya eğildi.
Üç kişi vardı bir kayanın gölgesinde.
Hepsini tanıdı.
Bağırdı:
«Hemmera gelmeyecek... Siz de dönün.» Sordular:
«Peygamberine Allah'ından gönderilen yazıları elinle mi tuttun?.. Tuttunsa büyü olduklarına akıl eridire-medin mi?..»
(Habibim) sana kâğıt içinde (yazılı) bir ki-**tab** göndermiş olsaydık da kendileri de elleriyle onu tutmuş bulunsalardı o küfredenler yine behemehal: «Bu ,apaçık bir büyüden başkası değildir.» derlerdi.
(En'am: 7)
Birisi alay etti.
«O kanatlı meleklerden ne haber?.. Niçin o günâh işlemez, en güzel mahlûkları yalnız Hazreti Âdem (A.S.)

tanır,.. Bize kuşları lâyık görür?.. Biz de onları görmeliydik... Görmediğimiz için, benzerlerine koşuyoruz... Şu ufuklar gerisinde pek güzel kadınlar var.»
Ona (Peygambere «Bizim de görebileceğimiz) bir melek gönderilmeli değil miydi?» dediler. Eğer biz (öyle) bir melek gönderseydik elbette (helâkları) iş (i) bitirilmiş olur, sonra (tevbe etmeleri de beklenmez), kendilerine göz bile açtırılmazdı.
(En'am: 8)
Bir başkası başka türlü konuştu:
«Âdem'i peygamber yapmaya ne lüzum vardı?.. Allah, peygamberini meleklerden seçseydi... Hiç bu şüphelere lüzum kalmazdı.»
Eğer onu (Peygamberi) bir melek yapsaydık o meleği de herhalde bir adam (suretinde) gösterir ve her halde onları yine düşmekte oldukları şüpheye düşürürdük.
(En'am: 9)
İdris fazla sabredemedi... Susturup konuştu: «Allah'ın peygamberine gönderdiği yazılan tutunca büyü diyeceğiniz açıktır... Bunu itiraf ettiniz. Melekler elbette günâh işlemezler... Onların kanatlan bildiğiniz kanatlardan, güzellikleri bildiğiniz güzelliklerden değildir. Onlar öylesine kudret ve kuvvete sahiptirler ki, diledikleri kadar kanatlanırlar. Görevlerine göre şekle girerler. Ahlak ve huylarındaki temizlik düşüncelerimiz dışındadır... Eğer Hazreti Alah meleklerden her hangi birini asıl mahiyetlerinde size gösterseydi idrak edemezdiniz... Bir insan kıyafetinde göndermesi gereklidir... O

vakit de onu görünce, melek mi, insan mı diye şüpheye düşecektiniz.»
Topluca Hemmera'yı uyardılar:
«Ey Hemmera!.. Güneş yükseliyor... Gel.»
İdris, Hemmera'yı bırakmak istemedi.
Taş attılar.
tdris, hâlâ ümitliydi... Bağırdı:
«Başınıza çok işler gelecek... Pişman olacaksınız. Bunlara kaza ve kader diyemezsiniz... Ahirette hesabını verocck.'tiıii/.»
lUUttUlcr... Yine alay ettiler:
«**Ben** Inanadur, dünyadan sonraki bir hayata... Hele kaza ve kadere.»
tdris gururlandı... Sesini yükseltip cevap verdi, dağı taşı inlete inlete:
«Elbette inanıyorum... Allah'a, peygambere, kitabına, meleklerine, ahiret gününe ve kaza kadere gönülden inanıyorum. Çünkü bunlara inanmasam Allah'ıma tealim olmuş bir kul sayılmam.»
Bu sözlerle dağ - taş sarsıldı ama, dört sapığın vicdanında en küçük bir ürperme olmadı. Aksine ileriye gittiler.
Bellerini örttükleri deri parçalarını çıkarıp İdris'e fırlattılar... Kahkahalar atarak haber verdiler:
«Ey İdris!.. Al bunları, üzerimizde insanlığımızı değiştiren hiçbir şey bulunsun istemiyoruz... Yaratıldığımız gibi yaşamak arzusundayız... Gayrisi günâhtır. Onları hükümdanmız Yerd'e, yahut Âdem (A.S.) a götür... Yeni doğanlara lâzım olur. Yahut sen örtünmeye pek heveslisin... Çünkü, beline sardığın pösteki uzundur. Bunları birbirine ekle ve açık yer bırakma bedeninde... Dilediğin kadar yabanlaş.»

Nereden, ne zaman öğrendikleri farkedilmeyen, i şarkı tutturdular uzaklaşırlarken:
Ey Kabil'in kızları!.. Doğumda gecikmeyin. Çıplak güzelliğinizde Serpilip gelişenlere Çok muhtaçtır yeryüzü.
Artık dağlardan.
Vadilerden,
Seller boşanmayacak...
Kasırgalar üfürülmeyecek.
Daha çok,
Erkekler akacaklar.
Yaylaların
Zincire vurulmuş yiğitleri
Kopardılar tasmalarını.
Size adadılar
Bütün güçlerini, güzelliklerini.
Taptığınız ateşte Şekillenen alevlerdir onlar. Canlanıp maceranız olacaklar. Hatıralarını, Rüyalarınızda sürdüreceksiniz.
Taşı odunu, şekillendirip Biçim vermenin zamanı değil. Kendileri geliyor Muratlarınızın. Karşıcı çıkın...
Tapın kurtarıcılarınıza.
* * •
— 46 —
Idris, onları çöle ininceye kadar takip etti.
Daha pek uzaklaşmadan hızla küçüklüler... O kadar ki, tdris varlıklanndan bile haberli olmadı... Kumlardan ayıramadı.
Sıyırıp attıkları derilere baktı bir kere daha.
Tiksindi.
Çünkü gördüğü postekilerde ölü ölü, ar, haya ve iffetin son kırıntıları üşüyüp, titreşiyordu.
Geriye döndü... Koşa koşa yokuşu tırmandı.
Sürüsü otluyordu az ilerde.
Köpekleri ona bakıyorlardı.
Sokuldular İdris'e... Sürtünüp bir şeyler mırıldandılar.
Belki de kendi dilleriyle onu teselliye kalkışmışlardı.
İdris, okşadı onları sevgiden ileri bir yakınlıkla.
Anladı, yaban sanılan ve horlanan mahluklarda, sapıklardan çok ileri bir medeniyet bulunduğunu. Onlar bu medeniyetlerini, elbette Allah'ı teşbih ve tenzihten alıyorlardı.
tdris, sürüsüne kavuşunca, yakınlarında bir kayaya oturdu.
Hiç âdeti değilken, beline sardığı pöstekiyi sık sık düzeltiyordu... Var mı, yok mu şüphesindeydi.
Yalan değildi.
İdris, örtündüğü deriyi uzun yapardı.
Şimdi de hâlâ kulaklarında, sapıtanlann son sözleri uğulduyordu:
«...Yahu, sen örtünmeye pek heveslisin... Çünkü beline sardığın post pek uzundur... Bunları birbirine ekle ve açık yer bırakma bedeninde... Dilediğin kadar ya-banlaş.»
Bunları söyleyenler, şu uzaktaki, köy bozuntusun-dandılar az öncesine kadar... Kimi çadırlarda, kimi gölgeliklerde bannırlardı.
— 47 —

Ama şimdi eldiler artık.
tdris ansızın bir hakikate ulaştı.
Bütün sapıtıp Kabil soyuna kaçanlar, Hazreti Şit (A.S.) in soyu dışmdakilerdi.
tdris'in babası Yerd, Şît soyundan geliyordu ama, bu soyda inançtan kopan yoktu. Esasen, yıllar öncesi, Şît soyunun bazıları buralara gelip, çevredeki halkla karışmışlardı.
Öğrendiğine göre, bunlar Hazreti Âdem (A.S.) m arzusuyla yurtlarından ayrılmışlardı... Bir çeşit uyarıcılardı. Hazreti Âdem (A.S.), Oğlu Şît'in evlatlarının has kul olduklarını görünce, bunları sapıtması muhtemel toplulukların içinde vazifelendirmişti.
Pek de isabetliydi bu karan.
Çünkü Şît soyundan gelenler, hangi kabile olursa olsun, içinde parlamışlar ve idareyi ellerine almışlardı. İdris'in babası hükümdar Yerd bunların yakın bir örneğiydi... Komşu kabilelerde de öyleleri vardı.
İdris üzülüyordu:
«Bu işin sonu ne olacak?.. Korkarım, çok geçmeden buralarda sadece bir avuç Şît soyu kalacak... Diğerleri kaçacaklar...» diyordu.
Peşinden de aranıyordu:
«Çare!.. Çare!..»
Bulamıyordu.
Hele gelecek için tedirgindi.
Gidenler çoğalıp buralara dönmeye kalkarlarsa, bir avuç has kul nasıl mücadele edebilirdi onlarla?.. Adım adım dağlıları mağlu pedip kaçırırlar, Kabe'ye kadar varırlardı.
tdris, burada durdukça, sabahla birlikte yaşadığı hadisenin tesiri altında kalacağını, kurtulamayacağım,

düşündü... Kalktı, sürüsünü önüne katıp başka tarafa gitti.
Hakikaten de çok geçmeden, unuttu olanları
Hele kendi soyundan, yakın akrabası Mişke'ye rasla-yınca pek sevindi.
Miske ile teyze çocukları olurlardı.
Yaşıttılar.
Huylan, sevgileri, merakları birdi.
tdris, Mişke'yi bilhassa bilgiye önem verdiği için arardı. Miske, İdris gibi, yeryüzünden faydalı olacak icatlar, keşifler peşindeydi.
Sık sık tdris'le buluşur, tartışırlardı.
Daha şimdiden faydalı bazı buluşları olmuştu.
Başta hurma olmak üzere, meyvalan kurutup saklamak onun aklıydı... O zamana kadar insanlar ancak taze meyvalan yiyorlar, mevsim gelinceye kadar bekleşi-yorlnnlı
Turlular» korkuluk dikip zararlı kuşları kaçıran da
oydu
tdris, Mişke'ye sesleneceği sırada, Mişke'nin bir şarkı tutturduğunu işitti.
Hikmetli sözleri vardı... Severdi İdris. Dinledi:
Köküne kurt yürümüş Bir fidan gibi dertlenmek Yakışmıyor bana.
Içde yara. Dışta yara... Kazanç değil bu.

Bedenimi besleyen kan
Rengini kaybetmemeli,
Bulanarak, sulanarak.
Tabanımdan beynime kadar
Yayılan damarlarım
tllet taşımamalı.
Sağlık kaçırılınca
Ne kalır geriye
Sürüklenen hayattan başka?..
öyle bir bedende
Akıl işlemez, düşünce durur.
Allah bile unutulur.
îdrls, dayanamadı... Seslendi:
«Heyy Miske!.. Miske!..»
Miske döndü... Yüzü gülüyordu... Çünkü İdris'i sesinden tanımıştı... Karşılıklı yaklaştılar.
Miske sitem etti:
«Hanidir buralardaydım... Geciktin ey İdris.»
«Gecikmedim, geciktirdiler.»
«Kimler olacak?.. Sapıtanlar... Bu sabah dördüne rasladım.»
«Tabiî durdurmak istedin.»
«Mecbur değil miyiz?..»
«Şüphesiz ey İdris!.. Fakat hangi birisini çevirebildik?»
«Haklısın... Şarkını dinledim... Yeni bir şey bulmuşa benziyorsun.»
«Belki... İyi, temiz beslenince, düzgün bir hayat yaşayınca, hele uykuyu tam alınca... Evet, beden canlanıyor. Baş aydınlanıyor. Bunu farkettim.»
«Doğrudur... Ona bilhassa çalışmayı kat... Vücudu-

BUSun her uzvunu çalıştırmak, bol bol yürümek, değişmiyor insanı.»
Bürüleri de birbirleriyle buluşmuşlardı.
Yanyana peşlerinden yürüdüler konuşurlarken.
Mı is söyleyeceğini hatırlamış gibi durdu.
Anlattı:
Dün ben bir şey keşfettim ey Miske.»
«Faydalıdır şüphesiz.»
■Muhakkak... Hep dikkat ediyordum... Güneşte ka-«k başımıza vuruyordu... Gölgede olmuyordu.»
Mttnlbukl devamlı surette gölgede yaşamak müm-»UUlür?. » Hayır.»
[1] İnilde güneşte gezerken başımızı korumamız ge-• bir çare buldum...»
ı mu: oNasıl bir çare?..» demesini bekli Yakın bir ağaca gitti... İra yap-ı ıı Hlrlcştirip örerek tas gibi yaptı... Dön-ıln başına geçirdi ...Bir tane de kendisine
ı.uı düzlüğü geçinceye kadar konuşmadı-ıı i;ımr',r doğru yürütüyordu.
KİM
ı < ;;uıcş bu kadar gibi kaynamaya ı'iı Halbuki ■..iıınıı rahatsız.»
Lndl: «Hakikaten öyle...» dedi. ■ l .';cvinci çabuk geçti, n .11 \ telâşlandı: .|iulıı,.ım pek yararlı ama, bunu sakın kimseye an-
, İdris!..» "Niçiıı diye sormayacağım... Çünkü ben de senin

düştüğün kaygıya düştüm... öyle olmasa, daha sabahtan, başımda gölgeliği görürdüm. Biliyorum, kopardığım yapraklar, az sonra kuruyacak ve işe yaramayacaklar... Yenilerini koparmak gerekecek. Hele herkes aynı tedbire baş vururs a, ağaçlar yolunur. Kısa zamanda yeşil ölür.»
«Tamam ey tdris!..»
«Sana buluşumu açmamın sebebi başkadır. Aynı işi yapraklarla değil, başkalarıyla yaparız diyedir.»
«Düşünelim...»
«Evet, düşünelim... Aklıma deri geldi ama, ağırlıktan başka şey değildir...»
«Doğru... Hafif, dayanıklı olmalıdır... Hattâ yalnız baş mıdır korunulacak?.. Bedenimizin her yeri bizden yardım bekliyor. Sıcaklar, soğuklar, esintiler pek merhametsiz. Demin kaçanlar, bellerinden pösteküeri fırlatıp attılar... Onları alıp tepeden aşağıya örtünmemi, böylelikle yabanlaşmamı istediler...» •
«Neden?..»
«Alay ettiler... Bilirsin ben örtündüğüm pöstekiyi uzun tutarım...»
«Anladım...»
«Fakat bunu korunmak için yapmıyorum... Ey Miske!.. Belki sen de aynı ruh haletini yaşıyorsundur... Çıplaklığımdan utanıyorum. Birisi bedenime baksa, yahut benim gözlerim çıplak bir bedene takılsa rahatsız oluyorum... Yüzüm kızarıyor... Bu hal hiçbir hayvanda yok da neden insanda var?.. Hele biz erkekler kadınlara bakınca, onlar reknten renge giriyorlar.»
«Başkalaşıyoruz da karşılıklı...»
«Bunu önlemeliyiz...»
«Nasıl?..»
«Örtünerek...»
«Çare bu mudur?..»

"Kvct... Ey Miske, gecikmeden bu gece incele... Ka-nuılıkta karşılaştığın, erkek veya kadınla aynı ar, haya, Mİ mm t hissini duymuyorsun... Hiç değilse azalıyor... \n, ık, otum ve kendinin çıplak olduğun aklına gelin-ı n <İlişiyorsun.»
«Hiç dikkat etmedim.»
"Kundan şu sonuç çıkıyor... Birbirimize çıplakitğı-
..... göstermemeliyiz... Geceden ilhamlandım... Gün-
. belki de gece, çıplaklığımızı göstermemenin çaresi
ııı-kür... Demin de söylemiştim bunu. Belimizi
iti değildir... Alışılıyor sanılıyorsa da asla alı-
Örtü, ar ve hayanın kabuğudur... İffetle na-
ın ıllaludır. Bir meyvanın derisini, bir ağacın dışı-
n ısıl çürürse, çıplak insan da çürür... Ahlâk-
Uarı üzerine üşüşürler. Makasat buna fırsat
'mir,..nün ey İdris!.. Sanırım postekilere sa-n imi?. O ağır, kokan, şeyler insana yakışın (ünüyorsun?..»
ıi'im- m. hu hi um yok... Esasen yeni farkettim .....n kötülüklerin bası olduğundan üze-
ılai (M kütü »özler) kötü erkeklere, imı H ı-ıiuKi. ı klitil kadınlara (ve kötü sözle-M), temll kadınlar (ve temiz kelimeler) ise teiniz erkeklere, teiniz erkekler de temiz kadın-lara (ve teiniz kelimelere yakışır). Bunlar (o I«Miiiz kadınlar ve temiz erkekler) o (iftiracıların) diyeceklerinden çok uzaktırlar. Onlar İçin mağrifet ve çok şerefli rızık vardır.
(Nur: 26) — 53 —

Mü'min erkeklere şöyle: Gözlerini (harama bakmaktan) sakınsınlar ve ırzlarım korusunlar. Bu, kendileri için çok temiz (bir hareket) dir. Şüphesiz ki Allah, (kullarının ne) yapacaklarım hakkıyla bilendir. (Nur: 30)

Mü'min kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) sakınsınlar, ırzlarını korusunlar, ziynetlerini açmasınlar. Bunlardan görünen kısmı müstesna. Baş örtülerini, yakalarının üstünü (kapayacak suretde) koysunlar. Zinet (mahal) lerini kendi kocalarından, yahut kendi babalarından, yahut kocalarının babalarından, yahut kendi oğullarından, yahut kocalarının oğullarından, yahut kendi biraderlerinden, yahut kendi biraderlerinin oğullarından, yahut kız kardeşlerinin oğullarından, yahut, kendi kadınlarından, yahut ken di ellerindeki memlûkelerden, yahut erkeklerden yana ihtiyacı olmayan (yani erkeklikten kalmış bulunan) hizmetçilerden, yahut henüz kadınların gizli yerlerine muttali olmayan çocuklardan başkasına göstermesin-îer. Gizleyecekleri zinetleri bilinsin diye ayaklarını da vurmasınlar. Hepiniz Allah'a tevbe edin ey mü'minler. Ta ki korktuğunuzdan emin, umduğunuza nail olasınız (Nur: 31)

İdris ile Miske az konuşurlardı. Onlara yan yana bulunmaları yeterdi. Çünkü bilgi peşindeydiler. Düşünür, araştırırlardı hep. Yine öyle yaptılar.

Noln düşündüklerini bile sormadılar birbirlerine, loye kadar sürülerinin peşinde gezindiler. Zaman ilip fikirlerine yarar sandıkları cisimlerle ilgi-

>kmı;,liirdl.

Ith ,ij'.;ıcnı altına karşılıklı oturdular... Dağarcıkla-

o zaman, Miske İdris'e sordu: ıı u ı ı rtümnek üzerinde çalışıyorsun sanırım ey

ı Düşündükçe örtünmenin pek çok faydala-

ıılılıııı »

ılııılıuı birer birer gözü-

[1] İlli çoklaı mm bedenlerinde

Mİ ımnıeyen, şekilsiz-

[1] ıı Üzüldüklerin] de bilirim.»

flyinmlş halde tahayyül et... ı ıi' i' ne blı güven gelecek, rahatlayacaklar-Inliklor gözü

tırmalamayacak-Bıl ı| aldatmak demek değildir...

,lb| nedir.» «Çok önemli bir meseleye, derde, dokundun ey İdildi ...

«Yine şunu düşün... Erkekler de aynı durumdadırlar. Onlar da giyinmekle aksaklıklardan kurtulacaklardır... Fakat bilhassa kadın pek hassas, ince, yaratılmıştır... Onu kurtarmak gereklidir.»

«Seni anlıyorum...»

«Ey Miske!.. Ne gariptir ki, sen ve ben, henüz otuz yaşındayız... Evlenmemize çok zaman var... Buna rağmen, toplumun bu meselesi üzerinde kafa yoruyoruz... Sebep nedir?.. Demek akıl yaşta değil, baştadır.»
«Diğer faydalardan bahsetmedin.»
«Edeceğim ey Miske!.. Sen de benim kadar tabiatı inceledin... İlmin her türlüsüne meraklısın... Hazreti Allah insana diğer canlılardan pek çoğunda bulunmayan bir haslet bahsetmiştir. Yılın her mevsiminde zürriyete hazırdır. Her gün, her an bu imkâna sahiptir. Hal böyle olunca, kadın ve erkeği birbirinden bıktırmak, Hazreti Allah'ın yaratış maksadına karşıdır... Daima birbirlerini çıplak gören dişi ve erkek, doyarlar... Soğurlar. Başkalarına koşuşurlar... İşte bu zinanın başlangıcıdır... En korkuncudur... Kadın bir sır perdesi gerisinde kalmalı, tülünden çıkmamalıdır... Kadını bedbaht eden en büyük bahtsızlığı çıplaklığıdır... Sırlarım harcamasıdır. Ayrıca çıplaklık nefsi kamçılıyor sanırım. Şeytan, çıplaklarda daha rahat şerre çalışıyor.
İdris ile Miske, yemekten sonra bir az uyudular.
Sonra sürülerini alıp su başına götürdüler.
Ayrıldıkları zaman güneş dönmüştü.
Sabah yine buluşmak üzere vedalaştılar.
İdris' in beyni zonkluyordu.
Hep insanı giydirmek üzerinde kafa patlatıyordu.
Hangi cisim aklına gelse beğenmiyordu.
Ona göre, giyimde kullanılacak şey, hafif, çalışmayı aksatmayan, sağlam, içi göstermeyen cinsinden olmalıydı. Ancak, akşam üzeri köye dönerken hatırladı.
Hazreti Havva, günü ele almış, eğirmiş ve iplik yapmıştı. Fakat iplikten bez icat etmemişti.
İdris, orada üşenmedi.

"İr koyundan yun kesti... Dikkatle e^irrii «• , LP"1< yaptı- Bunlan yan yana feScu °
■ ^
Ümitlendi.
Eğer, İplikleri sıkı sıkıya birleştirebilirse, maksadına Ulttfjunıktı...
Tek korktuğu, kazanmaya çalıştığı bu yoldaki ilminin fayda yerine zarar getirmesiydi...
Nefsini, günâhtan korkarak alabildiğine örtenler vardı. Bunlar her işten, dünyadan eîetek çekmişler, yaratılış sebeplerini bile unutarak kaybolup gitmişlerdi. Şimdi insanların, bunca yararlığı için, örtünme ilimlerini arama acaba faydasız mıydı?.. Meselâ, Hazreti Âdem (A.S.) ve İdris'den yüz yıllarca yaşlı bilginler, acaba şimdiye kadar niçin buna eğilmemişlerdi?.. Yalnız avret mahallerini gizlemekle yetinmişlerdi?..
Onu (nefsini) tertemiz yapan kişi muhakak. umduğuna ermiş.
Onu (nefsini) alabildiğine örten kişi ise elbette ziyana uğramıştır.
(Şems: 9-10)
Ya Allah! aczden, tenbellikten, cimrilikten, fazla ihtiyarlıktan, kabir azabından sana sığınırım.
Ya Allah! nefsime takvasını ver. Onu (salah ile) temizle. Sen onu temizleyenlerin en hayırlısısro. Sen onun velisiyle mevlasısuı. Ya Allah! Faide vermeyen ilimden, huşuu olmayan kalpten, doymayan nefsten. kabul edilmeyen duadan sana sığınırım.
Hazreti Muhammed (S.A.V.) (Müsîim-Zeyd bin Erkam R.A.)

III

NURDAN YUMRUKLAR

Yıllar hızla akıp gidiyordu.

İdris, insanları giydirmek çabası yanında, hiç boş durmuyor, yerde ve semada mevcut sırları çözmekle uğraşıyordu.

Bunlar onun en büyük zevk aldığı meselelerdi.

Henüz iplikten bez yapma ilmini bulmamıştı ama, pek çok faydalı keşifleri vardı.

Bunları anlattığı zaman, dinleyenler ve görenler önce şüpheyle karşılıyorlardı... Fakat sonra kendilerine verdiği kolaylıkları, faydaları, anlıyarak benimsiyorlardı.

Bulanık suyu süzmek,

Tarlaları arklara bölerek su geçirmek,

Yollarda kaybolmamak için belli kayalara işaretler yapmak,

Kök ve yaprakardan, suda eriterek boya elde etmek.

İklimlerin ve mevsimlerin getirdikleri,

Güneş ve ay gibi, bazı yıldızların da hareketi,

Uçurumları tırmanır ve inerken, kayalara basacak kertikler açmak.

Ve benzeri gibi şeylerdi bunlar.

Fakat İdris'i, ruhundaki keşif ve icat, örğenme, arayıp bulma heyecanını yatıştırmıyordu bu küçükler.

Aklı büyüklerine, toplumda inkılap yapacaklara gi-.llyonlıı.

Bulduklarının başkalarını, diğer bilginler de elde ••<!lp (y.ıvtiyorlardı.

_^

Hâlbuki Hazreti Âdem (A.S.), insanların yiyecek iş-i.ıinl haUttmlftl... Ziraat gibi bir meseleyi kolaylaştırın I | I I

ııl m mnftıırıı vo inlere koşuşmaktan alako-iıiiiMiın çık ıracak, meskenler peşindeydi. Bu in yıllarını harcamıştı. Henüz sonu., .ıı alamamıştı

Idrl.;, Şlt'ln yaptıklarını haber alıyordu.

Alay edildiğini duyuyordu.

İnsanları giydirmek arzusu da, Şît'inki kadar, uzarsa diye çekiniyordu.

Böylece yıllar yığılıp durdular.

İdris yüz yaşına yaklaştı,

95 yaşındayken Hedame (Edane) ile evlendi.

İlk oğlu Müteveşlik doğdu.

Onu başka oğul ve kızlar takip ettiler.

Artık İdris'üı mesleği belli olmuştu.

İdris ilk âlimlerdendi.

Çalışmasını yakından izleyen babası Yerd, atası Şît ve bilhassa Hazreti Âdem (A.S.) onu teşvik ediyorlardı.

Yerd'in ülkesine geldikçe çağırıp konuşuyor, bilgi veriyorlardı... İdris Mekke'ye sık sık gitmeye başlamıştı. Bu gidişlerinde behemehal Hazreti Âdem (A.S.) a, yoksa, Hazreti Havva'ya uğruyor, İlâhî bilgileri ediniyor, faydalanarak, dünya sırlarında çözücü ip uçları buluyordu. Şuna kesinlikle inanmıştı İdris: Çalışan her insan, bu çalışmasını inancın nurdan gölgeleri altında yaptıkça, kolaylıkla ulaşıyordu hedefine. İnancı sarsılanlar, gerçeklere pek ulaşamıyorlardı.

Böylelerinden bazılarına raslamıştı İdris.
Yer ve göklerde mevcut milyarlarca sırrın bir kaçını çözdüm sananlar, gurura kapılıyorlardı. Bilgileri arttıkça Allah'ı bulacaklarına, O'na kesinlikle teslim olacaklarına, kaçmaya başlıyorlardı.
Böylelerine âlim değil, aksine cahil demek gerekiyordu. İnanç nurları başlarına, okşayarak değil, yumruk halinde inse bile nailleydi.
Halbuki akıl ve basiret sahipleri böyle mi olmalıydılar?.. Onlar, akıl ve basiretlerini kazandıkları ilimden almıyorlar mıydı?..
İdris, böyleleriyle karşılaşmaktan, konuşup, fikir alıp vermekten kaçmıyordu. İlk önceleri belki kurtarırım diye, çok uğramıştı... Ümidini kesince, yakalarını bırakmıştı. İlim de ilâhı bir nurdu.
Kimine başmda aydınlıklar veriyor,, binlerce güneşler doğmasma sebep oluyordu... Kimine de, sanki yum-ruklanmışçasına, çılgınlıklar yaptırıyordu. Onlara çarpan, yumruk yumruk vuran ilâhî nur değildi... İblis'in bir zamanlar ululandığı gururdu. İblis nasıl helak olmuşsa, şimdikiler de aynı akibete uğrayacaklardı.
Belki de bu nurdan azap haberleriydi... Mü'minler için bütün sertliklerini kaybederek yumuşuyorlar, rahmet müjdeleriyle yer değiştiriyorlardı.
İdris, kainatın her meselesiyle ilgileniyordu.
Zevk almadığı, koşuşmadığı hiçbir sır yoktu.
Mademki Allah'a teslim olmuştu... En kısa yoldan, yaratılmış her varlığın, insanlar için nimetler olduğundan haberliydi. O halde bunlardan faydalanması gerekiyordu.
İdris, Hazreti Allah'ın kendisine bağışladığı kabiliyet

ve kudretle, yalnız kendisinin merak ve heyecanını dindirmek için uğraşıp çırpmıyordu.
Esasen bütün edindiği bilgiler, gerçekleştirdiği keşif ve icatlar, topluca insanlığın faydası içindi.
Bazan pek yorulurdu.
Aklına taktığı bir işten dolayı, uykusu bile kaçardı.
Uzandığı yatağında kıvranır dururdu.
O zaman ailesi Hedame uyanır ikâz ederdi :
«Ey İdris!.. Gecenin bize istirahat için Hazreti Allah tarafından yaratıldığını söyleyen sen değil misin...»
«Evet ey Hedame!.. Atamız peygamber Hazreti Âdem (A 3.) öyle haber verdi...»
Biz yeri bir beşik, dağlan kazıklar yapmadık mı? Sizi çift çift yarattık. Uykunuzu istirahat için yaptık. Geceyi örtü kıldık.
(Nebe': 6-10)
«Bu böyledir de, niçin uyanıksın?..»
«Aklıma takılanlar var.»
«Unut... Uzaklaştır.»
«Yapamıyorum... Düğümleri çözmeden huzurumu bulamıyorum.»
«Fakat uykusunu almayan, parçalayan, bir insan ne hallere gelir!.. Benden iyi bilirsin... Hele gündüz uykusu zarardan, bir ağırlıktan, başka şey değildir.»
«Üzülme ey Hedame!.. Uyumaya çalışacağım.»
«İstersen kalk biraz dolaş... Böylelikle uykuya daha kolay hazırlanırsın.»
«Peki ey Hedame...»
Hedame, İdris dışarıya çıkarken hatırlatırdı:
«Kararda kalmak iyidir... Senin akimi yorarak ça-

buk göçeceğinden korkuyorum... örnekleri var çünkü.»
İdris, kaçan uykusunu yakalamak için dtşarda gezinirdi sözde ama, bu sefer de, muhteşem gecenin lâcivertlikleri içinde, gökyüzüne takılırdı... Âleti yoktu ölçecek, dürbünü yoktu yaklaştıracak ama, kendi çapında bir astronom kesilirdi.
Ayın, samanyollannın, durup giden yıldızların, arada kayan ışıkların hepsiyle ilgilenirdi... Kiminin büyük, kiminin küçük olmasının, göz kırpmalarının, hareketlerinin, sırlarını kazanmaya çalışırdı.
Fakat asla, bir an bile: «Oralarda insan var mıdır?..» diye düşünmemişti... Hayat olabilirdi. İnsan için: «Hayır...» derdi.
Çünkü, mademki Allah'ına teslim olmuştu, o halde O'nun haber verdiğinin dışında düşünemezdi.
Hazreti Allah, inşam ancak dünya için yaratmıştı. Bu insanın ilki, henüz hayatta olan, Hazreti Âdem (A.S.^ **di.**
İdris, böylece, inanç nuruyla beslenen, ondan kuvvet alan bilginin yanümıyacağı gerçeğine ulaşmıştı.
İdris, aynı zamanda bir filozoftu... Bir terbiyeci, ahlâkçıydı.
İnsanları ve bilhassa ruhunu incelerdi.
Muhakkak ki insan, diğer canlılarla kıyaslanamayacak kadar büyüktü. Büyüklüğünü göstermeliydi.
Her canı yaşama savaşındaydı ancak.
İnsan da öyleydi.
Fakat bu demek değildi ki, insan gıdasını bulunca artık çalışmayacak, serilip uyuyacaktı?.. Hayır.
İnsana bahşoîunan kuvvet ve hasletleri dolayısıyla, o geçimini hemen buluyordu... Zorluk çekmiyordu. Hattâ bazan, aylara yetecek gıdayı depo ediyordu.
— 62 —
Arta kalan zaman ne olacaktı?..
Tenbel, aylak aylak, gezinecek miydi?..
İblis, yahut onun şeytanları, daima insanın en zayıf ıın olan avareliğini kollardı... Onu şerre doğru koşturur, alıp götürürlerdi. Meselâ her gece, Kabil soyunun ULkMİne kaçanlar bu bedbahtlardı... *Önce* tenbellik anla-, nnda sıkılmışlardı... Düşünmüşlerdi... Sonra bir araya gelerek aynı şer konusunu konuşmuşlardı... Ve nihayet sapılmışlardı.
Halbuki lıuuına boş kala$_n$ vaktini değerlendirme il-boylc peylere fırsat kalmazdı. «m güzeldi... Tenbellik kötülüğün kayna-
Kolülük m ılzel hasletlerle uzaklaştırıldı.
Sen kötülüğü m güzel (haslet) le defet. Biz onların neler vast etmekte olduklarını çok iyi [b]»enlz- (Mü'minûn: 96)
Açıktı her şey... Çalışan insan behemehal bilgi sahibi âlim, olurdu. Kendi çapında bir nur kaynağı haline gelir, çevresini aydınlatırdı. Hazreti Allah, ne yaratmışsa insanlara örnektiler. Âlimler daha kolaylıkla anlıyor-lardı örnekleri.
İşte misaller! Biz onları insanlar için irad ediyoruz. Âlim olanlardan başkası onları anlamaz. (Ankebut: 43)
O gökleri, o yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin birbirine uymaması da O'nun âyetlerindendir. Hakikat, bunlarda âlimler için elbette ibretler vardır. (Rum: 22)
— 63 —

(Gerek) insanlarda», (gerek) yerde yürür hayvanlardan, (gerek) davarlardan da yine böyle renkleri (nevileri) muhtelif olanlar vardır. Allah'dan, kullan içinde, ancak âlimler korkar. Şüphe yok ki Allah mutlak galiptir. Çok yargılayıcıdır.
(Fâtır: 28)
Ve İdris, Hazreti Allah'dan en çok korkanlardandı.
Çünkü Âlimdi... tümle uğraşıyordu ve böylece Hazreti Allah'ın varlığını, birliğini haykıran milyonlarca gerçeği elde ediyordu.
İdrisin yaşadığı ülke, Kabil soyu sınırında olduğu için sapıtanlann yurdunda, neler cereyan ettiğini işitiyordu.
Allah'ı tanımamak,
Ateşten, taştan, odundan, başkalarını vehmetmek.
İçki, sefahat, hırsızlık...
Zina ve fuhuş artık harcıâlemdi.
Yüz kızartan, tüyleri ürperten haberler, facialar geliyordu:
«Kabil soyunda insan öldürmek gelenekleşti.»
«Annelere bile tecavüz ediliyor.»
İdris, bunları öğrendikçe, elbette hakroluyordu.
Lâkin sebepleri üzerinde durmamazhk edemiyordu.
Araya araya gerçeğe ulaşıyordu:
Ahlak tereddisi, İnsanın Allah'dan kopmasından ve yaratıhş sebebini unutmasından, en şerefli mahluk olmayı reddedip yabanlaşmasmdan, ileri geliyordu.
— 64 —
Yabanlaşmak cehalete teslim olma demekti. Çalışmayı inkârdı.
Musa da: «Ben cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım...» demişti. (Bakare: 67)
O halde sakın bilmeyenlerden olma!..
(En'am: 35)
İyiliği emret!.. Cahillerden yüz çevir.
(A'raf: 199)
O halde bilmediğin bir şeyi benden isteme!.. Seni bilmezlerden ounakdan bihakkın men ederim?..
(Hûd: 46)
İnsana bilmediğini o "öğretti. (Okunulmaktan) sakın!.. Çünkü insan muhakkak azar.
(Alâk: 5-6)
Çalımını İnkâr Klillr miydi?..

Sapıtma Misini hasırlanır mıydı hiç?..

Kini cl<- ıııı'ınıı olarak ahireti diler, onun için (ona genken) bir say ile çalışırsa işte onların (bu) çalışmaları meşhur (ve makbul) olur..
(İsrâ: 19)
Hakikaten insan için kendi çalıştığından başkası yoktur.
(Necm: 39)
— 65 —* Hz. îdris — 5

(Bütün) bu (nimetler) şüphe yok ki sizin için bir mükâfattır. Sa'yiniz meşkûr olmuştur.
(İnsan (Dehr): 22) Ki hakikaten sizin sa'y (ü amel) iniz bölüm bölüm (çeşit çeşit) dir.
(Leyi: 4)
İdris, kendisi çalışıyor, ilim sahibi olarak cehaletten uzakiaşıyordu ama, yine de huzursuzdu. Onları da çalıştırmak her müminin vazifesiydi.
Bugün belki fazla gayrete, yorulmaya ihtiyaç yoktu. Fakat gelecekte insanlar çığ gibi arttıkça, yokluk içinde bunalacaklardı.,. Onlara hazırlık yapılmalıydı... İş, yalnız çağın insanlarını sapıklıktan alakoymak değildi... Geleceğin insanları da önemliydi.
İdris, bu kaygıyla, henüz hiç yapılmamış, gidilmemiş bir yol tutturdu.
Ülkesindeki gençlere eğildi.
Bunların içinde bilgiye hevesliler vardı.
Onlan birer ikişer topladı. •
Hepsi zeki, kabiliyetliydiler.
Böylece yeryüzünün, peygamberler dışında, ilk öğretmeni oldu... Talebeleri azdı... Fakat zamanla çoğaldılar.
Derslerini açıkça veremiyordu.
Halkın baskısı ağırdı.
Talebelerinin kimi çoban, kimi avcı yahut çiftçiydi. Bir gün önce, ertesi sabah nerede buluşacaklarını kararlıyordu.
İdris memnundu.
Talebeler memnundu.
— *66* —
Ele aldıkları konulan tartışıyorlar, birlikte keşif ve icatlarda bulunuyorlardı.
Her çeşit ilimde buluşlar hızlanmıştı.
Madenden, canlılara kadar, türlü varlık üzerinde
■ i.....yorlar, fizik ve kimyada, astronomide basanlar ka-
AH myorlardı.
Topluca düşünme, muhakeme kabiliyetleri gelişmiş-ıı
Kmıuşmalan bir düzene girmiş, hitabetleri güzelleşmişi.
İler geçen gün, talebelerin arasına yenileri katinin
Böylece, İdris, çeyrek yüz yıl daha geçirdi ve yüz
plrml beş yaşında oldu.
*** «***
Bir sabah, kararlaştırdıktan yerde talebelerini bek-n, pek azının geldiğini gördü. < IH enler bir hoştular. İlk sık çevrelerine bakıyorlardı. Ilıl.ı .'Kırmadan edemedi: İmlen (izahlınız?.. Bu ürkekliğiniz niçindir?..»
niiiMi anlattı
VIlHerimiz cehalettedir... Bizim topla-
ılrmlyorlıır tşlerimiz aksıyormuş söz-
l İnl.ıit gelmeyen arkadaş-
ı nur' liımtı kaç kere deş-ık'..ııı,ıili|'.ııı söylediniz.»
.■im öyledir. » dediler.
Imlilı Hilelerinizin hırçınlığı niçindir?..»[N] iden birisi içlendi:
— 67 —

Cehalet bilir misin
Neye benzer...
Rengi yalancı,
Durgunluğu sahte
Bir sudur o.
Kapılırsın çekiciliğine.
Kıyısında yerleşirsin...
Bu yeter.
Ansızın kabartr,
Köpürür taşar bulunarak
Kocamadan
Yutulursun derinliklerine.
Bazan da kendin girersin içine.
Serinleyeyim derken
Balçığa saplanırsın.
Ayaklarına ***dolanan***
Yosunları çözmek ne mümkün artık!
Diğer bir talebe aldı sözü:
İnsan gölgeyi pek sever. Nerde bir yeşil dal bulsa Serilir altına.
Hele cehalet ağacının gölgesi Pek süreklidir.
Güneş istediği kadar gezinsin... Kısaltamaz, silemez Karalığım.
-Altındakiler gevşedikce gevşer. Sanki kirpiklerine Batman batman uyku asılmıştır. Cehalet, O insan etiyle beslenen ağaç,
— 68 —
Nihayet vaktini kollar.
Dallarını uzatır,
Kapar aldattığını,
Kemiklerini kıra kıra
Çiğner hüviyetini...
Biz yolcular,
O ağaç altında.
Kusulan artıkları görürüz de
İbret almayız...
Aynı macerayı yaşamak için
Mola veririz.
ıdris, talebelerini bıraksa, saatlerce ilhamlanacak-ı nmı anladı... Elini kaldırıp konuşanları durdurdu. Henüz mesele tam açıklanmamıştı.
Kalkın, bütün inançlarına rağmen, yenilikleri, öğrenip dilmeyi yadırgadıkları bir gerçekti. Yıllar boyu, İd-*v\n* ve dlfter bilginlerin keşif ve icatları karşısında, fay-. nıılıtymcaya kadar çırpınışları unutulacak gibi de-
|lldl
ununa bile göz atmak yeterdi bunu hatırla-
il il <■ ı • 1111 m •< 11 ;■. i bir şey vardı. Kö-
n hepsi, artık biliyorlardı,
inin İdrl linde toplanarak
ıı ılıı Mıh gibi, icatlarda
.....ı ıi ı .imlıklurını duymuştu.
' |'l ll ılı mı l.ılıN.ıiıı.'jt.l.
miı iıiıiicıihlre bu dönüş niçindi?.. topluca bir fit veren olacaktı. Iıındı tdris... Sordu: ılı • ı ımı sanmayın... Bana bahaneyi haber ve-
— 69 —

Talebeler birbirlerine bakıştılar.
Kızardılar.
En küçükleri cesur çıktı.. Anlattı:
«Sen bize sihir ve büyü öğretiyormuşsun ey İdris.»
«Evet?..»
«Yetmez mi?..»
«Misalleri nedir?..»
Geçenlerde bir kaç yaraya küf ekip kurutmuştun ya.. Buna parmak bastılar...»
«Fakat yaralar tekrar açılmadı... Bu bir tedavidir.»
«Anlatamadık...»
«Benzeri buluşlar var.»
Artık diğerleri de cesaretlenmişlerdi.
Saymaya başladılar:
«Sen bizi bir şerre âlet etmek için hazırlamaktay-mışsın.»
«Nedir o şer?..»
«Kabil soyunun yaptıklarından ileriymiş.»
«Ne gibi?..»
«Kafana uygun bir ümmet toplayıp göçecekmişsin. Bunun hazırlığını yapıyormuşsun.»
«Yalan!..»
«Elbette yalan... Fakat inandırmak mümkün değil. Dedikodu yayıldı bir kere... Önlemek pek güçtür. Görüyorsun ey İdris, Şît soyundan olmayanlar, sapıklıkta birbirleriyle yarışa giriştiler. Şît soyu olan bizler henüz zayiat vermedik... Atalarımız çekiniyor, buna senin sebep olacağından.»
Daha konuşacaklardı şüphesiz... Arkalarında bir gürültü oldu. Baktılar... Kadınlı erkekli bir gurup kendi taraflarına koşuşuyorlardı. Ellerinde taşlar, sopalar vardı.
Uzaktan dişlerini gösterdiler:
«İşte işte... Sapıkların başı orada.» — 70 —-
idris, gelenleri süzdü.
Zekiydi... Kendini ilme vermişti ama, günün politikasını takip ederdi.
< '.ölenlerin içinde yuvarlak denecek biçimde şişman birisi vardı. İdris, ayağa kalkarken ona doğru ilerledi.
Hükmünü verdi:
«Bütün bunlar senin başının altından çıkıyor ey /.nrem.» dedi.
Zorem, hemen ithamı reddetti:
«Hayır... Ben ayırıcı değil, birleştiriciyim.»
«Babam Yerd'le olan hükümdarlık mücadelen böyle bir yola dökülmemeliydi... Doğru yoldan çalışıp halkı kendine bağlasaydın.»
Zorem'le gelenler, sopa ve taşlarını ellerinden bırakmamışlardı ama, durmuşlardı.
İdris güzel konuşurdu:... Sesi gür, inandırıcı ve tatlıydı.
Devam etti:
«Sende doymayan bir nefis var... Onu zâptedemi-yorsun. Günaha kadar sürükleniyorsun... Korkarım ki. Şît soyundan ilk sapıtacaklardan olacaksın. Nedir ektiğin fitne ve iftira tohumları?..»
«Benim nefsim toktur.»
«Hayır, değildir... Senelerden beri hükümdarlık peşindesin... İster soyumuzdan olsun, ister olmasın, halk babam Yerd'den memnun.. Zor kullanmadan başlarına geçmiştir.. Kaç kere makamı için çalıştınsa, her seferinde halk seni istemedi. Şimdi bu uğurda tehlikeli yollara saptın... Ben ilmimi niçin şerre alet edeyim?.. Bir büyücü, sihirbaz olayım?.. Hele Kabil soyuna özenip, benzeri bir ümmet kurmak... Bunna nasıl dilin varıyor?.. Senin maksadını anlıyorum... Babam Yerd'le başa çıkamacim...
— 71 —

Benim ilerde vasî olacağımı hesaplayarak, şimdiden harcama çarelerine baş vurdun.»
«Sen kuruntudasın ey İdris!..»
«O halde nedir bu isyan?.. Ümmetimiz ilk defa böy-lesini görüyor... Nerdeyse kan dökeceksin.»
«Sen ilmin faydasızındasın... Evlatlarımızı da oyalıyorsun... Halbuki onların çalışmaları lâzımdır... Hayvanlar .tarlalar, avlar, adamlarını bekliyor.»
«Düne kadar, herkes çocuklarını isteyerek gönderiyordu. Şimdi mi zarar anlaşıldı?. Hem gençler işlerinden geri kalmıyorlar»
Zorem, cevap veremedi... Sertleşip diklendi:
«Sana ihtar ediyorum ey İdris!.. Artık bu ders dediğin aylaklığa evlatlarımızı sürükleme... Hattâ kendin
bile düzel.»
«Karışamazsın... Asıl sen, gizli gizli, Şît soyu dışın-dakilerle buluşma... Kiminle buluşsan,'bakıyorum ertesi gün çöle göçüyor. Maksadın o yoldan da babam Yerd'-in hükümdarlığını sarsmaktır.»
Zorem'le gelenler, uyanmış olacaklardı.
Söylendiler.
İdris onlara sordu:
«Belki bunu siz de farkettiniz kardeşlerim.»
Doğruladılar:
«Evet... Hep öyle oldu.»
«Peki, peşinden gelişiniz niçindi?..»
«Kandırıldık ey İdris!..»
«Uyanmanız için benim konuşmam mı lâzımdı?..»
«Demek öyle... Çünkü Hükümdarımız Yerd sana adını verirken sabırlı, basiretli, bilgin, öğretmen olacağını ilhamlamış.»
Arkadan başkaları da gelmişlerdi.
Konuşanian destekllediler:

«Ey İdris!.. Bu adam günlerden beri aklımızı çeldi durdu... Bir taraftan Kabil için çalıştı, diğer taraftan seni hedef aldı. Sanırız sevgili Allah'ımızın emirleri, nurdan yumruklar olup, beynini sarssalar yine düzelmez.»
İdris, bir garip güldü:
«Ama peşine takılmışsınız... Günlerden beri içini okumadınız da, şu birkaç dakika mı yetti buna?..»
«Biz de aynı şaşkınlık içindeyiz... Seni uzaktan görür görmez fikrimiz değişti.»
İdris, Zorem'e döndü... Kararını söyledi: «Seni babam Yerd'e şikayet edeceğim... Cezana katlanacaksın. Ortalığı karıştırmaya, hele has kulların huzurunu bozmaya, tekamülü, onun getireceği medeniyeti durdurmaya hakkın yoktur... Seni buralarda zorla tutan ne var... İşte uçsuz bucaksız çöl karşısında duruyor... İstersen git...»
Zorem yine diklendi: «Beni kimse kovamaz.»
«Elbette... Fakat rahat durmak şartıyla. Esasen kararı babam hükümdar Yerd verecektir. O, mağara ağzı kadar açık hırsını kapat. Hırs, hiçbir zaman insanı şerefe götürmez... Aksine üzerindeki inanç şerefini soyar... Çıplak bırakır... Yeryüzü ikbali, madde sevgisi, Kabil'e ne yaptı?.. İşte soyu sapık ve perişandır... En büyük şeref iman yüksekliği, pekliğidir ...Bunu kazan ki, yeryüzü şerefleri maddeden çıksınlar, nurlamp aydınlansınlar.»
Ey insanlar, hakikaten biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi (sırf) birbirinizle tanışmanız için büyük büyük cemiyetlere, küçük küçük kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki sizin Allah nezdinde en şerefliniz takvaca en ilerde olanınızdır. Hakikaten Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır.

(Hucurât: 13)

O sırada Zorem aksırdı.
Yere siyah pislikler düştü.
Halk önce, Zorem'in kan kustuğunu sandılar.
Fakat çabuk uyandılar... O siyah pislikler, Zorem'in burnundan sıçramışlardı.
İdris, Zorem'e sokuldu... İlgilendi:
«Bunlar nedir ey Zorem..»
Zorem cevap veremedi.
İdris, eğilip, Zorem'in burun deliklerine baktı... İçleri kurum doluydu... Tekrar sordu:
«Cevap versene!..»
Zorem uydurdu:
«Ateş üflerken oldu.»
İdris, inanmakta bir sebep görmedi.
O anda, Zorem'in ailesi ileriye çıktı... Hakikati söyledi:
«Kocam Zorem, iki yıl var ki, bir huy. peydahladı.»
«Nasıl bir huy?..»
«Kırlardan bir çeşit ot topluyor... Kurutuyor. Canı istedikçe tenhada yakıyor... Dumanını burnuna çekiyor.»
«Kazancı nedir?..»
«Bir keresinde bana da zorla yaptırdı... Başım döndü... Akimi kanştı. Kendisi alışmış, yapamayınca, deli-
riyor...»
«O duman gözlerini yakmıyor mu?..»
«Kamışla burnuna çekiyor... Hattâ kamış, derisine bağlıdır... Kuruttuğu ot da öyle.»
İdris ansızın Zorem'e atıldı... Belindeki deriyi araştırdı. Ot ve kamışı çıkardı.
İnceledi, kokladı... Sonra talebelerine döndü :
«Bu otu tanıdınız sanırım... Geçenlerde bir koyun yemişti de sapıtmıştı.»
İdris, Zorem'den öğrenmek istedi: — 74 —
«Otu kurutup yakman bir tesadüf müdür, yoksa buldun mu?..»
«Hatırlamıyorum...»
«Bu sarhoş eden, aklı alan, otların içki gibi yasak olduğunu bilirsin... Âdem (A.S.) m şeriatında yoktu... Ancak Kabil soyu, nimetleri zehir yapar... Ve onlara kul olur.»
«Zararını görmedim.»
«Daha nasıl göreceksin?.. Seni bu isyana, fitnelere, sürükleyen nedir?.. Akıl, vicdan bırakmamış. Yoksa Kabil soyuyla temasta mısın?.. Onlar mı bunu sana verdiler?.. Ümmetimizi alıştırıp sapıtmak istediler?..»
Zorem'in gözleri bulanmış, kaymıştı... Ağzı sulanıyordu. Dudakları, çenesi, titriyordu.
Bir nâra attı... İdris'in elinden otu ve kamışı kaptı... Bayır aşağı kaçtı... Halk koşup yakalamak istediler. İdris durdurdu.
Zorem, emniyetini sağlayacak kadar açıldıktan sonra, acele otu yaktı... Burnuna kamışla çekti.
Artık kendine gelmişti.
Yukardan bakanlara kahkahalar savurdu.
Bu arada ne olduğunu, kime çalıştığını açığa vurdu:
«Ey İdris!.. Akıllı ve bilgin geçinirsin ama, insana en büyük zevki veren şu ottan bile habersizsin... Evet, KAbil soyuyla temastayım... Bunu onlardan aldım... Dağlıları kandıran benim... Belki aranızdan ayrılmam dolayısıyla, emelim gecikecek... Aklı olan peşime düşsün... Yoksa nasıl olsa yakında, çöldekiler dağlan basacaklar... O zaman, aman tanımam... İyi bildin, yalnız babanın şu köyünde değil, bütün dağlarda tek hükümdar ben olacağım... Gerekirse peygamberliğimi ilân edeceğim... Ateş gibi kuvvet var mı?.. Tutuşturduğu ottan çıkan duman bile bakın nasıl bir nimet oluyor?..»

Halk daha fazla dinlemeye tahammül edemedi.. Taş vurup Zorem'i kaçırdılar
îdris pek üzgündü.
Çünkü şimdiye kadar dağlardan ayrılanlar başka larıydı. Şît soyundan sapıtan İki insan Zorem'di.
İdris'in çocukluk arkadaşı Miske de oradaydı.
Havayı yumuşatmak için teselli yollu ilhamlandı:
Merakın kimedir?.. Hayretin niçindir?.. Güneşte bile Üşüyüp titreyen kimse Nasıl yola gelir?.. Aklına kavuşur?.. Elbette şaşıracağın işi yapacaktı. Isınmak için Devesinin Karnını yaracak, İçine girecekti.
Sonra da,
Devenin kalkmamasına,
Yürümemesine,
Doğurmamasına,
Süt vermemesine
Mâna bulamayacak, hay ıslanacaktı.
O halde bırak gitsin...
Her varlık
Yatağına, toprağına, yakışır,
Dikktat etmez misin ki
Kurtlar, akrepler, solucanlar,
Çıyan ve yılanlar
Gizlide yaşarlar çirkin çirkin?..

IV
YARINLAR İÇİN
îdris, Zorem'in kaçışını akşama kadar aklından çıkaramadı.
Şît soyundan ilk sapıtmaya kendisinin sebep olduğunu sanıyordu. Zorem, tıynetini, hüviyetini dışına vurmuştu ama, îdris başka türlü kalsa belki ilerde tekrar inanç yoluna dönerdi.
îdris, bunu ve benzerlerini kura kura, akşamı güç etti. Hemen köye döndü. Sürüsünü çabuk ağıla çekti.-
Babası Hükümdar Yerd'e koştu.
Kara sandığı haberi verdi:
«Ey Babam!. Şît soyundan ilk sapık çıktı... Yani bizim soyumuzdan... Zorem'dir o... Kaçtı, Sebep de benim.»
Hükümdar Yer güldü üzüleceği yerde: «Hepsini öğrendim... Niçin sebep sen oluyorsun?.. Kanı, beyni, zehirli otların isleriyle kararmış, çürümüş bir insanı hiçbir kimse kurtaramazdı... O, Kabil soyunun içimize hazırladığı bir akrepti... Fakat Hazreti Allah vaktinde yetişti... Sen zeka ve ilhamlarınla bunu aydınlattın... Tekdir değil, takdir edilmen lâzımdır.:. Ey oğlum, şunu unutma ki yarın için emek verenler asla mahzun olmazlar... Çünkü kendilerine çalışmıyorlar... Topluma ter döküyorlar.»

«Beni sevindirdin ey babam!..»
«Daha da sevindireceğim.»
«Öyle mi?..»
«•Bir müjdem var?.. Atamız Şît bu sıralarda kaç yaşındadır?»
«Ben yüz yaşımı aştım... Doğduğumda beş yüz altmış yaşında olduğunu söylemiştin»
«Doğrudur... Ey oğlum, bunları niçin hatırlatıyorum biliyor musun?.. Atamız Şît şimdi altıyüzelli yaşım aştı... Çocukluğundan beri, emeğini, insanlara ev yapmakta toplamıştı... Meğer yirmi beş yıl kadar önce bulmuş... Ve şimdi de Mekke'de ilk köy yükselmiş... EI-Fir-devs Köyü.»
«Bana izin ver ey babam!. Gidip göreyim, öğreneyim.»
«Elbette... Sen de hayra koşan bir insansın... Başarısızlıkla geçen yıllardan ürkme!..»
«Buna çalışıyorum...»
«Ey oğlum!. Doğduğun günü dün gibi hatırlıyorum... Sapı tanları gördükçe, asla oğlum olsun istememiştim. Fakat yüzünü görüp havana girince değiştim. Şüphesiz Allah'ınım ilhamıydılar... Gözlerimin önüne âlimler gsldi... îlmini kıskanan yahut serde kullananlar değil... Hayra harcayıp, öğretenler, ders verenler... Böylelikle yarınlar için hazırlık yapanlar. Basireti, tedbiri, ileri görüşlülüğü ve sabrı da düşündüm... O anda ismin İdris (Ahnud) kelimesiyle, bu ilhamlarından özetlenerek, dudaklarımdan döküldü. Hakikaten ey İdris, ismini utandırmadın...»
İdris, babası Yerd'i sonuna kadar dinledi. Bir buluşunu anlattı:
«Ey Babam!.. Pek güzel ve doğru konuştun. Bilmem hiç dikkat etmeye vakit buldun mu?.. Ben farkettim. İnsanların yüzde sekseninin geleceğine, ahlâk, meslek, ve karekterine, isimleri tesir ediyor.»
— 78 — ■'
Hükümdar Yerd hayretteydi... «öyle midir?..» dedi.
Peşinden bir çok yakınlarının isimlerini saydı, hüviyetlerini düşündü... Yüzü güldü:
«Haklısın ey İdris!.. Acaba bu nedendir?..»
«İsim de, bir terbiye vasıtasıdır ey babam!.. Çocuk gözünü açtığı andan itibaren, ismini duyar... Artık o, derisi gibi kendisine yapışıktır... Pek farketmez ama, aklı gizli-çalışır, isminin gerektiği şekilde onu terbiye eder.»
«Bu büyük bir buluştur ey oğlum!.. O halde evlâtlarımıza daima hayra hizmet eden isimler takmalıyız.»
«Bu muhakkak...»
Hükümdar Yerd buluşu hemen başka konular üzerine faydalandırmak istedi. Sordu:
«Bunu geliştirip derileştirdin mi ey İdris?..»
«Evet... Şu kanaate vardım... Öğretilecek şey daima tekrarlanmalıdır... Bir kereyle savuşturuîmamaîıdır. Bütün ilimler, sevgili Allah'ımıza giden, vahdaniyeti bulduran, nurdan yollardır. O halde her şeyde, bıkıp usanmadan titizlik göstermek lâzımdır.»
«Sabır?..»
«Tamam ey babam!.. Öğrenmede sabır, öğretmede sabır. Çünkü Hazreti Allah, her insanın kaderine aynı derecede akıl ve idrak yazmamıştır... Birisi çabuk kavrar, yahut kavratır... Bir diğeri gecikir. Fakat sabırla, bu açık kapatılır... Herkes anlattığım nurlu yollardan ilerler... Tek sevileceğe kavuşur. Yaratılma sebebimiz de bu değil midir?.. Hazreti Allah, bizi yeryüzüne saldı. Gurbette bıraktı. Lâkin öyle kuvvetlerle kuşandırdı ki, kaybolmamız mümkün değildir Dileyen, kimi kısa yoldan, kimi uzun yoldan dolanır, son evine ulaşır... Ne gurbet kalır, ne sıla.»
Hükümdar Yerd, hayranlıkla oğlunu dinliyordu. Hiç sussun istemiyordu.

İdris devam etti:
«İnsanlığın, vicdan, ahlâk ve faziletin, bir türlüsü de bencil olmamaktır... Gittiği vahdaniyet yoluna toplumu da sürüklemektir... Vazifesinin eksiksiz yapılışı. Buna, günümüze çalışmak yetmez. Yarınların insanını hazırlamalıyız.»
tdris'in çocukluk ve gaye arkadaşı Miske gelmişti o anda Bir tarafa çekilip, baba oğlu dinledi.
Idris susunca, Yerd ona aşinalık etti:
«Ey hayr yolcusu Miske!.. Oğlumu dinledin sanırım?.. Fikrin nedir?..»
Miske, her zamanki gibi, şiirle **cevap verdi:**
Yolculuğa bizi topluca çıkaranın
Bir maksadı olmalı değil miydi?
Bunu emretmedi ama.
Dikseydik, bir az kafa yorardık
Bulurduk gecikmeden.
Belki de arzusu böyleydi sahibimizin.
Sen çölde giderken.
Fırtınanın geleceğini sezip Sığınabilir sin bir mağaraya. Fakat yol arkadaşlarını Haberli etmeli değil misin?..
Hele mağara büyükse, Bencillik niçindir?..
İman ağacının yeşil gölgesindesin.
Başkaları da var.
Kabil soyu gibi canavarlar
Uluyarak sadırınca
Ağaca çıkıp canını kurtarmak yetişmez.
Aşağıda bekleşenleri tekmeleyeceğine,
Kolunu uzat, kurtarmaya çalış.
— 80 —
Dünya nimetleri, dün olduğu gibi,
Bugün de, yarın da,
Ne yalnız senindi, ne benim...
Hepimizi/idi.
Birlikte gülecek, dertleneceğiz...
Birlikte yorulup terliyeceğiz.
Başlangıcımıza, etele verip ilerleyeceğiz.
Sanırmısın ki son durakta
Sorguya çekitmiyeceğiz?'.'.
Yolda bıraktıklarımızın,
İlgilenmediklerimizin
Hesabı sorulmayacak?..
Mümkün müdür bu, asla!..
Çok terletileceğiz. ■.
Kimimiz muratlanırken,
Kimimiz gözyaşlarımızın
Ateş alan deryalarında çırptnacak.
Hükümdar Yerd ile İdris, Mişke'yi can kulağıyla dinliyorlardı... Sözlerini bitirince, kucaklamadan edemediler
Hükümdar Yerd, şiiri dinlerken bir mevzuu hatırlamıştı. Bunu açtı:
«Ey idris!.. Yurdumuzda yolları şaşırmamak için dikmeyi düşündüğün taşlar pek işe yaradı. Fakat **bu** sefer başka bir zorluk çıktı... Yalnız taşlara bakanlar, hedeflerinden başkalarına sapıyorlar.»
İdris kabul etti:
«Doğrudur...»
«Çaresini buldun mu?..»
«Evet... Üç çeşit çare buldum... İçlerinden en iyisini seçmek tecrübeye kalıyor.»

«Nedir bunlar?..»
«Birincisi, her köye giden yolu başka biçimde taşlarla işaretlemektir... İkincisi, ayrı renkte taş kullanmaktır... Sonuncusu da taşlann üzerine türlü türlü çizgiler çizmektir ...Bu, kayalara yapılabilir.»
«Tatbik ettireceğim. Hangisi tutarsa onu kabul ederiz.»
«Fakat bunların faydası kadar zararları da var.»
«Ne gibi?..»
«Düşmanlarımız Kabil soyu, içimize sızdılar... Mü'-minleri nasıl ihtiraslarını kamçılayarak sapıtıyorlarsa, taşlann şekil, renk, yer ve işaretlerini değiştirip yaşama hürriyetimizi de yasaklarlar. Bizi köylerimize mahkûm ederler.»
Hükümdar Yerd'in canı sıkıldı... İdris'e bir çeşit sitemde bulundu:
«Pek ileriye gitmedin mi ey oğlum'?.. Seni vehmine kapılmış görmek istemezdim.»
«Vehim değil ay babam!.. Basirettir bu... İleriyi görüp tedbir almaktır.»
Hükümdar Yerd oğluna hak verdi. Güldü de:
«Sen nasıl bir mal satıcısısın ki, malını öveceğine kınıyorsun?.. Hem yeni buluşlardan bahsettin, hem zararlarını saydın.»
«Hakikat gizlenemez ey babam!.. Fakat muhakkak ki en iyi tedbir bulunacaktır... Bu belki bana, belki başkalarına nasiptir. Şu bir gerçektir, ister taştan, ister insandan 'olsun, kılavuzlar süreksiz çarelerdir. Yine biz dağda olduğumuz için, pek yolumuzu şaşırmıyoruz. Değiştirilmesi mümkün olmayan dereler, vadiler, tepeler, istikâmetimize yardımcı oluyorlar... Bir de çölü düşün!..»
«Kabul ediyorum.»
— 82 —
ıdı La, babasını daha fazla yormak istemedi... Danıştı
ııBy babam!.. Bu gece Mekke'ye hareket edebilir a?..»
■ im gece mi?.. Hayır. Yarın bir kafile gidecek, ona || ıi Mu un...»
mı yet öyledir ama, kafileyle giderken yoleulu-• ı 111 ıa ydalanamıyorum...» ı [aklısın...»
■ Mljl'.ı- bana yeter...»
Kili umdur Yerd, pek düşünmedi... Kabul etti... •mi dr anlattı :
ıiıynı hizmet eden bir âlim, bin cahilden daha ı nnetdedir... Olur, gidin... Ancak, hare-.... , hiMil i',ör.» ıl»m!.,i)
■' doftnı, mehtap ışıkları altında '" ."■ du.ıır ilci insan yürüyorlardı.
1,1 .....ı Pİ İrilikteydi,
'.mı.a bnı/.iyordu... Yıldızlar Iflhl ınl.'.mrJdcr
di
seyahat edilmezdi. 11 1 ıı HİK 1 kılavuzu yoktu. a bunu hatırlattı:
tdrlBİ.. Yolumuz hayli uzun ...Geceyi seçmek-lügüncenl bir türlü bulamadım. Fakat daima sana Hiıuıt. L'ttigim için, kabulde tereddüt göstermedim.» "Habam hükümdar Yerd de öyle yaptı.» "Hele o, büyük bir fedarkarlıkta bolundu.»
— 83 —

İdris durdu... Gökyüzüne ısrarla baktı. «Gündüz yürüyüşünde kolaylıklarımız var...» dedi. «Güneş, su-başlarının yakınlığını haber veren kuşlar... Belirli yeryüzü şekilleri yani tepeler ve vadiler... Bunlar, yolcuları vahadan vahaya, çok kere selâmetle ulaştırıyor.»
«Bütün kılavuz bolluğuna rağmen, çöl hakikaten tehlikelidir... Hele büyük fırtınalarda kum tepeleri yer değiştirdikçe.»
«Ben şuna inanıyorum ki, Hazreti Allah, bize değişmez çareler hazırlamıştır... Onlara sarındıkça yeryüzünde, tarlamızdaymış gibi, rahatça, kaybolmadan, zamanı israf etmeden dolaşabiliriz. Fakat birbirimize girmekten, ihtiraslarımıza kul olmaktan, çareleri bulmakta, gecikiyoruz... Allah'ın varlığını haykıran sebeplere değil, geriye doğru çekiliyorua.»
«Mevzuu dağıttın sanırım... Gece seyehatı üzerin-deydik.»
«Aklımda bu... Konuşacaktım. Şu gökyüzüne bak ey Miske!.. Sanki bir portakal bahçesindeyiz... San san meyvalar guruplanmışlar... Elimizi uzatmamızı bekle-şiyorlar.»
«Sırlannı çözüp faydalanmak?..»
«Evet... Bunu kastettim. Seneler öncesinden beri, yeryüzünde mevsimler değişikliğini bulmuş, devamlı inceliyoruz. Yeryüzünde çeşitli bölgelerde, yağmur, rüzgâr, sıcak-soğuk ve benzerleri başka başkadır... İklimler ayn karakter taşıyorlar. Bulutların gelişi, boşanması, toprağın-rahmeti içmesi, fazlalann buharlaşması, bereket ayları... Başkaları da öyle... Değişmez bir intizamla cereyan ediyor. Biz de bunları öğrendikçe, hazırlıkla-nmızı, işimizi ayarlayabiliyoruz... Kimdir bütün olay-lan idare eden?.. En küçük bir sapıtma yaptırmayan?.. İki şey dahi, başına buyruk kesüseydi, bu intizam altüst olurdu. O halde sonuç Hazreti Allah'da ve vahdaniyetinde gerçeğe kavuşuyor.»

«Şüphesiz ey İdris!..»
«Hanidir aklımı kurcalamaktadır... Yerle gök ay* ı ulu- görünüşte... Fakat birbirlerine .sıkı sıkıya bağlıdırlar. Hele yeryüzünün kaderi tamamen göklerin elin-<i<<i»r. Bir an için güneşin yokluğunu düşün... Devamlı ftcelcr... Karanlık. Yahut aksini hayal et. Ne olurdu?..
«Yaşanmazdı... Çünkü hayat şartlan kalkardı.)
"Ben bazı buluşlarımı anlatacağım ey Miske!.. < i>'kyüzünde durucu ve gezici yıldızlar var... Bunlar gu-ruplıınmışlar... Muayyen zaman geçince gidiyor yahut
orlar. Ruhumuzla sıkı bir bağlantıları oluyor...
■ I zekâmıza, keder ve sevincimize hükmediyorlar, ı »ıii.ınn da hareketleri sapıtmıyor. Aksamıyor. Bütün bir gökyüzü aralık ve uzaklıklan adım farketmeden, yıldızlanyla nasıl akıp, gider?.. Duranlar istirahatten hıkmıyorlar, akanlar yorulup mola vermiyorlar. Çok düşündüm... Yoksa yeryüzü müdür gerçekte hareket eden?.. Nasıl olur? Bunu hissetmez miydik?.. Aynı yıldızlarla karşılaşmamız mümkün müydü?.. Kısacası, '■> ıilmesi gereken çok sırlar var gökyüzünde. Onları v Intizamlarını sağlayan Allah, tek bir Allah değil de n.,in' K.ıbil soyunun ateşi, hele taş odun parçalan i'Hiiı olablll mi? Onlar, güneşi en büyük gördüler. , kandılar Halbuki bu muhteşem sema ıvallıdır?..» ulıM.ım.ı daha çok güveniyor-
.'IIII ■
«öyledir... Seyahatlar için, gecede gündüzden çok yardımcılar var... Şu yıldızlar, yurdumuzda oraya buraya diktiğimiz işaret taşları gibidirler. Bütün iş mevsimlerini, zamanlarını hesaplamakta. Çünkü o vakitde hep aynı yerdedirler. Bilhassa şu kümedeki parlak yıldız beni pek ilgilendirdi... Yurdumuzda çok inceleme yaptım... Kuzeyden sapmıyor... Mekke'ye gidişimizi

geceye getirmeme bundandır. Bakalım buluşum doğrumudur?..»
Miske heyecanlandı. îdris'i kucakladı. Tebrik etti:
«Eğer fikrin olursa, insanlara büyük bir hizmette bulunacaksın ey İdris!.. Artık her bölgede o yıldıza göre hareket edilir. Hele çölde sıcaktan korunarak yürünür. Bunu anlamıştım... His ve ilhamınla ilerlemediğini biliyordum... Henüz sapıtmadık... Yurdumuz ile Mekke arasındaki vahaları elimizle koymuş gibi bulduk. Demek ki doğru.»
İdris iç geçirdi:
«öyle olacağma inanıyorum.. Fakat her bilgiyi akılda tutmak pek güç... Çocuklarımızı, sürülerimizi sayabiliyoruz... Artık eksilenleri akıldan hesaplıyoruz... Lâkin büyük meselelerde, şu gökyüzü gibi, fazla hesaba, muhayyilede şekillendirmeye, lüzum var.»
«Bazan kuma, toprağa çiziyorsun ey-İdris!..»
«Neye yarar!.. Siliniyorlar. Kalmadılar onlar ve gerektiği zaman baş vurulmalıdır.»
Miske üzüldü:
«Görenler seni aylak dolaşıyor sanırlar... Halbuki başın içinde nasıl kıyasıya bir çalışma yapıldığından habersizler. Bana kalırsa tek bir mesele üzerinde gezin, fazla yorulma.»
«Elimde değil... Karşıma çıkan her şeyle ilgilenmekten zevk alıyorum...»
«Hep hazırlık... Yannlar için nurlu yollar... Allah'a kavuşturacak imkânlar.»
«Hangi ilim bu sonucu vermiyor ey Miske?.. Peygamberimizin elçiliğini yaptığı şeriatler, düşünce, ruh ilmi, hesap, her türlü bilgisiyle yeryüzü ve gökyüzü, ilhamlar, bunu söylemiyorlar mı?..»
«Madenler bile.»

»Evet evet... Neye el atsak O var... Bir kum tanesinin hilkat sebebinde bile.»
«İlhamlarımız, şiirlerimiz, o büyük aşkın nuruyla sır-İlk İlinidir... Sevgilerin toplamıdır Hazreti Allah ...Ey İd-ı ien de şu sonuca ulaştım ki, her şeyi sevmeye mecburuz... Sevgi çokluğundaki insan, daima Allah'ının ı ıı Ilgındadır.»
«Güzel!.. Bütün bir kâinatın şaşmaz bir intizam, hürmet ve minnetdarlıkla hayatını sürdürlüğü gerçe-arşısında, biz insanlar, evet yalnız biz, karakter delillideyiz. Bu şahane güzelliklere ayak uyduramı-ı uz... Bozuyoruz.»
«Faydalı, gönül doyurucu, mevzular konuştuk.»
«Neye yarar!.. Çok kere aynısını tekrarlayamıyoruz. Mesela sen sık sık ilhamlanırsın... Bu şiirlerini derhal unutursun. Ezberlersen de eksiktir. İlmin, ilhamın zap-tedilmesi lâzımdır.»
«Ey İdris!.. Senin başın sanki bir dağarcıktır... Sık ;.ık açıyor, umulmayan nimetler seriyorsun sofraya... YL ıır neler dolu?..»
"Hele sabah olsun... Anlatacaklarım var.»
.(Pek ;;a hırlısın ey İdris!..»
..."..ılın i»' İMİ/H hır rehberdir!..»
:;ıı .lııl.ıı
Yolcuların :ıılAlıı, kuvvet ve kudret kaynağı, sabırlarının anahtarı, şarkı söylemekti. Bu gerçek yüzyıllar öncesinden anlaşılmıştı... Bilerek veya bilmeyerek baş vurulurdu. Miske de öyle yaptı.
Şarkısını bir hayal hikayesinden ilhamlandı: Belliydi, bütün arzusu, İdris'in başında gezinen, ağırlık veren, meseleleri hafifletmekti:

Neler *olmadı ki!.. Esintinin öpe okşaya Getirip toprağa bıraktığı ö küçücük sarı toz Sanki büyüledi çevresini.*
Hele esinti onun
Hikâyesini anlatınca.
Yerde ne varsa yarışa giriştiler.
Titrediler üzerine,
Nerdeyse çıldıracaklardı sevinçlerinden.
Toprak açıldı... Beşik olup sardı sarmaladı. Günlerce ılık ninnileriyle Uyutup oyaladı... özünü diri tuttu.
Bahara çıkarken Bir bulut durdu üzerinde... Boşandı beşiğine... Işıklar süzüldü aradan. Uyandırdılar acele acele.
Çatladı sarı tozun dudakları. Toprak hazırlamıştı yiyeceğini. Analığın sınırsız heyecanıyla Emzirdi nesi varsa... Esirgemedi, kıskanmadı.
Bir sabah hareketlendi Sarı tozdaki merak... İtti üzerindeki örtüyü. Yükseldi topraktan yeşil yeşil. Allah'a uzanan murattı o.
— 88
Su, ışık, toprak Elele verdiler... Muratı beslediler. Dallandı yapraklandı hızla. Emekleri boş çıkarmadı.
Yine bir sabah Dallar çiçektendi al al. Esintinin anlattığı Hikâyede yalan yanlış Yoktu demek.
Toprak heyecanlıydı... Yeni esintilerin Çiçeklerdeki sarı tozu Serpmesini diliyordu... Bıkmıştı esmerliğinden.
Fırsat kalmadı...
İlk önce hoyrat bir el
Kırdı dalları...
Bir başkası tutuşturdu gövdesini.
Isındı alevinde.
Bekleye dursunlar artık
Su, ışık ve toprak,
Sarı bir tozu daha...
Aynı cinayeti işleyecek değil miydi insan,
İsyan edip Allah'a.
 # * *
Gün ışımıştı.
îdris durdu: «Uyku molası verelim mi ey Miske?..

Bir su basındaydılar. . -
Miske memnundu:
«Kılavuz yaptığın yıldız seni aldatmadı...') Cevabını verdi.
Sonra uydu İdris'in teklifine:
«Evet uyuyalım... Şu ağaç altı nasıl?..»
Yıkandılar, yemek yediler, su içtiler ve nihayet uyudular.
Tekrar ilk uyanan İdris oldu.
Üzerlerinden gölge çekilmiş, güneşte kalmışlardı.
İdris, durumu Mişke'ye haber vermek istedi... Ona döndü. Fakat o anda da ayağa sıçradı. Mişke'nin yüzü, kolları, göğsü, çıplak neresi görünüyorsa morarmış ve şişmişti... Hele omuzbaşı!. Çürük bir siyahlıktaydı.
İdris, ıslak bakışlarım çevresinde gezdirdi.
Aradığını bulamadı ama, kumlann üzerinde, iri bir yılanın izine rastladı.
Demek uyuduklarının ilk saatinde yılan gelmiş, Miş-ke'yi zehirlemişti... Belki Miske, yorgunluğun verdiği ağırlıkla, sadece şöyle bir kıvranmıştı... O kadar. Aksi halde yapacağı gürültüden uyanırlardı.
İdris ağlarken: «Kader» diyordu. «Yılan Mişke'yi değil, beni sokabilirdi. En iyi dostumu, fikir ve gaye arkadaşımı kaybettim. Niçin diye sormayacağım... Bu, halckım değildir... Allah'ımın takdirine sebep arayamam.
Buna rağmen hayıflandı:
«Tedbir almadık... Buralarda yılanların kaynaştığı bir gerçekti.»
Olan olmuştu.
İdris, Mişke'yi ağacın altına defnetti.
Bir zaman baş ucuna oturup hatıralarında yaşadı... Ömrü boyunca has kulluktan ayrılmadığına şahadet ederek, Allah'dan mağrifet diledi.
Gideceği yol üzerinde, ilerde kayalar vardı... Onlara ı|<>i',ru gitti.
Düşünüyordu:
«.Buraya başkaları da gelecekler... Yılanlara yem olacaklar. Niçin onların varlığını haber verecek çareden habersizim?.. Öyle bir işaret yapmalıyım ki, yolcular görünce uyarılsınlar.»
Ne olabilirdi bu işaretler?..
Eskiden de akıl yormuştu onlara.
İnsanlar, ancak birbirleriyle karşılaştıkları zaman konuşup anlaşıyorlardı... B uyeterîi değildi. Ayrı oldukları zamanlarda da anlaşmalı, konuşmalıydılar... Hattâ bu çağın insanları, gelecek çağların insanlarıyla bağlantı kurmalıydılar.
Geceleyin, yolda Mişke'ye anlatıldığı gibi, insanlar unutkandırlar... Düşündüklerini zaptetmezlerse zarara uğruyorlardı. Hele bilginler, hesapları, buluşlarını akıllarına sığdıramıyorlardı... Ezberleme kâfi gelmiyordu.
İdris'in bu önemli mevzuda yıllar süren, fakat açıklamadığı, bazı hazırlıktan vardı. Sözde bunları sabahleyin Mişke'ye anlatacak, insanlığın en büyük ihtiyacını karşılayacak buluşunu ilân edecekti.
Kn uygun yer de, şimdi gitmekte olduğu kayalıktı.
Ilı i-, hedefine varınca, biraz dinlendi. .ı.ıı m arasında dolaştı.
Çatlak l>u çakmaktaşı kayası önünde durdu. Vura, kıra parçaladı... Aralarından küsküye benzerleri topladı... Uçlarını sivriltti.
Yüzü düz ve pek olmayan başka bir kayaya gitti. Elindeki taşlarla çizdi kayayı... Arzuladığı derinlikte izler elde edemeyince, hafif hafif vurarak, izleri belirtti.
Henüz Mişke'yi unutmamıştı ama, yüzü aydınladı... Sebebini haykırdı:
— 9i _

«İLK KALEMİ YAPTIM... Ey Allah'ım!.. Bana yardım et!.. Her şey bugünkü ve yarınki kulların içindir.»
İdris, önce rakamlarda çalıştı.
Esasen insanlar yeteri kadar mikdarda sayı sayıyorlardı... Meselâ yediye kadar gidiyorlar, sonra fazlayı bunun katlarıyla hesap ediyorlardı... «Bir sürü, üç sürü...» diye hayvanların miktarını anlatıyorlardı.. Ve daha başka benzerlerini söyleşiyorlardı.
İdris, rakamlarda bunu yeterli görmemişti.
Zihnen çalışarak, kum üzerine şekillerini çizerek, rakamlara hüviyetlerini buldurmuştu.
Üşenmedi... Geceye kadar, kayaya rakamları kazıdı... Toplama ve çıkarmalar yaptı.
Matematik'in temelini işlemiş oldu kayaya. Bazı unuımak istemediği astronomi şekillerini çizdi.
İdris aldığı sonuçtan memnundu.
İlk kalemi icat edendi... Şimdi de İLK MATEMATİK ÂLİMİ oluyordu. Esasen o, hangi ilmin babası değildi ki!.. Uğraşmadığı, üzerine eğilmediği, konu yoktu.
İdris, Kayalık tepede, üç aydan fazla kaldı.
O kadar kendinden geçmişti ki, buralarda niçin bulunduğunu bile hatırlamak istemiyordu.
Hedefi olan Mekke aklından çıkmıştı.
Onu üç ay uğraştıran, yazıya karakterini kazandıracak olan Alfabeydi.
İlk önce varaklan, durumlarına göre şekillendirmişti. Bu pek zor ve oyalayıcıydı... Varlık olmayan kelimeler de vardı. Bunlar nasü ifade edileceklerdi?..
Çalışa çalışa, orta bir yol seçti.
Kimi varlıkları basit şekillerle çizdi... Bazılarına ortak işaretler verdi.
Aklına gelen cümleleri kayalara işledi durdu.
— 92 —
Biliyordu... İLK YAZIYI da icat etmişti ama, yetersizdi.
İterde geliştirirdi... önemli olan başlangıçtı. Daha ince kalemler yaptı... Kemiklere yazdı yazdı... Nihayet bir akşam üstü içindekileri dile getirdi: «Günlük işlere cevap verecek hesap ve yazı kalemleriyle sahifeler, kemikten olabilir. Renkli taşlar da kullanılır. Toprak üzerinde çalışılır derslerde. Bunlar zamanla silinirler... Fakat kayalara asırlara hitap edecekleri yazmak da mümkündür... Yahut, diğerleri saklanır...»
Kararını da söyledi:
«Artık pek geciktim... Gitmeliyim... Daha Mekke'de ev yapma ümini atam Şît'ten öğreneceğim... Ne kadar bahtiyarım ki bu sefer yurduma, dolayısıyla insanlara, pek faydalı keşif ve icatlar götüreceğim. Allah'ım, bana yardımcı ol!.. İnsanların akıl gözlerini aç!.. Bana karşı durmasınlar... Talebelerim çoğalsın... Derslerim aksamasın.»
On anda bir gürültü duydu İdris.
Her zaman yaptığı gibi, vücûdunun çıplak yerlerini gizlemek istedi... Bir kaya arkasma çekildi.
Bunu korkudan yapmazdı... Ar ve hayası ağır ba-•ar utanırdı.
Gurultuyu çıkaranlar bir ceylan sürüşüydü... Geçip çöle doğru RİttIler.
Idıl.-ı tclunr ıncydııua çıkınca henüz çaresini bulamadığı örtünme konusunu hatırladı. Yine Allah'ına sığındı:
«Ey Allah'ım!.. Bana bu önemli meselede yardımcı ol!.. Sen en şanlı ve tek âlimsin... Derslerimden faydalandır... İnsanın kurtuluşunda bana düşen vazifeyi yapayım.»
Yola çıkmadan önce, işlediği kayalan bir kere daha gezdi, önlerinde durup inceledi, okudu.
Başkaları nefslerini sefahatla, dünya malı hırsıyla — 93 —

doyuruyorlardı... İdris ise, insanlığa fayda verecek çalışmalarıyla doyuyordu.
Yine ansızın ortalığın sessizliği bozuldu.
Akşam iyice bastırmıştı.
İdris bir kaya üzerine çıkıp baktı çevresine... Sessizliği bozan kaynağı, sebebi araştırdı. Buldu.
Yüz adım kadar aşağıda bir adam oturuyordu.
Dalgın bir hali vardı.
Arada taş savuruyordu.
İdris, Miske yerine bir yol arkadaşı buldum sanarak ümitlendi... Seslendi hemen:
«Heyy arkadaş!.. Sanınm yolunu kaybedenlerdensin.»
Adam ayağa kalktı... Sevinmişti... Cevap verdi:
«Başıma gelenleri bir dinlesen!..»
«Adın nedir?..»
«Seryaridır Mıktab oğlu Seryar.»
«Ben de Hükümdar Yerd'in oğlu İdris'im... Dilersen yol arkadaşlığı yapabiliriz.»
«Nasıl dilemem!.. İki haftadır bir kuru canlayım. Yalnızlık pek zor ey İdris.»
«Buna, bu kadarma şükret... Unutma ki atamız peygamber Âdem (A.S.) ile Hazreti Havva anamız, yıllarca tek kaldılar yeryüzünde. Selâmete ulaşmak için Allah'a teslim olmak, varhğmı unutmamak yeter. Ey Seryar!.. Bilir misin ki ben de üç aydan fazla bir zaman-danberi bu kayalar arasındayım?..»
«Geçmiş olsun...»
«Hem de isteyerek.»
«Bu tuhaf... Nereye gideceksin?..»
«Kabe'ye.»

«Sevindim, çünkü benim de hedefim orasıdır.»
Maceran nedir?..»
«Bir kafileye katılmıştım... Fırtınaya tutulduk... Tepeler yerinden oynadılar... Dağıldık.»
«Yakında mı..»
«Hayır... En az kendi başıma dört gün yol yürüdüm.»
«Haydi gel de gidelim...»
Seryar inanmak istemedi:
«Gecenin bastırmak üzere olduğundan galiba haberli değilsin?..»
«Haberliyim... Fakat yıldızlara bakarak yolumu buluyorum.»
«Gülünç, hattâ korkunç bir iddia.»
İdris için için güldü... Son çâreye baş vurdu:
«Sen bilirsin... Ben gitmeye-hazırlanmıştım. Haydi Allah'a ısmarladık.»
Seryar, cevap veremedi... İdris yürüdü.
Seryar bir zaman onun arkasından baktı... Gidişinin oyun olmadığını anlayınca, peşinden koştu... Uyardı:
«Ey İdris!.. Bekle, geliyorum... Yalnızlık o kadar canıma yetti ki, sonu ölüm de olsa sana uyacağım.»

V

ŞEREFE ŞEREF KATANLAR

Hz. İdris, iki aydan beri Mekke'deydi. Son yolculuk arkadaşı Seryar dönmüştü yurduna. İdris, bu iki ay içinde, hayatının pek mutlu günlerini geçirmişti...

Doğruydu babası Hükümdar Yerd'in anlattıkları.

Hz. Şît, insanların ilk mimarı olmuş ve ev yapma ilmini bulmuştu... El Firdevs adlı ilk köyü kurmuştu.

Şimdi de genişletip duruyordu.

İdris, yapılan evleri incelemiş, kullanılan tekniğe hayran olmuştu... Bizzat çalışıyor, mimarlığın inceliğini öğreniyordu.

Fakat mahzundu.

Kalbinde bir kırıklık vardı.

Bu güzel evlere, yüz yıllara cevap verecek köye, çıplak insanlar yakışmıyorlardı.

İdris örtünme fikrini henüz hiç kimseye açmamıştı.

Esasen onun huyu böyleydi.

Herhangibir işi gerçekleştirmeden anlatmazdı.

Karar vermişti... Yurduna döner dönmez, örtünme meselesini tekrar ele alacaktı... Başka mevzulara dalıp ihmal etmeyecekti.

Henüz kalem, rakam ve yazı icat ettiğini de yayma-mıştı. Geliştirmeden öğretmeye niyeti yoktu.

Fakat sema ilmini (Astronomiyi) ilgilendiren buluşlarını, hele yıldızlardan yol bulmayı açıklayacaktı.

Bir arı gibiydi İdris... Hazreti Âdem (A.S.) ı, Hazret! Havva'yı, Hz. Şît'i görmediği, konuşmadığı gün olmuyordu. Görgü ve tecrübelerinden, bilgilerinden faydalanıyordu.

Onlar da İdris'i esasen pek severlerdi. Buluşmaia-nyla gözleri, gönülleri açılmıştı.

Onlara göre, yaşlandıkça olgunlaşmıştı İdris... Bilgi onu güvenli ve vekarlı yapmıştı.

Kalbindeki, vicdanındaki nurlar ve aklından taşan gerçekler, onu güzelleştirebildikleri kadar güzelleştirmişlerdi.

Bazan coşup vahdaniyet üzerinde konuştukça, bir aşk rahmetinde parlıyordu.

tvl lıuv. ahlâk ve felsefede gezinince bir çuval pamuk ʳlhl ;ıkl r.r, m, yuın l fiyordu.

um ıı olunca kıırtlaşıyor, bakışları udu !><>•,in r.ııvnı, r.iiynya dehşet salıyordu.

Hu ı>.ilin inin lıcp.'il de yakışıyordu İdris'e. ıı harici zamanlarında çalışmadığı yoktu.

Bilhassa Kabe'ye gidiyor, atası peygamber Hazreti Adem (A.S.) m Cudi dağından, Suriye ve Filistin'den getirdiği taşlan hayranlıkla inceliyordu... Esasen madenlere de pek meraklıydı.

Eline ne geçerse; toprak, kireç, demir, altın gibi, hepsini sudan yahut ateşten geçirir, özlerini, yapılış sırlarını öğrenmeğe çalışırdı.

Onu şimdiye kadar yakından görmemiş, sohbetinde bulunmamış olanlar, peşine düşmüşlerdi... Konuşmak, faydalanmak için bahaneler araştırıyorlardı.

İdris, bilhassa Kabe bölgesinde yaşayanların içinde bir tek sapık bulunmadığından memnundu... Burada

herkes kardeşti... İşiyle, gücüyle meşguldü... Hırsına uyup Kabil soyu ülkesine kaçan yoktu.
Bazı seyahat meraklıları, yahut geçimini başka yerde aramayı isteyenler çıkıyordu... Fakat bunlar kuzeye gidiyorlardı.
Nihayet bir sabah İdris yurduna dönmeye karar verdi.
İlk uğradığı Hazreti Âdem (A.S.) oldu.
İzin istedi:
«Ey peygamber atam!.. Teneffüs ettiğin mübarek havada kalmak tek arzumdur... Ne var ki, beni yolculuğa iten sebepler çok.»
Hazreti Âdem (A.S.) üzüldü:
«Nedir bu sebepler ey hayırlı torunum?..»
«Sana malûmdur.»
«Dinlemek isterdim... Babam mı özledin?..»
«Belki.»
«Yoksa ailen ve çocuklarını mı düşünüyorsun?..»
«Belki.»
«Bu şüpheli cevaplar niçindir?..»
«Daha önemlisi var ey atam!.. Talebelerim mual-limsiz kaldılar.»
«Haklısın ey İdris!..»
«Sevgili Allah'ımın emrettiği yeni şeriatler var mı?.. Onları da öğrenmeliyim.»
«Nazil olanları biliyorsun.»
«Ey peygamberim!.. Senden bazı ilâhî bilgiler edinmek arzusundayım... Talebelerime kesin cevap verip doyuramıyorum.»
«Yasaklanmamışlarsa elbette anlatırım... Sor!..»
«Hazreti Allah, ümmetini ibadete davet için senden söz aldı mı?. Ondan sonra mı peygamber oldun?..»
«Sana bunu düşündüren ne oldu?..»
---- 98 —
«Çünkü güzel Allah'ım o kadar âdildir ki, arzu et-ıı kuluna zorla vazife vermez kanaatindeyim.» ıılv8t aldı... Benden sonra gelecek bütün peygam-i" ıii'iden de alacaktır.»
Hatırla o zamanı ki biz peygamberlerden tuluk almıştık. Senden de, Nuh'clan da, İbrahim'den de, .Musa ile Meryem'in oğlu İsa'dan da. (Evet) biz onlardan (öyle) sapasağlam bir misak aldık.
(Ahzab: 7)
Mı l.-ı dertlendi:
Kimbllir misakına, ahitlerine vefaya sadık kalmak ııi'ıil <;ırpınır yorulursun.»
of-,lıın' Yardımcılarım sen ve senin gibilerdir. ,ı, ıı.ı.ıı Allah insanı şerefiyle yarattı... Sizler o
Pİ..... I ■.....hırsınız •>
inektedir elbette.»
ı t| ,
lllekte bulunmuyor mu-
'i ı'iı .ı-.ıi) değil midir?.. Cezaları ı ' riiifiic (Hiiaıı saracaktır... Ben son âna ka-İIMHMİİ ümitlenmek mecburiyetindeyim...
«ı l'ıvvr.aıılırı, insanlara Allah katında şefaatçi KurtUİUŞİarma çareler araştırmaktan yılmaz.» O halde (hablblm) peygamberlerden azim sahiplerinin sabrettikleri gibi sen de sabret! Onlar (in azabı) için acele etme! Onlar tehdit edilmekte oldukları (azabı) görecekleri gün sanki kendileri (dünyada) gündüzün bir saatinden başka durmamış gibi (olacaklardır.) (Bu yeter) bir tebliğdir. Öyle ya t'âsıklar güruhundan başkası helak edilir mi? (Asla!).
(Ahkaf: 35)
- 99 —

İdris yine sordu:
«Sapıklar tarafından bazı tehditler aldığını işittim, doğru mudur?..»
«Evet... Buralara kadar gelip, beni yurdumdan çı-karacaklarmış... Kendi dinlerine döndüreceklermiş... Fakat Hazreti Allah onlan vakti, vadesi gelince helak edecektir.»
O küfredenler, Peygamberlerine (şöyle) dediler: «Elbette ve elbette sizi ya yurdumuzdan çıkaracağız, yahut mutlak ve mutlak dinimize döneceksiniz:» Bunun üzerine Rableri kendilerine (o peygamberlere): «O zalimleri muhakkaka helak edeceğiz.» diye vahyetti.
(İbrahim: 13)
«Demek nusret yakın ve gerçektir.» «Hiç şüphen olmasın... Ancak peygamber olarak görevlendirilecekleri tek tek mütalaa etme. Onlar peşpe-şe dizili inciler, yıldızlardır... Sonlarını da süsleyecek elmas, yahut güneş beklemektedir. Nusret bu zincirin her incisinde, yıldızında gerçekleşmez. Fakat son peygamberde o kainata göz kamaştıracak elmas ve güneşte hak parlayacak, bâtıl sönecektir... İnsanlığın koşuşacağı nusret budur.»
Hatta o peygamberler (kavimlerinin imanından) ümitlerini kesip de onların (va'd edildikleri nusret-i ilahiyye hususunda) muhakkak yalana çıkarıldıklarım zannettikleri sırada onlara nusretimiz yetişip gelmiş, biz kimi dilersek o (yani peygamberler ve tabileri) kurtuluşa erdirilmiştir. Günahkârlar güruhundan ise azabımız asla döndürülmeyecektir.
(Yusuf: 110)

I dr la meraklandı:
»Ey peygamber atam!.. Sen cennetde bulundun ve ıII Allah'ım sana geleceğin sırlarını gösterdi, okuttu ,
«Evet?..»
«Şereflerin şerefi o son Peygamber kimdir?..»
«Mezun değilim açıklamaya.»
"Hiç değilse zamanım haber ver.»
«Zaman ne mâna ifade eder!.. Vaktini değerlendirenin lıı nefeslik zamanı, tenbel ve sapığın ömrüne bedri.I
dO aon Peygambere yetişecek miyim dersin?.. Şeria-lıylıt amel edeceklere ne mutlu!..»
Adı-nı (AH) gülümsedi. Cevap vermedi ama, İdris'in Itrini il] dolu İm kışlarını çevirdi lıı ılı Dnıjmı önüne İndirdi.
UM "ı \,ı, m (\ M) konuyu değiştirdi. Başka bil-'
H ı.ıi-.-ı r.ıı ilci'lyorlar... Sözde Hazre-ıı.ı hitap ediyormuş... Halbuki gerek
II ir ve gerekse kendi ilhamlarıyla onlara devamlı lıltup edeı Uyarır. Mü'min has kullar bunu idrak •derler.»
Ey adem oğullan, eğer size içinizden ayetlerimi kendinize anlatacak peygamberler gelir ve artık kim (onlara muhalefetden) sakınır ve (nefsini) islah ederse onlar için hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değillerdir. (A'raf: 35)
Hazreti Âdem (A.S.) bilgi vermeye devam etti: «Huzurda Hazreti Allah ceza ve mükâfatından önce, elbette hem kullarına, hem de peygamberlere sora-

çaktır. Çünkü hiçbir ümmet peygambersiz kalmayacaktır. Kullar, peygamber çağrısına koşuşup itaat edip etmediklerini söyleyeceklerdir. Peygamberler de tebliğ vazifesini yapıp yapmadıklarını haber vereceklerdir.»
Kendilerine (peygamber) gönderilenlere de mutlak soracağız. Onlara gönderilen (peygamber) lere de her halde soracağız.
(A'raf: 6)
İdris dayanamadı... Ellerini semaya kaldırdı:
«Ey Allah'ım!.. Sen âdilsin... Sen hâkimsin!.. Son
anda bile kullarına savunma hakkı veriyorsun... Veyl
seni inkâr eden bedbahtlara!..»
Hazreti Âdem (A.S.) ile İdris, bir ayak sesi duydular.
Baktılar.
Gelen Hazreti Havva'ydı, Hazreti Şit (A.S.) onu izliyordu.
İdris ayağa kalktı... Ellerini öptü. Oturmalarına yardımcı oldu.
Hazreti Âdem (A.S.) bekletmedi... Haberi verdi:
«İdris oğlumuzu yakında yolcu ediyoruz.»
Hazreti Havva razı olmadı:
«Olmaz... İdris bir kaç sene burada kalmalıdır.»
«Sebepleri kuvvetli.»
Hazreti Havva, İdris'e döndü... Öğrenmek istedi:
«îdedir?..»
«Talebelerim bekliyor.»
«Yalnız onlar mıdır ders görecekler?.. Bir az kendi kendilerine bildiklerini pekleştirsinler... Onların yardımıyla başkalarını edinsinler.»
«Doğrudur ey annem!.. Ayrıca Şît atamın büyük
— 102 —
buluşunu, ev yapma sanatımı götürecektim.., Yurdumu vntı ndlrecektim.»
■ Bunu peygamberimizle konuşmuştum... Şit gide-
Hazreti Adem (A.S.) susuyordu... Konuşma bitince Kıivva'ya baktı... Danıştı:
«Ey Havva! . Senin bir hazırlığın olmasa bu kadar ı: İ ar etmezdin... Sanırım ısrarın yalnız İdris'e olan «evginden değildir.»
"Doğru... Bana pek çok müracaatlar oldu... İdris'in öğretmenlik yaptığını, ilminin enginliğini duyanlar araladılar... Oğul ve kızlarını yetiştirmek istiyorlar... Hatla kendileri de derslere katılacaklar.
Görülüyor ki İdris, Hazreti Allah tarafından dünya sırlarını öğretmek için tayin edilen, görevlendirilen, ilk ÖĞRETMENDİR.»
Hazreti Şît (A.S.), Hazreti Havva'nın sözlerini tamamladı:
«Gökde, gök üstünde, Vahdaniyet üzerinde, yerde ve yer altında saklı sırları çözmek iznini almıştır. SEMI İLMİ (astronomi). Fizik, Kimya, kısacası her türlü ilim ve hikmetin tek seîahiyetli ders vericisidir... GÜZEL DÜŞÜNÜR, GÜZEL KONUŞUR, FELSEFE ONUNDUR. Burada da bir nesil yetiştirmek, öğretmenler kazandırmak vazifesidir. Bunlar ilerde artacak sapıklarla mücadele edecek, Kabe'yi koruyacak en kuvvetli silahlarımız olacaktır.»
Hazreti Âdem (A.S.), İdris'e: «Kararın nedir?.... der gibi baktı. İdris boyun büktü:
«Arzunuzu emir bilirim ey büyüklerim!..»
Hazreti Âdem (A.S.) ikaz etti:'
«Derslerinde zamanla mukayyed değilsin ey torunum.»
İdris buna dolayısıyla cevap verdi. — 103 - -

Zaman hakkında fikirlerini özetleyen ilhamını getirdi:
insan ne hoyrattır!..
En büyük hürriyetim olan
Zamana da el attı...
Kalbi titremedi bunu yaparken.
Belki de düşütvnedl.
Bana ne
Güneşin doğusuyla
Batışı arasına daraltılan günden?..
Zaman bir hurma dalındaki
Hevenk değildir ki,
Birer ikişer yolunsun...
Geçmiş adlı torbaya doldurulsun.
Neden yaşadığım nefesler
Dün yapılıp uzaklaşsınlar benden?..
Yabancı bakalım birbirimize?..
Unutalım dostluğumuzu?..
Neden şimdikiler
Bugünde kümelensin?..
Hele geleceklere
Yarın denmesi niçindir?..
Başımın derinliklerinde, Damarım gibi zonklayan, Şuurunu uyanık tutan anlarım var. Sezgilerle özlenmiştir. Zaman bu sezgilerdir işte. Dilediğim kadar genişletebilirim, Durdururum onları. Hayatım artar, ömrüm uzar.
— 104 —
Hareketsiz, renksiz bir çöl mü Uludur, hatır alıdır?'.. Yoksa ona boşalan Bir bulut mu?..
Çöl esirdir... Buluî serbesttir. Zamanda hürriyet, Saadeti hazırlayan inancın Nurlu yollarına koşuşacak Başarıların anahtarıdır.
• * *
İdris, ilhamlarında dile getirdiği gibi, an'ın kıymeti üzerinde durdu... Harcamadı.
Daha o sabah, gönderilen talebelerinin karşısına geçti.
öğretmenliğine başladı.
Burada daha rahat veriyordu derslerini... Çünkü huzur vardı... Çekinecek, gizlenecek, sakınılacak sapıklar, yahut onlar tarafından kandırılacaklar yoktu.
Kabe'nin gölgesindeydi.
İnsanın yaratılışında baş hikmet, Allah'a kulluk olduğuna ve her insanın vazifesi, beşeri Kabe'ye doğru çevirerek onun aracılığıyla Allah'ı buldurmakta toplandığına göre, inancm yerdeki elle tutulur, gözle görülür vasıtası Kabe, o iâhi nur kaynağı, elbette İdris için tek koruyucu gölgeydi. Kabe'nin verdiği dermanı, serinliği, huzur ve güveni hiçbir şey sağlayamazdı.
Fakat İdris burada daha çok utanıyordu.
Çıplaklığı her an hatırına geliyordu.
— 105 —

O kadar ki derslerinde bile çok kere dalıp gidiyordu.
Hazreti Havva, boş vakitlerinde, sokulur, bir tarafa oturarak derslerini takip ederdi.
Gerek İdris'in anlatmasından, gerekse talebelerin tartışmalarından büyük bir haz duyardı.
Talebelerin içinde her yaşta kadm-erkek insanlar vardı.
Hazreti Havva, daha şimdi şimdi anlıyordu. İnsan öğrenmeğe pek hevesliydi... Son nefesine kadar bir şeyler doldurmak istiyordu dağarcığına. Bunun başlıca is-batı, talebelerin arasında, yaşı yedi yüzü aşmış, evlat ve torunlarının sayısını unutmuş, kimselerin bulunmasıydı.
İdris, derslerini asla konuşmakta bırakmıyordu.
Daima tetkike, araştırmaya önem veriyordu.
Hangi ilim kolu olursa olsun, dönüyor dolaşıyor, Allah'ın vahdaniyetinde, ona teslimiyette açıklığa kavuşuyordu.
Tetkikler uğruna, bazan İdris talebelerini peşine takıyor, Mekke'den uzaklaşıyordu... Günlerce dönmediği oluyordu.
Hazreti Havva bu günlerde sabırsızlanıyordu.
İdris'in diğer bir özelliği de, derslerini talebelerine yaptırmasıydı... Böylece onların ilim hürriyetlerini kısıtlamıyor, güven sağlayarak, hayata hazırlıyordu.
Hazreti Havva, kadınlığının verdiği bir ön seziyle. derslerin ilk başlaması sırasında, ürkmüştü.
İdris'i kalmaya zorlayan kendisi olduğu halde, ner-deyse pişman olacaktı.
Çünkü, o cağın ilk kurulan bu üniversitesinde, ilk âlim İdris, bütün ilim dallarının tek öğreticisiydi ve talebelerine yer ve gökyüzü gerçeklerini saklamadan, olduğu gibi anlatıyordu.

Dersler ilerledikçe her ilmin özü gün yüzüne çıkmıştı.
Fakat ayrılmışlardı... Tabiate, tesadüflere mal edilmiş bir halleri vardı. Hattâ öğrenenler bir çeşit gururdaydılar... İhtimal gecikmeycek. İblis gibi, kendilerine ululuk vehmedeceklerdi.
Hazreti Havva'nın korkusu buydu.
Ana sapıklığın Kabe'nin yanında patlak vermesinden telâş ve endişedeydi.
Hazreti Havva uğramadı korktuğuna.
Henüz kendi soyundan üreyen bu insanlar, yeryüzünde ancak sekiz yüz senedir yaşadıkları, sır çözmede başta oldukları halde, şaşırmadılar.
Çünkü İdris gibi bir kılavuzları vardı.
İdris onları derslerinde dağıtmıştı, serbest bırakmıştı ama, nihayet bilgilerini bir araya getirerek, hakikate götürmüştü.
Hangi ilim dalı olursa olsun, çekinmeden tutturuyordu talebelerine... Üzerine çıkartarak araştırıyordu.
Eğer yanlış bir işaret verse, düşmeleri mukadderdi.
Hikmet, felsefe, kimya, astronomi, sağlık, hitabet, idare, mühendislik gibi ilim dallarının uçlarından yükseliyordu talebeler. O incecik yerlerden ilerliyorlar, bilgileri arttıkça, kalınlarına kavuşuyorlardı.
Nihayet bütün bu ilim dalları bir gövdede birleşiyor-lardı.
O gövde vahdaniyetdi.
Talebeler gövdeye varıp sarındıkları zaman kurtuluyor, selâmete eriyorlardı.
Hazreti Havva, artık gururun, emniyet ve itimadın zirvelerinde dolaşıyordu.
Bazan dayanamıyor, akşamla birlikte Hazreti Adem (A.S.) a koşuyor, müjdeliyordu:

«Ey Âdem!.. Artık iyice anladım... Kabil soyunun sapıklığı gelip geçicidir... O soyun içinde öğretmenler olsa, çabuk insanlar kurtulur... Şimdinin insanı henüz gözü yarı bile açılmamış bir kuş yavrusu gibidir... İlerde, binlerce sene sonra, tam açılacak ,yer yüzünde görmediği hiçbir sır kalmayacak... O zaman ilim dallarının fışkırdığı vahdaniyet gövdesini kendisine kurtuluş ağacı yapacak.»
Hazreti Âdem (A.S.): «İnşaallah!..» diyordu ama, yüzünde acı gölgeler, gözlerinde burukluklar geziniyordu
O zaman Hazreti Havva şaşırıyordu:
«Pek sevinmedin ey Âdem!.. Yanılıyor muyum yoksa?..» diyordu «Düşündüklerimin olmamasına hiçbir sebep yok.»
Sonra aklını basma toplayarak dertleniyordu:
«Haklısın ey Âdem!.. Senin cennetteyken, gelecekleri gördüğünü unutmuştum... Ama niçin dediklerim olmasın?..»
Hazreti Âdem (A.S.) kestirip atıyordu:
«•Açıklamaya mezun değilim.»
Şunları söyleyemiyordu :
«Ey Havva!.. Öyle günler gelecektir ki, sevgili Alla-hımızın özene bezene yarattığı, şereflerine şerefler kattığı insanlar, vahdaniyet ağacından dallan koparacaklar... Yeşillerini, çiçeklerini, meyvalarmı kendilerine mal edecekler. .. Ne kadar dayanır o dallar, o ilimler, gövdeden, vahdaniyetten, gıdalarını alamazlarsa?.. Sonunda ne yaprak kalır, ne çiçek, ne meyva... İnsanlar yalın, kuru dallar altmda cehennem ateşinden korunamazlar... Bu pek acı bir çıplaklıktır... Medeniyet değil, medeniyetten uzaklaşıştır... Vahşettir. Ama onlar, Allah'ı inkâr deliliği altmda, tersini iddia edeceklerdir... Madde medeniyetini gerçek medeniyet sayacaklardır... Biz ilk insanları, vah-

• ı.ınıyet ağacına sığınanları vahşi diye damgalıyacaklar-ılır. Onların her geçen yılda şekil, hüviyet ve biçim vere-Ctklerl maddeler acaba topluca hangi kaynaktan hayat in il muşlardır ve bu hayatı hangi kudret yardımıyla sür-ılurmektedirler?.. Bunu düşünemeyeceklerdir... Şımarık, BJhsuz, mağrur nesilleri birbirlerinde ilâhhk vehmede-ceklerdir ama, bir türlü hakikati konuşmayacaklardır. Ne zamana kadar?.. Hazreti Allah duracak mı?.. Elbette tblis'i muzaffer etmeyecek... Derhal kıyameti koparacak.»
Hazreti Havva, derslere devam edenlerin, yürüyüşlerinin değiştiğini, başlarının dikleştiğini, hele konuşmalarının düzeldiğini farketmişti.
Yüzleri, alınları, bakışları pırıl pırıldı..
Henüz talebe oldukları halde, öğrendiklerini öğretmeye koşuyorlardı evlerine... Yeni keşif ve icatları, itirazlara fırsat vermeden, tatbik ettiriyorlardı.
Körü körüne değil, ilme dayanarak, o yoldan yürüyerek, bilerek Allah'a teslim oluşları, sağlık ve huzurlarını kazandırmıştı... Hayatları tatlılaşmış, renklenmişti... Bunlar Allah'ın hidayet ve rahmetiydiler... Arzulayan, hazineleri kapışıyordu.
Ey insanlar, size Rabbinizdcn bir öğüt, gönüllerde olan (derd) lere bir şifa, nıü'minler için bir hidayet ve rahmet gelmiştir.
(Yunus: 57)
İnsan arıya benzerdi.
İlimler binlerce çeşit çiçeklerdi.
İnsan bu çiçekleri dolaşacak, üzerlerine konacak özünü bulup aklına, bir peteğe yığar gibi, yığacaktı.
O ilimlerin, binlerce çiçeğin özünden meydana gelen bal, ancak ve ancak vahdaniyetdi. Bala kavuşanlar,

onunla beslenenler elbette kurtuluşlarının şifasını bulacaklardı.
Rubhin bal ansına: «Dallardan, ağaçlardan ve (insanların senin için yapacakları) çardaklardan evler (kovanlar edin, sonra meyva (ve çiçek) lerin hcrbirinden ye de Rabhinin (bal imalinde öğrettiği ve) kolaylıklar gösterdiği yaydım yollarına git diye ilham etti. Onların karınlarından (ağızlarından) renkleri çeşitli şerbet (bal) çıkar ki onda insanlar için şifâ vardır. İşte bunda da tefekkür edecek bir zümre için elbette bir âyet vardır.
(Nahl: 68, 69)
İlhamlanlarında da öğreticilik vardı. Hazreti Havva, hangi şiir veya terennüme kulak verse, bunu işitiyordu :
Ne arıyorsun tepelerde?.. Bakışların niçin yıldızlardadır?.. Kasırgaları dinlemekten Kulaklarım kum topladı. Ufuklardan kopacak Hangi koku için Burun kanatların gerildi. Titreyip genişledi?..
Bırak tepeyi, yıldızları, Kasırgayı, kumu. El sallama ufuklardan Kopacak kokuya. Bunlar büyük şeyler mi

Diye heveslendin?.. Yanılıyorsun, Çok büyüklerin içi Bir kabak gibi boştur. Sır arama öyle küplerde. Dilersen, bir kesek toprakta, Bir yaprakta, bir böcekte, Kainatı dolduracak sayıda Sır bulabilirsin. Onlardan başla işe... Yüksel gönlünce... Allah'ına kavuş.'..
*** * ***
Yine bir ikindi vaktiydi. Hazreti Havva, sokulmuş ders dinliyordu. İdris, bugün her zamankinden daha dalgındı... Sık sık yüzünde al gölgeler geziniyordu.
Sanki bunları kovalamak ister gibi, alnını siliyordu.
Paydosta Hazreti Havva dayanamadı.
İdris'i yanma çağırdı :
«Ey İdris!.. Biraz gelsene...»
İdris koştu... Emir diledi :
«Buyur ey Havva annem!..»
«Paydos uzun sürecek mi?..»
«Evet.»
<cO halde otur şuraya.»
İdris oturdu... Bekledi. Hazreti Havva konuyu açtı:
«Ey has kul torunum!.. Derslere başlayalı sene yaklaştı.»

«Evet... Fakat merak etme, bütün bildiklerimi öğretmeden yurduma dönmeyeceğim. Belki üç, belki beş sene.»
«'İyi... Öğrenmek istediğim başka şeydir. Sen ders-^ lerde bile sık sık dalıyorsun... Hele son günlerde pek ar-tırdın.»
İdris yavaş cevap verdi:
«Demek farkettin ey annem?.. Utanıyorum...))
«Kimden?..»
«Çıplaklığımdan... Bilgin fazlalaştıkça o da fazlalaştı.»
Hazreti Havva'nın gözleri nemlendi:
«Bu benim baş derdimdir... Yani bütün kadınların.»
«Farketmiştim.»
«Bir nimeti torbasından çıkar, yahut kabuğunu soy... Ne olur, ne hal alır?..»
«Sırrı uçar, çürür... Böcekler üzerine üşüşür.»
«Tamam... İnsanlar da öyledir. Çıplaklıklarına günâhlar gelir.»
«Örtüneceğiz.»
«Değil mi ey İdris?.. Bilhassa kadınlar.»
«Ne kadar doğru düşünüyorsun ey annem?..»
«Teni görünmemeli.»
«Doğru.»
«Hiç saçla ilgilendi mi?..»
«Evet... Canlıların saçlan içinde insanınki pek gür ve uzamaya müsait.»
«Kadınmki, erkeğe, her teliyle dolanmaya hazır ke-mend gibi.»
Çıplaklık, doğuşumuzda var olan âr, haya duygusunu da perişan ediyor.»
«Bütün bunlan Peygamberimiz Hazreti Âdem (A.S.) ile çok konuştuk. Bilirsin, Âdem (A.S.) bizi ilk giydiren--dir... Ancak, deri ile belimizi örtebilmiştir.
«Ne olacak?.. İnsanlara ar ve hayalarını tekrar nasıl kazandıracağız?.. Günâh işlemelerini önliyeceğiz?..»
«Sen ve diğer yetişen âlimler ne güne duruyorlar!. Ümidimiz sizde.»
«Ey Annem!.. Sen yünü eğirdin... İplik yaptın. Hiç bu iplikleri birleştirmeyi akıl ettin mi?..»
«Hayır... Sadece urgan ve av kemerleri, çadır bağlamak için büktüm.»
«İpliği, bir yaprak gibi, yan yana getirebilme ilmini öğrensem, bu en önemli mesele halledilecek. Çünkü hafif, temiz, sağlam bir kumaş elde edilecek.»
«Buna çalış ey oğlum!.. Talebelerine de emir ver. Sakın ümitsizliğe kapılma!.. Şît sana iyi bir örnektir... Ev yapmak için bir ömrü verdi.»
«Aynı karardayım...»
Hazreti Havva, burada sohbeti kesti... «Artık derdi-. ni anlatalım.» dedi. «Bu kadar utandığına göre, çareyi behemal bulacaksın... Şimdiden insanlığa yapacağın en büyük hayırdan dolayı seni tebrik ederim.»
İdris de ferahlamıştı.
Dersine döndü... Şevkle öğretmeye koyuldu.
Fakat saat geçmeden, Hazreti Âdem (A.S.) m kendisini çağırdığım haber verdiler. Gitti.
Hazreti Âdem (A.S.) tarlasındaydı... Çalışıyordu.
İdris'in geldiğini görünce, mola verip gölgeye çekildi. Bekletmeden konuştu :
«Ey İdris!.. Durmayıp yurduna döneceksin.»
İdris, fena haberler geldi sandı... Belki babası, annesi, yahut ailesi vefat etmişti.
Hazreti Âdem (A.S.) bunu önledi:
«Şahsını, aileni ilgilendiren bir sebep yok ey oğlum!. Yerd haber göndermiş... Talebelerin dağılmışlar...■ Gö-

çenler bile varmış. Hattâ sapıtanlar... Gidip derlemen iyi olacak.»
tdris buradakileri düşündü :
«Mekkedekiler henüz ilimlerini tamamlamadılar.»
Hazreti Adem (A.S.) sustu... Fakat çabuk karar verdi:
«Ben onları esasen sınırdaki mü'minlere öğretmen diye gönderecektim... Burada yetişmişleri bırak... Diğerlerini götür... Vakti gelince, dağıtsınlar... Diledikleri ülkede okul açsınlar.»
İdris'in bu türlü tedbir, hanidir rüyalarını süslüyordu. Pek sevindi... Sapıklarla en iyi savaş bilgiyle yapılmalı kanısındaydı çünkü.
Fakat, burada geçirdiği bir seneye yakın zaman içinde, yazı ve hesap üzerinde epeyce ilerlemişti... Bir az daha çalışsa, bu ilimleri de öğretecekti.
Buluşlarını Hazreti Âdem (A.S.) a anlattı.
Hazreti Âdem (A.S.) da memnun oldu.
Çareyi söyledi:
«Henüz pek acele etme ey İdris!.. Talebelerine hesap ve yazı işlerini öğretmekle yetin... Yayma. Onlarla tartış... Olur ki sana faydalı ilhamlarda bulunacaklardır... Sonuç alınınca tatbike geçersin.»
tdris öyle yaptı.
Mekke'de Dir hafta daha kaldı.
Haberi işiten bütün talebeleri onunla gitmek istiyorlardı. Tabiî bu mümkün değildi.
İdris, aile kalabalığı en az olanlardan bir gurup ayırdı. Diğerlerine, kalan dersleri özetledi... Zaman zaman buluşlarım bildireceğini söyleyerek gönüllerini aldı.
Nihayet bir akşam üstü, yurduna doğru, yirmi ta-lebesiyle birlikte yola çıktı.

VI

NE MÜMKÜN DEĞİL Kİ

İdris, yetmiş seneyi daha geride bırakmıştı.
Şimdi 200 yaşındaydı.
Henüz Hazreti Âdem sağdı... Fakat hastalık çekiyordu.
İdareyi Şît'e bırakmıştı... Mekke'den, hattâ evinden ayrılamıyordu... İdris, sık sık Mekke'ye gidip hem Hazre'-tl Âdem (A.S.) ı yoklayıp hayır duasını alıyor, hem de talebeleriyle ilgileniyordu.
Geçen yetmiş sene içinde, İdris yurdu da diğerleri gibi, Şît'in bulduğu evlere ve köylere kavuşmuştu. Hattâ Allah'ı inkâr edip sapıtan Kabil soyu, bu sanatı öğrenmişler, faydalanmışlardı. Onlar hep öyle yaparlardı... Yeni keşif ve icatları kaparlar, fakat kötülüklerinde kullanırlardı.
İdris hesap ilmini ve yazıyı nihayet en uygun şekillere bağlamış ve yaymıştı... Şimdi okuyup yazmayan, hesap etmeyen yokdu.
Talebeleri yetiştikçe, dalıyor, bilhassa sapıtanlan çok bölgelere giderek çalışıyorlardı.
Fakat ne yapılsa boştu.
Sapıklık hastalığı, bulaşıcıydı... Eksileceğine artıp duruyordu... O kadar ki, İdris'in köyünde bile açıkça meydan okuyanlar vardı... Eskiler hiç değilse çekilip Kâ-

bil soyu ülkelerine giderlerdi. Şimdikiler, kovulsalar da aldırış etmiyorlardı.
İdris, onları kendi hallerine bırakmıştı.
Henüz, ancak bir tane fire veren, Şit soyu üzerinde duruyordu.
Böylece aradan bir elli sene daha gejçti.
Bu elli sene İdris ve mü'minler için bir sonbahar do-luluğuyla esti.
Sanki ardı kasilmeyen bir yaprak dökümü fırtınası vardı.
İlk önce Hazreti Âdem (A.S.) vefat etti.
Bir sene sonra Hazreti Havva ayrüdı.
Şimdi, yedi seneden beri peygamberlikle Şît (A.S.) görevlendirilmişti.
İdris de kendi yurdunda hükümdarlık yapıyordu. Çünkü Yerd idareyi oğluna bırakmıştı.
Ayrıca, nerden gelirse gelsin, giyindirmeyi unutmamıştı.
Sapıklığı, ahlaksızlığı önleyecek en iyi tedbirin bu olduğu inancmdaydı.
Fakat bütün araştırmalarına rağmen, iğne^ucu bir ilerleme kayd etmemişti.
Onu isteğinden alakoyan işlerinin çokluğu değildi.
Bu bir gerçekti:
Bilen ayrı, yapan aynydı.
Aynı şahıs her iki işde eşitlikle başarıya ulaşamazdı.
Lâkin İdris, kaide dışında bulunuyordu.
Buluyordu...
Öğretiyordu...
Yurdunu idare ediyordu.
Vakit olmadığını asla iddia etmiyordu.
— 116 —
Çünkü zaman üzerine düşündüğünü tatbik fırsatını kazanmıştı.
Bölünemez sayılan, var oldukları bile tahmin edilmeyen, en küçük zaman birimlerini genişletmişti... Bir tanesinde yıllan yaşıyordu... Bu kadar vakti olduktan sonra, niçin başaramasmdı?..
İdare, insan idaresi, başlı başına bir işti.
Ne çok meseleleri oluyordu insanların!..
Hükümdar bunların hepsini çözmek, çareler bulmak mecburiyetindeydi.
Himayesine aldığı kaç insan varsa, o kadar çoğalıyordu o idareci. Ya muvaffak olarak üzerlerine yükseliyor, yahut ayaklan altında eziliyordu.
İdris, ilâhî emirler ışığında yeni yeni adalet kaideleri düşünmüş, herkese eşitlikle tatbik ediyordu.
Kimse ses çıkaramıyordu.
Emrindekiler İdris'in hakkını teslim etmişlerdi. O. her bakımdan kendilerinden pek üstün yaratılmıştı.
Hele böyle adaletinde kıl kadar şaşmadıkca.
Hak gözettikçe... Taraf tutmadıkça... Hısım kayır-madıkca.
İdare işlerinde yardımcı seçerken, asla oğullarından işe başlamamıştı. Yurdundakilerin içinden lâyık olanla-n seçmişti. Öğretimde de öyle yapmıştı.
Dersleri talebelerine vermekle yerinmiyordu... Panayır ve pazar günlerini fırsat bilerek, halka konferanslarda bulunuyordu.
Üzerinde durduğu konu bilhassa çocuk terbiyesiydi.
Yardımcısı öğretmenler de çocuğun geleceğe tesir edeceğini anlamışlardı. Şairler bu konu üzerinde uyarıcı ilhamlarda geziniyorlardı:
— 117 —

$u *insan ne gariptir!.. Ekeceği tohum uğruna Kıskanmaz emeğim... Toprağı eşeler... Tas kaya,*
Zehirli ot bırakmaz Kötüyü uzaklaştu >r İyiyle besler.
Niçindi. bu yırtmış?..
Tohumun ailediği gibi,
Serpilmesi,
Bol nimet vermesi için değil mi?..
Hele filizlenince,
Uykusundan olarak,
Baş ucunda sabahlaması...
Bir damla rahmet için,
Gökleri araştırması,
Gelip uzaklaşan bulutlan
Meme gibi sağmaya çalışması.
Kuraklıkta gözyaşlarıyla sulaması
Naşı l bir sevgidir?..
Bütün bunları düşünür yapar da,
Evlatlarıyla ilgilenmez.
Sanki onlar bakımlı bir tarlaya
Rahmete, ilgiye muhtaç değil.
Kim bakımdan uzakta kaldı da
Sapıtmadı, yabanlaşmadı?..
Hakikaten
Su insan ne gariptir!..
— 118 —
Bazıları daha canlı örnekler veriyorlardı:
Sürülerin çeşidi var elimde... Koyun, deve, sığır, keçi sürüleri. Onlara günlerimi veririm. Peşlerinde köleyimdir. Bu da yetmez, Köpeklerin irisini Salarım çevrelerine.
Fakat çocuklarım aylaktır,
Sokaktadır.
Sanki sayıyla verilmediler...
Hesap dışıdırlar.
Kim gölgeye sığınmadı da
Beyninde ateşler kaynamadı?..
îdris, insanın en güzele koştuğu gibi, en kötüye çabuk kaçacak tek canlı olduğunu ilk farkedenlerdendl. Yeryüzünde doğan her canlı, en küçüğünden en büyüğüne kadar, sıkı bir korunma, bakım, yetiştirilme altındaydı... O halde insan bu tedbir dışında tutulamazdı... Aksine, daha çok emek verilmeliydi.
O da öyle yapıyordu... Analardan, babalardan, büyüklerden bunu ısrarla istiyordu.
Dünya ve gökler sır küpleri değildi.
Herşey açıktı... Saçıktı.
Ancak, onları perdeleyen, görünmez, anlaşılmaz eden bilgisizlikti... tdris'e göre, ilim, açmadık kapı bırakmazdı... Ve bu kapıların ardında bütün haşmetiyle, güzelliği, aydınlığıyla Allah'a giden yollar vardı... Yollardan her hangi birisine ayak basanlar, artık hayalledik-leri hayatda, cennet bahçelerinde koşuşurlardı.
— 119 —

Bütün iş, hangisi olursa olsun, bu ilim kapılarından birisine sokulmak, eşiğine basıp çalmaktaydı... Çalışma anahtanyla, açmaya çalışmaktı.
tdris, derslerinde, bunların örneklerini veriyordu.
Ne varsa, ne görüyorsa, ancak ve ancak fayda sağlayacağını, zarar vermeyeceğini... İnsanlar için yaratıldığını haykırıyordu.
Yerde ne varsa hepsini sizin (faydanız) için yaratan, sonra (iradesi) göğe yönelip de onları yedi gök halinde tesviye (ve tanzim) eden (sapasağlam yapan^ O'dur ve O her şeyi hak-kiyle bilendir.
(Bakara: 29)
Yaratılış üzerinde duruyordu.
Güneş, ay, yıldızlara dikkati çekiyordu.
Bunların harekette olduklarını anlatıyordu... Bu hareketlerden var olan mevsimlerin, gece, gündüzün, ayların faydalarını açıklıyordu. Ona göre dünya da hareketteydi.
Nihayet, bu muazzam düzeni, muvazeneyi, Vahdaniyete bağlıyordu. Hangi sırra el atılsa Allah'ın huzuruna giden selâmet yollarından birisine ayak basacaklarını söylüyordu:
Sana yeni doğan aylan sorarlar. De ki: «O, insanların faidesi için, bir de hacc için vakit ölçüleridir...
(Bakare: 189)
120 —
Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra (emri) arş üzerinde hükümran olan Allah'tır. Kendisini durmayıp kovalayan gündüze geceyi o bürüyüp örter. Güneşi, ayı, yıldızlan-hepsi de emrine ram olarak-(yaratau O). Habrerin olsun ki yaratmak da, emretmek de O'na mahsus Alemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir.
(A'raf; 54)
Şüphesiz ki sizin Rabbiniz gökleri ve yeri altı günde yaratıp sonra (emri) arş üzerinde hükümran olan (her) işi (yerli yerinde) tedbir (ve idare) edegelendir. (Onun indinde) hiç bir kimse şefaatçi olamaz. Meğer ki kendisinin izninden sonra ola. İşte sizin Rabbiniz olan Allah budur (başkası değil). O halde (birliğini tanıyarak) ona kulluk edin. (Bunca delillere rağmen) artık iyice düşünüp ibret almaz mısınız?
(Yunus: 3)
Güneşi ziya (h), ayı nur (lu) yapan, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için ona (ayın seyr ü hareketine muhtelif) menziller tayin eden odur. Allah, bunları (boş yere değil) .a-bit bir gerçek (bir vakıa, bir fayda) olarak yaratmıştır. O, bilecek bir kavm için âyetlerini birer birer açıklar.
Gece ile gündüzün birbiri ardınca (artarak, eksilerek) gelmesinde göklerde ve yerde Allah'ın yarattığı şeylerde (bütün kâinata, kötü-lükden) ^akın (ıb man) an ancak bir kavm için elbet nice âyetler (ibretler) vardır.
(Yunus: 5-6)
—■ 121 —

Biz gece ile gündüzü (kudretimize delâlet eden) iki âyet (nişane) kıldık da gece âyetini silip (giderip yerine eşyayı) gösterici (ziyadar-) gündüz âyetini getirdik. Tâ ki (gündüzün) Babbinizden (geçiminize ait) bir lüt! u inayet arayınız, yılların sayısını, (vakitlerin) hesabını biiesinu. İşte biz (böylece) het şeyi gereği gibi anlattık.
(İsra: 12)
O, geceyi, gündüzü, güneşi, ayı yaratandır ve bütün bunlar kendi dairesi içinde yüzmekte (devr etmekte) dirier.
(Enbiya: 33)
tdris, Astronomiden misaller vermekle yetinmiyordu. Yalnız o yolla vahdaniyete gitmiyordu...-Bir yaprağın dokunuşuna, bir tohumun özüne, bir böceğin hayatına kadar iniyordu... Netice hep aynıydı; Allah'ın varlığı ve birliği!..
• *
Aynı yıldaydı.
Yani Hicretten 5204 (Milâddan önce 4582) sene ön-
cesiydi. Bahara çıkılmıştı.
Hazreti Şît (A.S.), 812 yaşındaydı ve 7 senedir peygamberdi...
İdris 250 yaşındaydı.
Son yedi sene içinde Hazreti Âdem (A.S.), Hazreti Havva' ve İdris'in yakınları büyükler vefat etmişlerdi. Bir sabah İdris ansızın uyandı... Avlusunda gürültüler oluyordu. Kapıya çıktı.
H
Orada, saçı başı dağınık, derileri yer yer çürümüş kadınlar, kızlar, toplanmış ağlamıyorlardı. Beş kişiydiler, îdris yanlarına koştu... Dertlerini öğrenmeye çalıştı... Fakat onlar hep dövünüyor, gözyaşı döküyorlardı. En yaşlıları konuştu sözde ama, bu bir ağıttı:
Hep böyle oluyor...
Gökyüzü ışıkları
Kamçılıyor erkekleri.
Bahara çıkarken,
Su yerine,
Ateş yürüyor damarlarına.
O anlarda
Hangi canavarlardan ürkeriz
Onlar kadar!..
Başa çıkmak ne mümkün!.. Mağaralara mı kapanmalı. Taş mı yığmalı ağzına?.. Her şey boş!..
Hırsızlar pek yaman... Arsız, edepsiz!..
Zorda kalırlarsa, Utanmazlarsa,
Bakışlarıyla soyuyorlar hayamızı. Kemiriyorlar iffetimizi. Sanki üzüm salkımına Sıçrayamayan tilkidir onlar. Akıttıkları salyalarda İnsanlığın sapıklığı var.

Aksanı neydik?.. Belki rengiyle, gençliğiyle, kokusu, aydınlığıyla, Yeşili süsleyen bir gonca.'.. Şimdi ne haldeyiz?.. Dallarımıza saldıranlar Yoldular cevherimizi. Gökler boşansa Paklanamayız, temizlenemeyiz.
İdris, elini kaldırıp kadını susturdu.
Hikayesini dinlemek istedi:
«Sanırım gece tecavüze uğradınız... Tanıyor musunuz?..»
Kadın anlattı:
«Bizlerde bir eksiklik var... Karşımızdakini çığımdan çıkarıyoruz... Başımızdan geçen macera hep o maceradır... Tekrarlayarak vaktini almayalım... Bir mey-vayı ekşitip kokutan sebep, onu şarap yapıp içeni zehirliyor... Aklım elinden alıyor... İrade bırakmıyor. Kadm da öyledir... Eksikliği, o bilinmeyen sebep, erkeği aynı hale düşürüyor. Halbuki erkek aklı başındayken, iradesini tutarken ne büyüktür!..»
«Haklısın...»
«Biliyorum bize sataşanları elbette bulur cezalandırırsın... Bu geçici bir tedbirdir... Gelecek için fayda sağlamaz.»
Buna rağmen tdris, tecavüz edenlerin ismini aldı... Kadın ve kızları savdı... Eksiklik bilinen sebebi ortadan kaldıracağına söz verdi.
Fakat avluda yalnız kalınca vicdan rahatsızlığını can evinde duydu.
Bir hükümdardı.
— 124 —
Adalet icra ediyordu.
Elbette adalet en güzel kuvvetdi.
Fakat adalet demek suçluyu cezalandırmak, haklıyı haksızdan ayırmak değildi sadece.
Kadm .dolayısıyla anlatmıştı... Suç yaptırmamak, bunun çaresini hazırlamak da adalet anlamı içine giriyordu.
Bazreti Allah âdildi.
Elbette kullar, bilhassa idareciler âdil olmalıydılar.
Böylece hakka ulaşılırdı...
Hidayetten kopu lmazdı...
Ümitsizliğe düşülmezdi.
Ey iman edenler, Allah için hakkı ayakta tutan (hâkimler, insan) 1ar, adaletle şahitlik eden (kimse) 1er olun. Bir kavme olan kininiz, sizi adalet yapmamanıza sevk etmesin. Adalet yapın ki o, takvaya en çok yakın olandır.
(Mâide: 8)
Babbinin sözü doğruluk ve adalet bakımından tam kemalindedir... (En'am: 115)
De ki : «Rabbim adaleti emretti...»
(A'raf: 29)
Şüphesiz ki Allah adaleti, iyiliği, (hususiyle) akrabaya (muhtaç oldukları şeyleri) vermeyi emreder. Taşkın kötülük (1er) den, münker-den, zulm ve tecebbürden nehyeder. Size (bu suretle) öğüt verir ki iyice dinleyip ve anlayıp tu tasınız.
(Nahl: 90)
-— 125 —

Andolsun ki biz elçilerimizi açık açık burhanlarla gönderdik ve insanların adaleti ayakta tutmaları için, beraberlerinde de kitabı ve mizanı indirdik.
(Hadîd: 25)
Sizinle din **hususunda muharebe etmemiş, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış olanlara iyilik, onlara adalet (le muamele)** etmenizden Allah sizi menetmez. Çünkü Allah adalet yapanları sever. (Mümtehıne: 8)
İdris, ayrıca Hazreti Allah'ın kendisine engin bir ilim kazanma kudreti ihsan ettiğini de hatırlattı. Bir hükümdar için, bu ne bulunmaz bir imkândı!..
Fakat işte, halkın içinde her türlü tecavüzler, sapıklıklar oluyordu.
Tecavüze uğrayanların namına konuşan kadın, yalnız eksikliğin dişide olduğunu sanmıştı... Hayır, erkekte de aynı eksiklik vardı... Hatta çocuklarda.
Bu eksiklik, İdris'in yüz yıllardan beri üzerine düşüp bir türlü bulamadığı örtünmekti... İnsanı çıplaklıktan
kurtarmaktı.
Elbette Hazreti Allah, canlılar içinde yalnız insanı, böylesine çırılçıplak yaratmasında ve buna karşılık cinsi hayatını sınırlamasında engin bir hikmet vardı.
İnsan, o en şerefli mahluk, aklıyla çıplaklığını giderecek, iradesiyle cinsî hayatını sınırlayacaktı.
İdris bunları düşünürken, yanına ailesi Hedame geldi.
M e kadar aydın yüzlü, iyi kadındı Hedame!..
— 126 —
İdris'e uyardı daima... Gülerse güler, üzülürse üzülürdü.
Paylaşmadığı ruh haleti yoktu.
Yine öyle yaptı... Danıştı:
.tEy İdris!.. Pek mahzunsun... Sana yardımcı olamaz mıyım?»
İdris ümitsizdi:
«Bunu isterdim ama, ne mümkün!..,)
«Kimdi gelenler?..»
«Geceleyin tecavüze uğramış kadınlar, kızlar.»
«Aman Allah'ım!.. Ne korkunç!..»
«İnsanları örtebilseydim, zina pek azalacaktı... Bilhassa bakış günâhı.»
«Sana hayret ediyorum ey İdris!.. Bir mâna da veremiyorum... Bunca sırları buldun, keşif ve icatlarda muvaffak oldun da, örtünmeye gelince aklın çalışmaz oldu.»
«Her işle uğraşıyorum da ondan...»
«Nasıl?..»
«Yalnız bu meseleye fikrimi toplayamıyorum... Uykumda bile meşgulüm... Halkın idaresi, terbiyesi, dersler az şey midirler?..»
(■İstersen bunlardan kurtulabilirsin... oir zaman için çekil, düşün... Ara»
«Kaç kere arzuladım... Mesuliyetten kaçıyorum gibi bir hisse kapıldım...»
«Böylesi daha mı iyi?.. Hem niçin mesuliyetten ka-çasın?.. Yerine vasi yetiştirmek de vazife değil midir?.. Esasen buna mecbursun... Emrmdekilere fırsat ver ki yetişsinler.»
«Pek doğru söyledin ey Hekime!.. Oğlumuz Miite-veşlik'i hükümdarlığıma vasi bırakayım. Talebelerimin içinde öğretmenlik yapacaklar çoktur. Onları tes'oit edeyim. ..»
— 127 —

«Tabiî... Çekil bir tarafa... Örtünme mevzuunu ele al.»
«Tetkik ve araştırma için, köyden ayrılmam gerekecek. Yalnız kalırsın.»
«Böyle hayırlı bir iş için yıllarca beklerim...»
«Çok iyisin ey Hedame!.. Ben senden razıyım... Muhakkak ki Hazreti Allah da razıdır.»
İdris, beklemedi... Hemen o gün tedbirini aldı... Ailesi Hedame ile vedalaştı... Dağların, tenha yerlerin, yolunu tuttu.
Hep düşünüyordu:
Sır dolu varlıkları üçe ayırmıştı eskiden beri.
Yaratılmışların erişilmiyecekleri vardı... Semadaki-lerdionlar... İdris, bunlara elbette erişileceği kanaatüı-deydi... Sırlarını, az da olsa çözebiliyordu şimdiden.
Yaratıkların içinde elle tutulabilenler, vardı... İdris bunları tetkki ediyordu, özlerine bakarak bile... Bir şeyler buluyordu.
Yaratıkların sınırına sokuldukları vardı... Deniz gibi. Fakat açılamıyordu... Derinliklerine inemiyordu... Böyle olmasına rağmen, bazı ipuçları geçiriyordu eline...
Bunlar, üç türlü yaratıklar, insanın önünde nihayet dize geleceklerdi...
Fakat bir dördüncüsü ve en önemlisi vardı ki, o da bizzat insandı... O bitmez tükenmez, yüz binlerce kainatı İçine alabilecek, bir meçhuldü ...Böyle olduğu için değil miydi ki Hazreti Allah, ona peygamberler gönderiyordu... Selâmetini, kurtuluşunu üzerine alıyordu?..
Daima kâinatı kendisi için yarattığını, râm ettiğini haykıran, haber veren, uyaran, O sevgili Allah değil miydi?..
îdris, nereye baksa, neyi incelese, bunları okuyordu.
Güneş, ay ve yıldızların hayatmı tetkik yetiyordu, var olma sebeblerini bulmaya çalışıyordu.

Güneş de (İlahi bir âyetdir ki) kendi karargahında (mahrekinde aleddevam seyr ve) cereyan etmektedir. Bu, mutlak galip, (her şey'i) hakkıyla bilen (Allah) m takdiridir. Ay (a gelince) biz ona da menzil menzil nuk-darlar tayin ettik. Nihayet o, eski hurma salkımının eğri çöpü gibi bir hale dönmüştür (döner). Ne güneşin aya erişip çatması, ne de gecenin gündüzü geçmiş olması gerekmez. (Ecramdan) hepsi de (ayrı ayrı) birer felekte
yüzerler.
(Yasin: 38 - 40)
Hakikat biz (size) en yakın göğü bir zinetle, yıldızlarla (donatıp) süsledik.
(Sâffât: 6)
Andolsun ki biz yere en yakın olan göğü kandillerle donattık. Bunları şeytanlara da atış taneleri yaptık ve onlara çılgın ateş (cehennem^ azabı hazırladık.
(Mülk: 5)
Hakikaten kainat bir kitaptı, gökleriyle, yeryüzüyle, yerin içiyle, okuna okuna bitirilmeyecek bir kitap... Hangi sahifesi açılsa, hangi satırı, cümlesi üzerine eği-linse, behemehal anlaşılıyordu... Özünde Hazreti Allah'ın nuru parlıyordu.
Böylece İdris, O nurdan aynlmayarak, genzindi durdu.
Örtünen cisimleri inceledi. ,
Sığ suların içinin göründüğünü, derinlerin görülmediğini buldu... Hava da öyleydi... Kalınlıklar, gizlenmeyi daha iyi sağlıyorlardı. Yahut koyu renkler.

Halbuki İdris, hafif bir örtü istiyordu... İnsana yük olmayacak, çevikliğini eksiltmeyece bir örtü.
Yeryüzünde mevcut bütün bitkiler saranp solmaya, çürümeye mahkûmdurlar... Bunlardan faydalanamıyor-du.
Yaprakların dokunuşuna eğildi... Hayvanların derilerini aylarca yanında bulundurdu... Kazıdı... Tuzla-dı... Bir sonuç alamadı.
Henüz yurdu içindeydi.
Bir gün artık daha uzaklara gitmeye karar vermişti ki, uzaktan ağıllarından çıkmakta olan sürüler gördü.
Bu bölge ağaçlıktı.
Çobanlar, ağılları taşla değü, sırıklarla çevrelemişlerdi. Aralarını, dallarda hasır gibi örmüşlerdi.
İdris'in başı aydınlandı ansızın.
Ağılın yanına koştu.
İplikler niçin, bu şekilde hasır gibi dokunamasınlar-dı?.
Sırıkların bir köşesinde örümcek, ağ örüyordu. Onun çalışmasını saatlerce kovaladı.
Örümcek, bir yere salyasını yapıştırıyor, sonra çekiyor, geriyordu... Aralan dolduruyordu... Hele ortayı pek sıklaştınyordu.
İdris, çobanlardan bir avuç yün istedi.
Ormana çekildi.
Hazreti Havva'dan öğrendiği gibi, temizledi... Yıkadı... Kuruttu... Bir öreke yapıp eğirdi.
Ona tezgah da lâzımdı.
Küçük, körpe bir dal kopardı... Daire şeklinde büküp el gergefi yaptı... Sık sık kertti.
Kertiklerden, karşılıklı ip doladı... Sonra, iplerin arasını ördü...
Çalışmasını bu hale getirinceye kadar altı ay zaman geçmişti.
— 130 —
Nihayet yünden arzuladığı bezi elde etti... Fakat ancak bir kanş büyüklüğündeydi bu bez.
Sevinci hudutsuzdu İdris'in.
Kese yollardan tekrar köyüne döndü.
Onu kansı Hedame karşılamıştı ama, şaşkın bakmıştı.
Hattâ sordu :
«Çabuk döndün ey İdris!..»
«Evet... Allahıma şükürler olsun ki, beni azaptan tez kurtardı... Çünkü düşündüğümü buldum.» «Hani?..»
«Sabırlı ol ey Hedame...» Hedame boynunu büktü : «En büyük servetim sabrımdır.» İdris eve girdi... Yıkandı dinlendi... Yemek yedi. Sonra ailesini odasına çekti... Yalnız kaldılar. Anlattı keşfini.
Buna Hedame'nin de aklı yatmıştı. -Ertesi sabah elele verdiler... Bol yün hazırladılar... Eğirip sardılar... Mekikler yaptılar. İdris, büyük bir tezgâh kurdu... Ve çalışmaya başladılar...
Bu işi Hedame pek sevmişti... Eli yatınca, İdris'e teklif etti: «Ey İdris!.. Bunu bana bırak... Evde oyalanacak eğlenceye kavuştum... Sen Hükümdarlığına ve öğretmenliğine başla. Sanırım iki aya kalmaz, istediğin büyüklükte bez dokurum...»
«Fakat sakın kimseye bahsetme ey Hedame!.. Hele örtünmek için çare aradığımı söyleme ...Bilirsin insanlar, her yeniliğe karşı önce isyan ederler... Kapını kapa Öyle çalış... Çocuklan bile sokma.»
«Olur ey İdris!..»
— 131 —

Hedame öyle yaptı... Günlük işleri arasındaki boşluklarda, bez dokudu...
Kapısını zorlayıp girmek isteyenlere, açmıyordu.
öğrenmek inadındaydılar:
«Ne yapıyorsun ey Hedame?..»
«Şarkı söylemeye heves sardım.»
«Hani işitmiyoruz...»
«Yakında işitirsiniz.»
Tezgâhın çıkardığı ses onları düşündürüyordu :
Bir şeyler duyuyoruz... Nedir o?..»
«Çalgıdır...»
Hedame mecbur kaldı... Şarkılar söylemeye başladı.
Fakat bir gerçeğe ulaştı bu suretle... Tezgâhta bez dokurken, şarkı söylemek, çalışanı sıkılmaktan, yalnızlıktan kurtarıyordu... Yorulmasını önlüyor, şevkini artırıyordu.
Artık kapısına sokulanlar, Hedame'nin ilhamlandı-ğı çeşit çeşit şarkı işitiyorlardı. Eğer Hedame hızlı çalışıyorsa şarkısının temposu öyle oluyordu... Yavaş çalışıyorsa, ağırlamıyordu.
İdris de boş kaldıkça geliyordu.
İçeriye girmeden önce, ailesinin ilhamlarını dinliyordu.
Memnun da oluyordu.
Çünkü Hedame bambaşka anlamda ve ahenkte okuyordu ilhamlarım:
Belki dışardakiler Gün boyu kapandığım Hayata bakıp, Kuyu dibinde Sanacaklar beni... Acıyacaklar.
-~ 132 —
Eşikte dolanan ayak sesleri, Aralıklardan sızan ıslak nefesler, Heyecanlı gölgeler. Kapımda gezinen parmaklar, Hattâ yumruklar, Beni dışarıya almanın, Kurtarmanın, hevesindeler.
Ne bilsinler ki
Nefsin terbiyesindeyim.
İhtirasımı koyunlaştırıyorum.
O kadar yumuşak başlıdır artık o.
Bedeni çalıştırmak değil yaşamak...
O devir geçti.
Bir can var,
En çok göğüs kafesinde
Mekân kurmuştur.
Onu buldum... Çalıştırıyorum.
En güzele,
En sevileceğe,
Canana,
Kavuşma hazırhğındayız.
Ona giden yollar pek çok.
Bir pazarı dolduran mallar kadar.
Bütün hüner kesesini bulabilmekte,
Satın almaktadır.
Bunu el, kol, bacak yapmaz.
Ancak can düşünür...
Canana kendisini
Beğendirmeye hazırlanır.
Hayat bu hazırlığın pazaryeridir.
— 133 —

Nihayet, bir akşam İdris gelince, Hedame ona müjdeyi verdi:
«Dilediğin kadar bez tamam oldu ey İdris.»
İdris teşekkül etti.
Yemekten sonra yalnız başına tezgâhın kurulu olduğu odaya kapandı.
Bezi çözdü.
Işığa tuttu... Buruşturdu ...Yırtmaya çalıştı,. .
Uygundu.
Bununla beden örtülebilirdi.
Fakat nasıl?..
Omuzundan aşınp dcladı bedenine... Beğenmedi... Pratik değildi... Başından attı... Bu türlüsü hele hiç olmadı.
Mecbur kaldı, ailesi Hedame'yi çağırdı.
Onu karşısına aldı.
Üzerinde çalıştı.
Yeryüzünün ilk terzisi İdris, ilk elbise provası yapılan Hedame'ydiler.
Bir yenilik meydana getirmek çabasmdaydılar.
Fakat bu yenilik hayır içindi... Şerri kovmaktan başka bir gayesi yoktu.
Günlerce sürdü gayretleri.
Başbaşa odalarına giriyor, sabahlıyorlardı... Ellerindeki beze verdikleri biçim üzerinde tartışıyorlardı.
İkisi de aynı fikirdeydiler.
Şu bez parçası insana ar ve hayasını kazandıracaktı. Fakat bunu yaparken, zorluklar çıkmamalıydı... Harekete mani olmamalıydı. İnşam insan biçiminden çıkarmamalıydı.
Ayrıca bu bez, hayat şartlarından, onların etkilerinden bedeni koruyacaktı... En iyi şekilde korumalıydı.
Uğraşa didine buldular.
Sabahleyin İdris kırlara açıldı. — 134 —
İri düz dikenler kopardı... Başlarını deldi... Yaptığı şey, ilk iğneydi... Çuvaldızdan iriydi.
Yayvan bir çakmaktaşı buldu ...Avuç büyüklüğünde sivrilerini de araştırıp topladı.
Eve döndü.
Ailesiyle birlikte dokudukları bezi yaydılar... Hedame üzerine yattı... İdris, kömürle biçimini çizdi... Sonra İdris yattı, aynı işi Hedame yaptı.
Yayvan çakmak taşı ile, avuç iriliğindeki sivriler, İdris'in ilk makaslığını yapacaklardı... İdris, bu sefer çizdiği yerlerden bezi taşa koydu... Diğer keskin taşla süite sürte kesti.
Birleştirip dikmesi kalmıştı... Çalıştı.
Sabaha karşı, Hedamenin entarisi bitmişti.
Giydirdi Hedame'ye.
Karşısına geçip hayranlıkla baktı.
Daha noksanlar vardı.
Kollu olan bu elbise, yere kadar uzanan bir entariydi
Fakat hareketi zorlaştırıyordu.
Yılmadı İdris, birkaç gün daha çalıştı... Neticede, entarinin önünü boydan boya yırttı...
Kuşakla bağladı.
Artık entariyi giyinen insan, dilediği gibi yürüyebiliyor, koşuyor, kalkıp oturuyordu.
İdris kendi elbisesini de aynı yaptı.
Kafalarını korumayı unutmamıştı.
Hedame'ye saçlarını saracak bir örtü kesti... Kendisine başa dolanır bir siper yaptı.
Hedame, heyecanlanmış ve garip bir hisse kapılmıştı.
Sabırsızdı.
Bunu anlattı:

«Ey İdris!.. Her şey tamam... Haydi dışanya çıkalım

VII

DAĞLAŞAN DİRENMELER

Namazdan sonra İdris, soyundu... Eski derisini beline kuşandı. Hedame'ye de öyle yapmasını söyledi.

Mahzundu, düşünceliydi.

Sabah yemeklerini yerlerken, İdris konuştu :

«Sakın İblis'e uyup, ben emir vermeden elbiseni giyme ey Hedame!..»

«Peki.»

«Biliyorsun... Ben bir çok keşif ve icatlarda bulundum. Hepsinde, önce terslendim... İnsan küçük bir çocuktur... Ona lokmayı nasıl zorla değil, kandırarak ye-diriyorsak, insanlara da yeniliği öyle kabul ettireceğiz... Elbise giymesi en önemli bir meseledir. İnadı dağlaşa-caktır... O büyüklükte, sertlikte, yükseklikte direnecektir.»

«Uzun sürer mi?..»

«Bilmiyorum... Oğul ve kızlarımız, talebelerim dahi çekinecekler... Sevgili peygamberimiz Hazreti Şît (A.S.) ı unutma!.. Ev yapmak için ömrünü harcadı... Bunu insanlara kabul ettirmek, hele Kabe'yi inşa kolay olmadı.»

«Haklısın Ey İdris...»

İdris, yemekten elini çekmiş, dalmıştı.

Hedame onu rahatsız etmedi.

İdris'in bu halini bilirdi... Bekledi.

İdris daldığı yerlerden dönüp geldi ama mahzundu.

Anlattı ¦
«Çıplaklığın fenalığını, insanlara neler ettiğini görerek, bin yılı aşkın bir zamandan beri yaşayarak, en büyük derdine çare bulduk... Giydirdik... Elbette bunu akıl kabul edecektir, ne kadar direnilse elbise benimsenecektir. Fakat beş-onbin yıl sonrasını düşün. Biliyorum, görür gibi oluyorum... Bazı sapıklar çıkacaklar, elbiseyi hürriyetlerini kısıtlayan bir şey diye ilân edip insanları çıp-lakbğa doğru iteceklerdir... Atalarının giyinme medeniyeti uğruna neler çektiklerini düşünmiyeceklerdir... Bunu düşünseler, akıl etseler, fikirlerini tatbikten kaçınırlardı...»
Hedame ürperdi:
«Oh, çok karamsar düşünmüyor musun ey İdris?.. Belki şu anda tepeden aşağıya ilk elbise giyen kadın benimdir yeryüzünde... Bilsen nasıl bir huzura kavuştum!.. Emniyet ve güvenim arttı... Sanırım her kadın örtününce aynı hisse kavuşacak... Giyinme bir gelenek haline girince ne kalır geriye?.. Çocuklar doğuştan alışırlar.»
«Haklısın... Sözü uzatmak istemem... Bütün iş ilk giydirmede. Bunu ben de kabul ediyorum... Fakat InM nm bir cephesi var ki, korkunçtur... Bir şeyler jrtpmi| olabilmek için her türlü sapıklığı benimser... Hatırlasana ey Hedame! Kabil soyu, şu bellerimizi örten deri parçalarını bile sıyırıp atmışlardı... Hayvanların kuyruklarını kesmişler, onları iki ayak üzerine gezinmeye zorlamışlardı.»
«Hep İblis'in işi...»
«Elbette... Geleceğin insanı, bugünleri unutur... Hayalinde yaşatmaz... Gurur, yerinde yapılmazsa fenadır... Hazreti Allah, bütün yarattıklarının lisanlarıyla, adeta bize ibret almamızı emrediyor Bu ibrete geçen senelerin olayları girer... Çok önemlidir.»
Hedame çaresiz kaldı... İç geçirdi:
«Seni anlıyorum ey İdris.» dedi. — 138 —
İdris veda etmeye hazırlandı. Hedame sordu :
«Gidecek misin?.. Nasıl bir yol tutturacağını anlatmadın.»
«Gecikmeden, halkı toplayacağım... Konuşacağım onlarla... Bilirsin, ben kısa yoldan gitmeyi severim...»
«Allah yardımcın olsun...»
İdris çıktı.
Oğlu Müteveşlik bitişik avludaydı... Selâmlaştılar.
Müteveşlik, babasının bir emri olup olmadığını sordu
İdris şu emri verdi :
«Ey oğlum!.. Halkı meydana topla... İşlerine dağılmadan konuşmak istiyorum.»
Müteveşlik: «Olur ey babam!..» dedi.
Yola çıktı... Beline boynuz bir boru sokuluydu... Koşarken çalıyordu.
Duyanlar köy meydanına ilerliyorlardı.
İdris, hâlâ evinin bahçesindeydi... Düşünüyordu... Belki de halka neler söyleyeceğini tasarlıyordu.
Bir ara söylendi:
«Ah şu İblis!.. Ah onun şeytanları!.. Bütün gayeleri insanın fıtratını değiştirmektir... Halbuki insan bilse ki, Hazreti Allah ona bir hazine değerinde nasıl bir fıtrat vermiştir!. Hiç İblis ve şeytanlarına uyup onu kaptırır mıydı?.. Bir takım sapık işler yaparak, acaiplere özenerek, bu fıtratı kaybeder, maskara olur muydu?»
Allah onu (şeytanı) rahmetinden koğdu. O da (şöyle) dedi: «Celâlin hakkı için, kullarından muayyen bir nasifo edineceğim, onları behemehal saptıracağım, onları mutlaka olmayacak kuruntulara boğacağım, onlara kat'iyyen em-
— 139 —

rcdeceğim de davarlann kulaklarını yaracaklar, onlara muhakkak emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler.» Kim Allah'ı bırakarak şeytanı bir yar edinirse şüphesiz açıktan açığa büyük bir ziyana düşmüştür o.
(Nisa': 118-119)
îdris'in öğretmenlikten edindiği bir alışkanlığı vardı. Halk ile serbest ve açık konuşurdu... Bilhassa onlann düşündüklerini söylemelerine, münakaşa etmelerine önem verirdi. Gizli kalmış bir fikıı veya şüphe bulunsun istemezdi. Halk da alışmıştı... Çekinmeden konuşurlardı, tdris, az sonra artık gelip geçenlerin ayak seslerinin kesildiklerini görünce, bahçeden ayrıldı ...Toplantı meydanına doğru yürüdü.
Yolun karşı tarafındaki evlerin birinin önünde iki kız süt sağıyorlardı. Halbuki verilen boru işaretine göre, herkes gitmek mecburiyetindeydi toplantıya.
İdris onları ikaz etmeye hazırlanırken, kızlardan birisi şarkı söylemeye başladı, tdris önce, susturmak istedi ama, derhal vazgeçti... Çünkü pek ilgi çekiciydi şarkıdaki sözler:
Gece bitti... Bir zeytin daha Koparıldı ömür dalımdan.
Hamdı bu seferki de. Dişlendikçe zifiri karanlığını Yandı acısıyla dilim.
Varsın Gündüzler
Aydınlıklarını kıskansınlar diyordum.
Umurumda değildi.
_ MO —
Geceler.
O simsiyah, tadına doyulmayan,
Zeytinler benimdi ya... Yeterdi.
Meğer rüyalar da Gelgeç gönüllüymüş... Bıkıverdiler yastığımdan.
Ne kaldı bana?..
Bütün bir gece, döküldükleri yerde,
Üşüyüp titreşen gözyaşlarım mı?..
Ne gezer!..
Gecikmez, ışıklar üşüşür üzerlerine ...
Kapasınlar arsız arsız.
Gece bitti... Başkaları da bitecek, Yenecek buruk buruk.
Dalların yeşili, Yapraklara akan murat, Boş bir çabadadır.
Gizleyemez, koruyamaz zeytinleri... Çaldıracaktır teker teker. Şikâyet haddine mi?..
Nasıl bir oyundur ki bu ömür dalı kuruyana kadar Keyfince sürüp gider?..

İdris anlamıştı anlayacağını... tncinmiş, utanmış bir sesle kızlara müjdeledi:
«Haydi meydana... Size hayatınıza sahip olmanın sırlarını öğreteceğim... Dilemedikçe dallarınız yolunmayacak... Gündüzlerinizi gerçek güzellikler* gecelerinizi renkli rüyalar süsleyecek.»
İnanmak, ümit etmek pek tatlıydı.
Kızların bakışları nurlandı. «Sana daima inandık ey İdris, ey hükümdarımız!..» dediler... İşlerini yüzüstü bırakıp koştular.
* * *
İdris meydandaki söz taşma çıktuğ zaman, dört yana baktı ısrarla ...Böylelikle gürültüler kesildi.
Ancak o zaman konuştu:
«Ey Ümmetim!.. Allah'ınım şerefli kullan insanlarım!.. Sizi burada pek tutacak değilim... Çünkü işleriniz var. Hanidir şikâyetlerinizi dinler dururdum... Çıplaklığınızdan yılgındınız... Allah'a şükürler olsun ki, bana bunun çaresini ilham etti... Şimdi elimde hafif bir örtü var... İplikten dokudum... Erkek ve kadın için iki örnek elbise diktim... Pek yün gitmiyor, dokumada zaman kaybı olmuyor. Örtüyü yalnız elbisede kullanmayacağız. Pek çok ihtiyaçlarımızı karşılayabilecektir. Şuna İnanıyorum ki, elbise giydiğiniz zaman, birdenbire durulacaksınız... Sinirleriniz gevşeyecek... Tecavüzlerin, kavgaların, sapıklıkların sonu gelecek... Bunlar olmayınca da huzura kavuşacaksınız... Çalışmalarınız aksamayacak... Fazla kazanacaksınız. Ayrıca sağlığınız kışın soğuğundan, yazın ateşinden korunacak. İnsan, çirkinliklerini örtünce melekleşir: Güzel olur. Örtülerin rengi beyazdır. Her biriniz ilkbaharda gezinen ak bulutlar olacaksınız... yeryüzüne rahmetiniz boşanacak.»
Dinleyenler sevindiler... İdris'i alkışladılar.

Fakat kalabalığın içinde sapıklar da vardı... Bilhassa koyu gelenek düşkünleri pek çoktu... Peygamberlerin tebliğ ettikleri şeriatten dışarı çıkmak istemezlerdi... Sanırlardı ki bu şeriatler ancak yürürlükteydi... İnsan kendi kendine bir şey yapamazdı.
İdris'in karşısına, hattâ peygamberlerin bile, daima bu iki gurup çıkarlardı... Yollarını keserler, ilerlemeyi durdururlardı.
Sapıklar, dünyaya itibar edenlerdi.
Gelenekçiler, ahirete teslim olup, yaratılma sebeplerini unutanlardı.
Alkışlar durunca, ilk itirazlar bunlardan başladı. Dünyacılar sordular:
«Galiba sen bizi büsbütün hapsedeceksin... Yeryüzü güzelliklerini görmeye hasret kalacağız.»
«Niçin büsbütün dediniz?..»
«Hazreti Şît, evleri icat etmekle bize ne kazandırdı?.. Bilerek zindanlara girdik.»
«Her canimin bir yuvası vardır.»
«Hürriyetimiz çalındı. Hele dediğin gibi örtünürsek, kimbilir ne kadar sıkılacağız!..»
Ahiretçiler, dünyacıları başka yoldan desteklediler:
«Büsbütün örtünme için sevgili peygamberimiz Hazreti Şît (AS.) a emirler mi nazü oldu?..»
«Hayır.»
«O halde bu nedir?.. Hazreti Âdem (A.S.), belimizi örtmemizle yetinmişti...»
«Ey Güzel Ümmetim!.. Hazreti Allah, harama bakmamızı istemez... Kaçınmamızı arzular... Henüz bize örtünme vasıtasını buldurmadan emir vermesi mümkün müdür?.. Ne var ki aklımıza hitap etmiştir. Düşüneceğiz... Hayra hizmet eden çareyi bulacağız.»

Onlardan birçoğunu görürsün ki günah işlemekte, düşmanlık yapmakta ve haram yemekte birbirleriyle sür'at koşusu yaparlar. İşlemekte oldukları şey elbette ne kadar kötü!.. Bari bilginleri, fakihleri onları günah söylemelerinden ve haram yemelerinden vaz geçirmeye çalışsalardı ya. Her halde yapmakta oldukları bu san'at ne kadar kötü!..
(Mâide: 62-63)
İdris, daha sonra ar ve hayanın insanlara Ailah taraf ından bağışlandığını hatırlattı... Aile mahremiyeti ve kıskançlığı üzerinde durdu... Nihayet sordu:
«Karnınız tok olduğu halde niçin karşılaştığınız meyva ağacı sizi tahrik ediyor? Kurt da öyle değil midir? Karnı tıka basa doludur, fakat kan görünce, derhal avını, hattâ hemcinsini, paralar...»
İdris'in gösterdiği deliller karşısında, direnenler sustular... «Hele bir görelim o örtüleri...» dediler.
İdris ne yapacağmı anlattı:
«Şimdi ben evime gidiyorum. Ailem Hedame ile o örtüleri giyip kapıda duracağız... Önümüzden geçin... Bakın... Sonra örtüleri oraya bırakacağız... Dileyen giysin... Tecrübe etsin... Yürümenizi, işinizi aksatmayacağını göreceksiniz.»
Öyle yapıldı.
İdris ile Hedame önce gittiler. Giyinip yola çıktılar.
Halk yaklaştı. Ürkektiler. Sakına sakına geliyorlardı.
Bazıları çığlığı basıyor: «Bu sihirdir...» diyerek kaçıyordu. Çokları beğenmişlerdi... Fakat ilk örnek olmaktan çekmiyorlardı.
Geçiş bitince, İdris ile ailesi örtüleri soyundular.
Beklediler.
Uzakta duranlardan gelen olmuyordu.
_144 _
Hep o söz vardı ağızlarında:
«Sihirdir bu.»
İdris, yılmadı... Avluda tezgâh kurdu... Gözlerinin önünde birkaç gün bez dokudu.
Yakınlarını, talebelerini çağırdı... Onlara dokuttu,
Böylece sihir dedikodusunun önü alındı.
İdris'in köyünde oldukça sükunet tesis edilip, halk kisa aralıklarla giyinmeye başlayınca, haber komşu köylere ulaştı... Bilhassa Kabil soyunun artık dağlara kadar tırmanan kabileleri ilgilendiler.
Bunlar zaman zaman u/aktan beyazlara bürünmüş bir çobanı, yahut yolcuları gördükçe çarpıldılar.
İblis derhal imdatlanna yetişti... Kalplerine fısü-dadı:
«İdris sihirle ümmetini uyur gezer yaptı... Sonra giydirmeye muvaffak oldu... Onu önleyin. Eğer bu kötü icat aranızda da yayılırsa, kaybetmediğiniz kalmaz.... Bilhassa ateş tanrınız gazaba gelir... O sizi sıcaklığıyla, ışıklarıyla örtüyor... Bu yeter.»
Sapıklar, İblis'in fitnesini geliştirdiler.
Esasen işlerine öyle geliyordu.
İdris ümmetinden gördüklerini çevirdiler. Onları doldurdular:
«Üzerindekiler nedir?.. Kadınlarınız tarlalarda, ağıllarda ne zaman çalışacaklar?.. Onlar tezgâhlarda eğlenecekler, siz terliyeceksiniz.»
«İdris, örtünmeyi kadınlarınızın çirkinliklerinin gizlenmesi için icat etti.. Tabiî sizlerin de güzellikleriniz görünmeyecek... Hakkı var mıydı buna?.. Şu anda çuvala tıkılmış cevizden farksızsınız... Sağlamınız, çürüğünüz **belli değil.»**
«Yüzünüzü yıkamaya su bulamazken, bir de elbise-— 145 —

lerinizi mi temizleyeceksiniz?.. Bakın ne çabuk kirleniyor?..»
«Hele, sağlam da değiller... Her gün yeni birisini giymeniz gerekecek... Buna ne dayanır?..»
Bu fitnelerin bir kısmı tuttu... Bir kısmı tutmadı.
Fakat yapılan inkılâbı geciktirdi.
Tekrar gizli bir direnme başladı.
İdris ümmetinden olanlar, köyde giyiniyorlar, uzaklaşınca soyunup, elbiselerini duruyorlardı.
Halbuki İdris'in bu büyük başarısı, Peygamber Hasreti Şît (A.S.) a da ulaşmış ve onu ziyadesiyle memnun etmişti. Mekke halkı giyinmekte yarışmıştılar.
Dağlaşan direnmeler karşısında, İdris'in insanları örtmek arzusu ancak elli yıl sonra tam gerçekleşebildi.
İdris üçyüz yaşına basmıştı.
Hakikaten halk giyindikten sonra, bir sükûnet ve huzur devri başlamıştı.
Tecavüzler pek azalmıştı.
Tatlı konuşuluyor, yumuşak davranılıyordu.
Üzerlerindeki nihayet ince bir bez parçasıydı ama, hanidir arayıp bulamadıkları emniyetlerini sağlamıştı... Sanki bir kalkandı, zırhtı. Bibirleriyle konuşurlarken, nefsanî hislere kapılmıyorlardı.
İdris, bir şeyin daha farkına varmıştı... Beyaz örtüler sıcağı geçirmiyor, bedeni serin tutuyorduîar... Bazıları özenmiş, siyah yünden bez dokumuşlardı... Bunların elbiseleri aksine harareti artırıyordu.
O zaman İdris, bu önemli noktayı halka anlattı...
Tetkik ve araştırmalarına renkler üzerinde devam etti.
Çevredeki sürekli rengin insanı bıktırdığını buldu.
Mavi renk iyi hisler uyandırıyordu.
— 146 —
Kırmızı sinirleri geriyordu. San üzüyordu.
Yeşil dinçleştiriyordu.
* * •
İşin en tuhafı, Kabil soyu da nihayet örtünmeyi benimsemişti... Hızla giyiniyorlardı.
Bunun sonucu olarak, onlarda da bir salâh başlamıştı.
Belki kurtulacaklardı sapıklıklardan.
Fakat onları idare edenlerin bu hal işlerine gelmedi.
Hükümdarları ve ateş mabetlerindeki kahinleri kolları sıvadılar... Halkı zorla değil, kurnazca soyunmaya sürüklediler tekrar.
Her gün başka türlü yenilikler çıkarıyorlardı.
Bazan yalnız belden aşağısını örten etekliklerin faydalarını övüyorlardı... Çok geçmeden bundan vaz geçiyorlar, gömlek tavsiye ediyorlardı. Maksatlan alttan, yahut üstten olsun, insanın yan çıplak kalmasıydı...
Böylece bir elli sene daha geçti.
Halk çıkarılan yeniliklerin hedeflediği maksatlardan habersiz, kararsızlık içinde bocalayıp duruyordu... Karakterleri değişmişti. Sanki birer bukalemundular... Giyinme hürriyetlerini de kaptırmışlardı... Onlara: «Belinizden üstünü kapatın...» deniyordu, kapatıyorlardı. <Açın...» deniyordu, açıyorlardı.
Alıştıra alıştıra, tekrar Kabil soyu eski çıplaklığına döndü.
Bu sıralarda İdris Üç yüz elli yaşını doldurmuştu.
Şît (A.S), hiç umulmadık bir anda, o sene, dokuz yüz on iki yaşındayken vefat etti.
Kabil soyu bu fırsatı kaçırmadılar.
Tam bir hayvan hayatı yaşayan sapıklara hedefi gösterdiler:
- 147 -

«Ne çıkıyorsa şu dağdakilerden çıkıyor... Oraları zapt edilip Kabe ele geçirilmezse, size rahat yoktur... Esasen pek azdırlar.»
Bu hedefe bilhassa Kabil soyunun kadınları koştular... Oğullarını, erkeklerini zorladılar... Çünkü hâlâ dağdaki erkeklerin güzelliklerini bir günâh yangım halinde kalblerinde, sinirlerinde, damarlarında yaşatıyorlardı.
önce, tenhalarda yakaladıklarını soydular... Elbiselerini yaktılar... O halleriyle bıraktılar.
İşkencelerin türlüsü yapılıyordu.
Haber de gönderiliyordu:
«Bizim yolumuzdan gitmezseniz, gelip köylerinizi yerle bir edeceğiz... Mallarınızı sürüp götüreceğiz...»
Yapıyordular da.
Gün geçmiyordu ki, evleri dağılan, çocukları ve hayvanları sürülüp götürülenler, günlerce yol yürüdükten sonra, tdris'e gelmemiş olsundu.
Ağlaşıyor, hallerini anlatıyorlardı.
Ve bazan acı konuşuyorlardı:
«Ey İdris!.. Sonumuz ne olacak?.. Yoksa Allahımız bizi bıraktı mı?..»
tdris hep aynı cevabı veriyordu:
«Sabredin... Sabır en kuvvetli silâhtır.»
«Daha nasıl sabredeceğiz!.. Peygamberimiz Şit (A.S.) da vefat edeli üç ay olduğu halde, Allah'ımız başka birisini vazifelendirmedi... Kime danışacağız?..»
tdris elbette pek üzülüyordu.
Kabil soyu sanki çekirge sürüşüydüler... Has kullar da, son kalan bir kaç yeşil tarla...
Başa çıkılmak için yapılacak bir şey yok gibiydi.
İdris'in talebeleri, sık sık teklif ediyorlardı:
«Ey tdris!.. Sanırız göçmekten, kuzeydeki ülkelere., gitmekten başka çare kalmadı...»

tdris direniyordu:
«Sanki kuzeyde sapıklar yok mu?.. Belki daha beterdiler.»
«O halde ne yapacağız?..»
«Hazreti Allah insana akıl vermiştir... Aklımızı çalıştıralım... Değil bu sapıkları, kasırgaları durduracak imkânlar buluruz.»
«Nedir onlar ey tdris?..»
«Henüz bilmiyorum... Düşünüyorum.»
Aradan iki ay daha geçti.
Bir ikindi vakti, İdris tenhada insanlığı kurtaracak çare düşünürken, Cebrail geldi... Peygamberliğini müjdeledi.
Kitapta tdris'i de an. Çünkü o çok sâdık bir
peygamberdi.
Biz onu pek yüce bir yere yükselttik.
(Meryem: 57 - 58)
İsmail'i, îdris'i Zülkifl'i de (yâdet. Bunların) her biri de sabr (ve sebat) edenlerdendi.
(Enbiyâ': 85)
İlyas da şüphe yok ki gönderilen peygamberlerdendi.
(Sâffât: 123)
Hazreti tdris (A.S.), peygamberlikle müjdelenir müjdelenmez, esasen mevcut güveni büsbütün arttı.
Peygamberliğini ümmetine kabul ettirmesi zor olmadı.
Artık hem bu ilâhî vazifeyi yapıyor, hem de hükümdarlığına devam ediyordu.

Cebrail (A.S.) ile nazil olan emirleri behemehal tatbik ettiriyordu.
Hazreti Allah'a yalvarmadığı gün yoktu :
«Ey sevgili Allah'ım!.. Has kullarının halini görüyorsun. Bize nusret yollarını göster... Sabır ve sebatımızı tazele.»
Hazreti Cebrail, her defasında hatırlatıyordu :
«Allah sizinle beraberdir... Ümitsizliğe kapılmayın... Allah sizi her türlü imkânla kuşandırmıştır... Onları kullanın.»
Neydi bu imkânlar?..
Hazreti İdris (A.S.) biliyordu onları.
İman kuvveti, akıl, irade, sabır, çalışmak ve benzeriydiler bunlar.
Hazreti İdris (A.S.) da hepsine baş vuruyordu.
Nasıl ki kalemi, ilk yazıyı icat edendi...
Nasıl ki hesap ilminin, rakamları bularak esasını
kurmuştu...
Nasıl ki ilk astronomdu, ilk fizikçi, kimyacıydı...
Nasıl ki hitabet ve kitabeti ilk yüksek feylesoftu...
Nasıl ki ilk ders veren öğretmendi...
Nasıl ki insanları giydirerek ar ve haya duygularını çıplaklıktan kurtarmıştı... İğneyi keşfetmiş, bez dokumuş, makas kullanıp elbise kesip biçmişti...
Elbette Hazreti Allah, ona yeni buluşlar hazırlayacak ve aracılıklanyla, isyankârları mağlûp edecekti.
Ama ne zaman?..
Bilmiyordu.
Peygamberliğin ilk yılı pek acı geçti.
Çünkü şuurda üç köy kalmıştı ateşperest ve putperestlerin eline geçmeyen... Bu üç köy Kabe'ye doğru giden yollan kapatıyordu.
Her taraf zulümden kaçanların çadırlarıyla doluydu.
— 150 —
Hazreti İdris (A.S.), geceleri bile uyumuyor, aralarında dolaşıyor, nevmid olmamalarını, idareli yaşamalarını, yakında rahata kavuşacaklarını söylüyordu.
Bütün korku ve endişesi kıtlıktı... Bulaşıcı hastalıktı.
Her türlü öğüdüne rağmen, yine de çadırların birisinden hıçkıran şarkı duymadığı gün olmuyordu.
Yine bir sabah ailesi Hedame ve oğlu Müteveşlik ile göçmenleri gezerken, beterin beteri bir şarkı işitti.
Durup sabırla dinledi:
Tam mevsiminde
Bahçelerde
O rüzgâr gezindi yine.
Dalları sarsmadı bu sefer...
Gövdelere sırt verdi.
Kimini devirdi, kimini kopardı.
Artık ne yeşili düşün Ne bahar çiçekleri ara. Masallara karıştılar.
Bizi mi gösteriyorsun?.. Hayır kayır... Hiç ümitlenme!..
Belki yeşiliz henüz...
Rengimiz solmadı, kokumuz dağılmadı.
Fakat ne çıkar!..
Dalından sıyrılıp savrulan Hangi yaprak kurumadı?.. Hangi çiçek dağılmadı?..
151 —

Yoksa bizi birer birer ılevşirip Bahçemize mi götüreceksin?.. Ne bos bir hayâl!..
Bırak o halde
Aynı rüzgâr gelsin buraya...
Sarılsın yakamıza.
Dilediği taşa, kayaya. Çalsın hoyratça... Çilemiz son bulsun.
Hazreti tdris (A.S.), pek üzüldü. Fakat belli etmedi. Göçmenleri topladı.
Önündeki bir yeri gösterdi:
«Ey zalimlerin hışmına uğramış Allah'ımın has kulları!.. Şuraya dikkat edin... Ne görüyorsunuz?..»
Cevap verenler oldu:
«Ölü bir çekirge ve karıncalar.»
«Doğru... Şu çekirge belki yüz karınca büyüklüğün-dedir. Karıncalar yılmışlar mı?.. Akıllarını kullanmışlar... İşbirliği yapıp çekirgeyi yuvalarını sürüyorlar.»
«Evet...»
«İsyankârlar bir çekirge heybetindedirler ama ölüdürler... Çünkü içleıindeki iman nuru sönmüştür... Biz azlığız, bu muhakkak. Ne var ki birer nur yığınıyız... Niçin su karıncalardan ibret almayalım? Birleşir, gücümüzü birbirimize eklersek, kim dayanabilir karşımızda? Hele Kabil soyu!..»
«Ümitlisin demek?..»
«Her zamankinden fazla... Bütün iş bana güvenmenizde ve ne emredersem yapmanızdadır.»
«Buna söz verebiliriz.»
Hazreti İdris (A.S.) teşekkür edip ayrıldı.
İlk merak edip soran ailesi Hedame oldu:
«Neler düşünüyorsun ey İdris?.. Bir vahy mi aldın yoksa?..
Sevgili Allah'ımız her zaman zafer vaad etmiştir... Bazı fikirler başımda gittikçe şekilleniyor.»
«Gecikmez misin?..»
«Sanmıyorum...»
Hazreti İdris (A.S.) köye varınca, ayrıldı... Avludaki ağaç altına oturdu... Yalnız kalmak istediğini söyleyerek oğlunu ve ailesini uzaklaştırdı.
Aklından konuşur gibi, durumun muhakemesini yapıyordu. Hattâ bazan yüksek sesle konuşuyordu:
«Has kullar niçin mağlûp oldular?..»
Cevabını veriyordu:
«İnsan kanı dökmek istemediklerinden.»
«Fakat sapıklar Mü'minlerin kanını döküyorlar... İşkence edip, ateşlerde yakıyorlar... Kanlarını içiyorlar... Yiyorlar.»
«Onlar Ateşperesttir... Putperesttir...»
«Yani insanlıklarından çıkmış, vahşeti dilemiş-dir?..»
«Evet...»
«O halde bir kurt, yahut sırtlandan farksızdırlar.»
«Şüphesiz...»
«Artık kanlarını akıtmakta sakınca kalmamıştır.»
«Belki...»
«Belkideğil, muhakkak... Çünkü biz onların kanını ellerindeki dünya nimetini almak için akıtmayacağız... Allah'ımızın mübarek ismini ayakta tutmak, vahdaniyetini korumak için yapacağız... Savaşımız bir Cihad'dır... Mukaddes harptir...»

«Ey İdris!.. Sen bir peygambersin... Bakalım Hazreti Allah izin verecek midir?..»
«tzin vermese ilhamlanmazdım.»
Hazreti İdris (A.S.), muhakemesinin yanlıca red edilmesi, uyarılması için bekledi. Böyle bir emir getirmedi Hazreti Cebrail... Aksine İdris (A.S.) in göğsü açıldı... Başı aydınlandı.
İçeriye seslendi:
«Ey oğlum Müteveşlik!.. Çabuk yanıma gel.»
Müteveşlik esasen pek uzaklaşmamıştı... Eşik içinde duruyordu... Koştu hemen.
Hazreti İdris (A.S.) emrini verdi:
«Yarın sabah, üç köyün ve göçmenlerin eli, ayakları tutan bütün erkekleri, kadınları yediden yukarı kim varsa, Veddar düzlüğünde toplasınlar... Köyleri ve sürüleri korumak için az kimse ayırsınlar.»
Veddar düzlüğü, Hazreti İdris yurdunun orta yerindeydi.
Müteveşlik sebep sormadı... «Peki ey peygamber babam!..» diyerek ayrıldı.

VII

HAKKIN AKLA SUNDUĞU ZAFER

Hazreti İdris (A.S.) oğlundan sonra bahçeye geçti.
Hanidir düşündüklerini yapmaya koyuldu.
İsyankârlar çoktular ama ona göre bir kıymet ifade etmezlerdi... Mademki Hazreti Allah, İdris (A.S.) m son çare olarak baş vuracağı Cihad'a izin vermişti, o halde hazırlıklara başlamalıydı.
Bu hazırlıklar nelerdi?..
Çok şeyler vardı.
O tarihe kadar insanlar, basit silâhlardan faydalanıyorlardı...
Başlıcaları şunlar:
İnsan gücü.
Taş atmak.
Sopa ile vurmak.
Av hayvanları için tuzaklar.
Köpekler.
Ve benzerleri.
Hazreti İdris (A.S.), demirden yapılan bıçağı geliştirmek istiyordu... Yani keskin kılıçlar yapmak... Mızraklar kullanmak.
Bunlar azlık kimseler için yakın savunma silâhları olacaklardı.
Yine Hazreti İdris (A.S.), bir müddet önce tesadü-

l'en gerdiği bir dalın, üzerindeki elmayı nasıl uzaklara fırlattığını görmüştü.
O günden beri zihninde çalışmış, yay ile okun taslağını hazırlamıştı.
Bahçede düşündüğünü gerçekleştirdi...
Kısa zamanda yeryüzünün ilk ok ve yayı meydana
geldi.
Sonra maden ocağına gitti... Demir dövdü... Mızrak
ve kılıç yaptı.
Bunları da kâfi görmemişti.
Eve dönüp ailesi ve kızlarına urgan büktürdü... Uzun tuttu... Kemend hazırladı.
Başka şeyler de düşünmüştü ama, artık onlan halkla konuşacaktı.
Ertesi sabah, silahlarını kuşandı... Veddar düzlüğünün yolunu tuttu.
Umduğu gibi, müminler onu bekleşiyorlardı.
Orada, Hazreti İdris (A.S.), önce yine sevgili Allah'ını aradı:
«Ey Güzel Allah'ım!.. İstesem, biliyorum, sapıkları derhal gazabının binbir çeşidiyle helak edersin... Fakat müsaade et!. Henüz elimde bu kadar has kullarım var... Onlarla, kâfirlere karşı yapacağım cıhad'a muvaffak olacağım. .. Belki içlerinden pişmanlık getirip hidayete koşuşacaklar çıkacaktır... Hattâ tek başıma bile kalsam» son kudretimi sarfedip, vahdaniyetine çağırmadan, böyle gazabı senden dileyemem... Çünkü vazifemi yapmamış olurum.-..»
Hazreti İdris (A.S.), heyecanlıydı...
Şimdiye kadar, insanlara icad ve keşifte bulunduğu şeyleri tanıtırken duyduğu heyecanın kat kat üstündeydi şimdiki.
O zamanlar insanlara yenilikleri, inkilaplan kabul

ettirinceye kadar yılmamış, uğraşmış, didinmişti... Bundan da garip bir gurur duymuştu...
Çünkü insanlığın faydasına çalıştığından, geleceğini emniyete aldığından şüphesi yoktu.
O zamanlar, talebelerinin ve halkın karşısına, bir kalemle, yazıyla, hesapla, iğne iplikle, makasla, boyayla, elbiseyle, yıldızlardan öğrendiği gerçeklerle, fikir ve düşüncelerle, hattâ şiirle çıkıyordu.
Ne güzel o günler!..
Anlatır anlatırdı... Tecrübelerini yapardı.
Sonunda çözdüğü sırların gerisinde, gördüğü Allah kudretini, vahdaniyetinin tecelli nurunu, ne yapar yapar halka da gösterirdi.
Fakat şimdi?..
Kılıçla, yayla, okla, kementle çıkıyordu insanların karşısına.
Ayrıca başkalarına da öğretecekti...
Ve bunlann hepsi, ne acı ki, insanları öldürmek içindi.
Bunlann, ölüm kusucu aletlerin, sırları gerisinde de yine Hazreti Allah'ın vahdaniyet tecellisinin nuru mu parlayacaktı?..
Hazreti İdris (A.S.) a göre şüphesizdi bu.
Çünkü Rahmet de, azap da Allah'dandı.
Hakikaten zordu peygamberlik veya hükümdarlık.
Daha düne kadar, daha iyi bir yuva, daha şenlik bir yurt ve daha rahat bir yeryüzü uğruna konuşurken, şimdi ters ilhamlarda, telkinlerde, bulunacaktı.
Derin bir iç geçirdi... «Ben talihsiz peygamberlerin birincisiyim... Çünkü insana kan akıtma san'atını öğreteceğim ve bunu emredeceğim....) dedi.
Bir türlü söze başlayamıyordu.

Sık sık semaya bakıp Hazreti Cebrail'in gelmesini, kuvvet vermesini bekliyordu.
Fakat yoktu ki haber.
Ufuklara bakıyordu.
Ufuklardan beri çöl kızıllaşıyordu önünde.
İşleteceği cinayetlerin kanları sanki şimdiden yeryüzünü bulamışlardı.
Gözlerini kıpıştırıyordu sahnenin değişmesi için.
Yine telkinde bulunuyordu:
«Ey İdris!.. Dökülecek olan mü'min kanı değil, kâfir kamdır... Akimi başına topla.»
Bu telkinler de tesir etmiyordu.
Kulaklarında durmadan, Hazreti Allah'ın insanı en şerefli mahlûk olarak yarattığı, ruh üfürdüğü, yeryüzündeki vazifesinin sadece kulluk olduğu gerçekleri uğuldu-yordu.
Hayır, yapamayacaktı... Hazreti Allah'dan kesin bir emir almadan, kan dökme emrini veremeyecekti.
Varsın sapıklar kan döksünlerdi.
Onların hepsi şehitti ve yerleri, mertebeleri, cennetti.
Hazreti İdris (A.S.) sabredecekti. Çünkü peygamberlerin en büyük vasıfları sabırlarıydı...
Dereceleri bu sabra göre ölçülürdü.
Halk meraklahmıştı.
Onlar Hazreti İdris (A.S.) m güzelliğine ,alım ve heybetine, gururuna hayrandılar daima.
Şimdi söztaşı üzerinde, beyaz bir bulut gibiydi Hazreti İdris (A.S.)... Fakat elbisesi kabarır, şişer hale geliyordu. Hattâ zaman zaman siyahlaşıyordu... Kara bir bulut oluyordu.
Fakat ne gürlüyor, ne şimşekler çaktırıyor, ne de yıldırımlar düşürüyordu.
— 158 —
Homurtular duyuluyordu için için. Ön sırada bekleşenlerden birisi sabredemedi. Talebesiydi.
Hazreti İdris (A.S.) in. Konuşmasına yardım eder düşüncesiyle ilhamlarını **sıraladı:**
Sürü bekleşiyor..
Susuzluktan nerdeyse çatlayacak.
Fakat kaya dilsiz.
Kim tıkadı çatlağını?..
Her zaman jışkıran
Bilek kalınlığındaki su nerede?..
Başka bir yol mu buldu?..
Toprak altındakiler.
Daha mı sevgi üsttekilerden?..
Hazreti İdris (A.S.) elini kaldırdı.. Talebe sustu.
Nerdeyse Hazreti İdris (A.S.), bekleşenlere, toplanmalarım başka türlü izah edecekti. Asıl maksattan vaz geçecekti. O anda Hazreti Cebrail geldi.. Emri iki kelimelikti:
«Cihad serbest!..»
Hazreti İdris (A.S.), yanlış işitmediğini anlamak için tekrar sordu:
«Evet ey İdris!..»
«Allah'ım benden razı mı?..»
«Razı ey İdris!..»
«Demek doğru düşünmüşüm... İyilerin yaşaması için kötüler ölecek..»
«Şüphesiz ey İdris!..»
Hazreti İdris. (A.S.) Cebrail gider gitmez, gönül rahatlığıyla konuştu:
«Ey ümmetim!.. Sizlere çok şeyler anlatmak isterim.
— **159** —

Fakat zamanımız müsait değildir.. Yalnız şunu hatırlayın yeter: Sevgili Allahımız bizleri nasıl özene bezene yaratmıştı?.. Şereflilerin şereflisi yapmıştı?.. O kadar bol silâhlarla kuşandırmıştı ki, İblis'in karşısına çıkarmaktan çekinmedi.. Bizden istediği ona uymamak, sadece kul luğumuzu göstermekti. Fakat dünyayı asıl cennet sandık. Toprağa kazık çaktığımız vehmine düştük.. Ceviz ağacını gören maymunlar gibi arsızlığa, yüzsüzlüğe koştuk... Kulluğu unuttuk, Kabe'ye doğru değil, sapıklığa doğru döndük. Kimimiz isteyerek, kimimiz zorla nurdan karanlığa alındık.. Şimdi, yeryüzünde işte bu kadar haskul kaldı.. Bekleyecek miyiz?.. Tuzaktaki ceylanlar gibi avcıya teslim mi olacağız?.»
Bağrıştılar:
«Allah'ımız ne dilerse o olacaktır.»
Elbette... Hazreti Allah emretti, küfürle, şerle, savaşacağız.»
«Nasıl?.. Onlar gibi ellerimiz kana mı bulanacak?..
«Evet... Fakat kirlenmeyecekler... Aksine parlayacaklar.»
«Cihad'ı Allah mı emretti?..»
«Hiç şüpheniz olmasın.»
«Pek azız...»
«Şimdi nasıl çoğalacağımızı size öğreteceğim. Yalnız sizden kesin cevap bekliyorum... Emirlerime uyacak mısınız?..»
«Uyacağız...»
«Belki çekinecekler vardır... İşte yol açık... Gitsinler. Kabil soyunun ateşleri görünüyor... Orada eğlence, içki, kumar, fuhuş, yalan, talan, velhasılı dünyanın bütün şer eğlenceleri var... Yalnız Hayr yok... Allah'ın vahdaniyeti inkâr edilmiş.»
«Biliyoruz.»

«Burada zahmetlere katlanacağız... Sapıklarla savaş başlayınca uyku unutulacak...»
«Razıyız...»
Hazreti tdris (A.S,) memnun oldu. Ümmeti hakkında temennide bulundu:
«Ben sizlerden razıyım... Allah'ım da razı olsun!..»
Hazreti İdris (A.S.) işaret etti: .....
«Mümkün olduğu kadar yaklaşın ve oturun... Size bir müminin yüzlerce sapığı nasıl haklayacağını öğreteceğim.»
Emri yaptılar.
Hazreti tdris (A.S.) ikaz etti:
«Size göstereceğim şeyleri sakın yine sihir sanmayın. Bunlar bilgiye eğilmiş aklın buluşlarıdır. Özü Allah'ımın emir ve müsaadelerine ulaşır.»
Hazreti İdris (A.S.) evvelâ kemendi gösterdi:
«Bakın, bu bir urgandır. Uzun sarılmıştır... Ucuna kısılır ve açılır ilmik yapılmıştır... Şuradaki koç uzakta olduğu halde ben onu yakalayacağım.»
Hazreti İdris (A.S.) kemendi tarttı, salladı, nişanlayıp boşalttı... Kemendin halkası koçun boynuna dolandı. Koç kaçmaya çalıştıkça sıkıldı.
Hazreti İdris (A.S.) anlattı:
«O koç bir sapık olsun... İşte size bir silâh ki sapıkları uzaktan yakalayacaktır... Zararsız hale koyacaktır. Kısa bir eğitimle bunu kullanmakta usta olabilirsiniz.»
Halk gülüyordu.
Alkışladılar.
Hazreti İdris (A.S.) bu sefer ok ve yayı aldı.
Ne olduklarım anlattı.
Yakındakilere tutturdu.
«Bu da önemli bir silâhtır..» dedi. «Kaç okunuz varsa o kadar insan sayılırsınız.»

Oku yaya yerleştirdi ve gerdi...
Uzakta bir ağaç gövdesine nişan alıp attı.
Ok vınlayarak gidip saplandı.
Hazreti tdris (A.S.) bunu da açıkladı:
«O ağaç bir sapık olsaydı... Şimdi ölmüştü.»
Halk heyecanlanmıştı.
Hazreti tdris (A.S.), iki kişi çağırdı... Kemendle yayı yprerek onlara da tecrübe ettirdi... Muvaffak oldular.
Mü'minler duramıyorlardı yerlerinde.
Hazreti tdris (A.S.) onları zorlukla susturdu.
Mızrağı gösterdi:
«Bu da ucu sivri bir demirdir... Bütün hüneri uzun oluşudur. Düşman size kolunu uzatamadan mızrakla cnu yenersiniz. Hattâ çalışırsanız, yakın mesafelerde ok gibi atabilirsiniz.»
Hazreti tdris (A.S.) mızrağı da denedi... Kullanılma-usulünü gösterdi.
Nihayet kılıca sıra geldi.
Kılıcın hüneri pek fazlaydı... Görenler âşık oldular.
Hazreti tdris (A.S.), silâhları verdi... «Bir saat kadar elden ele dolaştırın... Yabancılık çeken kimse kalmasın...» dedi ve oturdu.
Halk Hazreti tdris (A.S.) in dediklerine uydu. Gurup gurup ayrıldılar... Kadınlar ve kızlar bir tarafta top. lanmışlardı.
Hazreti İdris (A.S.) onlara da seslendi:
« Cihad yalnız erkeklerin işi değildir... Kadınlar da vazifelidir...»
Saat dolunca, Hazreti tdris (A.S.) tekrar söz taşma çıktı... Diğer imkânları hatırlattı:
«Köpeklerinizi iyi yetiştirin... Onlar şimdiye kadar insana saldırmazlardı... îşaret edeceklerinize saldırmalarım öğretin. Benim anlatacağım şekilde bir haberalma

hizmeti, şebekesi, kuracağız... Sanırım sapıklar, her zaman yaptıkları gibi, bağbozumu mevsimini saldırmak için seçeceklerdir... Çünkü fazla ganimet alma sevdasın-dalar... Bu'haberalma şebekesi düşmanın içine kadar uzanacak... Saldırma zamanını öğrenecek. Gerekirse onların kılığına girecek. Yurdumuz sınırına gözcüler, devriyeler çıkaracağız. Baskınları haber vereceklerdir. Her köy, çölden dağa ilerleyecekleri yamaçlarda ezmek için, kayalar hazırlayacak... Bunlar şimdiden yerlerinden oynatılsın... Saldırıda yuvarlanır... Köylerin çevresine çalı yığılsın... tcap ederse, rüzgâra göre, bunlar tutuşturulur. Hazreti İdris (A.S.) biraz sustuktan sonra tekrar konuştu... Sözlerini bağladı:
«Bu günden tezi yok, kılıç, mızrak, kemend, ok ve yay yapmaya başlayın... Bir kaç taneyle yetinmeyin. Her fırsatta talim edin... Melekeniz artsm... Fakat asla dışa-rıva çıkarmayın... İsyankârlar, daima öyle yapmışlardır...Müminlerin keşif ve icatlannı çalmış, onlara karşı kullanmışlardır.»
Hazreti İdris (A.S.) m tahmin ettiği oldu. - Dört ay sonra, tam bağbozumu zamam, ateşperest ve putperest kabile başkanları aralarında toplandılar.
Esasen geçen yıldan uyuşmuşlardı.
Bu sonbaharda dağlıların işini bitirecekler, Kabe'yi ele geçireceklerdi... Yeryüzünde Allah'a inanır kimse bırakmayacaklardı.
Hazreti tdris (A.S.) in ilk savaş silâhları icat ettiğinden ve ümmetini hazırladığından habersizdiler.
Yeryüzünün başka taraflarında sapıklar yok muydu?..

Vardı ve pek çoktular.
Kendi havalarında yaşıyorlardı bunlar.
Hazreti İdris (A.S.) in yurduna yakın, komşu olanlar ise, her biri bir türlü hevesteydiler... îdris (A.S.) m ümmetini ortadan kaldırma arzulan her gönüle göre değişiyordu.
Çapulcular mala» eşyaya göz dikmişlerdi.
Bir başka gurup, insan ticaretine başlamışlardı. Av gibi, insan yakalıyor ve satıyorlardı. Şît soyunun erkekleri, dışlarına vuran nurlarıyla en makbuldüler... Yemen ve Acem topraklarının kadınları istendiğinden fazla mal ve altın veriyorlardı onlara.
Putperest ve ateşperestliği ayakta tutan ve geçim lerini bu yolda arayan bazı açıkgözler kâhinlik mesleğini kurmuşlardı... Bunlar Kabe'nin ve O'na dönenlerin varlıklarına tahammül edemiyorlardı. Halkı kışkırtıyor, ateşte ve putların önündeki kuyularda kurban edilecek çocuklar istiyorlardı.
Sapıkların kabilelerinde başkanlık yapıp idareyi ellerinde tutanlarsa günün her saatinde Hazreti İdris (A.S.ı m başarılarını haber alıyorlardı... Keşif ve icatlarını çekemiyorlardı. Hele peygamberliğini!..
Bu başkanlar aynı zamanda bir takım yalancı ve hilebazdılar. .. Câhil, çığrmdan çıkmış insanlara, bir takım oyunlar gösteriyor, sihir ve büyü diye, kendilerinde ululuk vehmettirerek kandırıyorlardı.
Bu da kolay oluyordu.
Çünkü halk vahdaniyeti bilmiyordu... Habersizdi.
İlmi istemiyordu... Cahildi.
İtikat ettikleri hurafelere sim sıkı yapışmışlardı.
Bilmediğini bilmemek, katmerli cehaletti... Ne yapılsa Allah'ı idrak ettirmez, tekzibe götürürdü.
Elbette bunların kalpleri çalışamazdı.
— 184 —
İşte bilmezlerin kalblerine Allah böyle mühür basar.
(Rûm: 59)
Fakat başkanlar rahatsızdılar.
Hazreti İdris (A.S.) in her gün kendilerine kadar ulaşan medeniyet hamleleri, halkı uyaracak sanıyorlardı... İtibarlarının düşeceğinden, hükümdarlıklarının son bulacağından korkuyorlardı.
Kâhinlerle işbirliği halindeydiler.
Putların ve ateş tanrılarının, Kabe'ye doğru yönelip, görünmez bir Allah'a tapanlara kızdıklarını, bunlar yeryüzünden kaldırılmazlarsa, gazaba geleceğini telkin ediyorlardı.
Hayalperest bir takım insanlar da Hazreti İdris (A.S.) m evine göz dikmişlerdi... Orada başarılarını sağlayan sihir âletleri bulunduğunu umuyorlardı... Bunları ele geçirirlerse, kendileri de dilediklerini yapacakarını sanıyorlardı.
İşte bütün bu menfaatler, ümitler, kışkırtmalar, o senenin sonbaharında, tam bağbozumu zamanı, birleştiler... Çocuktan yaşlısına kadar, dağdaki bir avuç Şît soyu has kullarına hücum hazırlıklarına girişildi.
Hazreti İdris (A.S.), bunların aralarına gönderdiği adamlarından günü gününe haberlerini alıyordu:
«Ey peygamberimiz İdris!.. Kabileler saldıracakları hedefleri bölüştüler.»
Elbette bölüşeceklerdi... Bu kadar değişik gaye kimi birleştirirdi?. Hazreti İdris (A.S.), kuvvetlerin dağılışından memnun oldu.
«Ey peygamberimiz İdris!.. Bunlar dişlerinden tırnaklarına kadar, birer canavar... Belki ondan da ileri

Vahşetteler... Yaşadıkları sefih hayat şekillerinden gayri, insanlıklarını alıp götürmüş... Kendilerine insan gözüyle bakmak, merhamet, katiyen caiz değil.»
«Ey peygamberimiz İdris!.. Bazı kabileler kadınların hükmü altındadır... Erkekleri köle yapmışlar... Hele bunlar pek korkunç!. Çünkü bize hile ve fitne ile sokuia-eaklar... Güzellikleri en büyük silâhlandır. Erkeklerimiz kendileriyle karşılaşmamahdır...»
Hazreti İdris (A.S.) esasen bunlan biliyordu... Tahmin ediyordu... Hazırlıklarmı hızlandırdı... Tedbirlerini aldı. Beklemeye başladı.
Dolaşıyor, halkı kontrol ediyordu.
Ümmetinden artık ümitsiz ilhamlar işitmiyordu.
Nerdeyse kundaktaki çocuklar bile güvenli sözler haykıracaklardı.
Bir ümmetin, tek ülkü peşinde, tek imanla koşması en büyük bahtiyarlıktı!..
Gönül bütün bir insanlığın öyle olmasını diliyor, istiyordu. Esasen yaratılış gaye ve maksadı bu değil miydi?.
Hazreti İdris (A.S.) in yetiştirdiği talebeler de birer âlim ve öğretmendiler kendi çaplannda... Akıllannı çalıştırıyor, bir şeyler bularak, yapılacak Cihad'a faydalı olmaya kalkışıyorlardı.
Düşmanm geleceği yolların sularını kurutmuşlardı.
Görülmez, ancak basılınca içine düşülecek, tuzaklar hazırlamışlardı...
Hazreti İdris (A.S.), filozoftu. Ruhiyatçıydı.
Bütün bu güvenli, azimli çabalara rağmen, müminlerin dudaklarında bir kırıklık, bakışlannda mahzunluk bulunduğunu farkediyordu.
Sebebini de biliyordu.
Çünkü kendisi de aynı ruh haleti içindeydi.
— 166 —
İnsanlar birbirlerini yaşatmak için yaratılmışlardı, öldürmek için değil.
Müminleri saran hüznün kaynağı buydu. Halk şairleri, şarkıcılar istedikleri kadar, savaş sarkılan söyîeşsinlerdi... Umulmadık bir anda, gönül kana-yıveriyordu:

Tanırım seni..
İstediğin kadar değiş..
Dışın mermer,
Kaîbin kaya olsun..
Bakışlarından ateş fişkırsın.
Dudaklarında.
Dişlerinin arasında.
Paraladığın canların
Kanına.
Et kırıntılarına rastlayayım..
Hükmüm değişmez..
Tanırım seni.
Sen de doğuşunda
Pırıl pırıldın.
Bir ışıktın göz kamaştıran.
Korkmadın..
Şerefin yolunda..
Allah'ın nimetlerinden koparıldtn.
İnsanlığın çalındı.
Derinliğinde
Yumak yumak yılan kaynaşan
Uçurumlara atıldın.
Ne acı!..
Tırmanmaya çalıştığın
Uçurumun kayalarında

167 —

Göründüğün anda.
Uzanıp kurtuluşuna
Yardım edeceğime.
Başını tekmeleyeceğim...
Parmaklarını doğrayıp düşüreceğim.
Evet ne acı!..
Hele ne çirkin!..
Utandırıcı!..
Demek kaderimde bu da varmış..
*** * ***
Bir akşamdı...
Hazreti İdris (A.S.) m yurduna yakın yaşayan sapıklar toplanmışlardı.
İki binin üzerindeydiler.
Son hazırlıklarını yapıyorlardı.
Bu hazırlıklar, sadece putlara ve ateşe saygı gösterme perdesi altında başlayan şuursuz eğlencelerdi. Neler olmuyordu ki!..
Bu insan kılığındaki şeytanlaşmış mahlûklar, Hazreti Allah'ın ihsan ettiği bütün kabiliyetlerini serde kullanarak, akla durgunluk veren sefih, sefih olduğu kadar iğrenç, tutumlarını birbirlerine göstermede yanşa çıkmışlardı.
Muhakkak ki melekler onları izliyorlardı. Üzülerek birbirlerine soruyorlardı:
«Bunlar mı yeryüzünü şereflendirecek, sevgili Allah'ımıza halifelik yapacak mahlûklar?..
Hazreti Âdem (A.S.) ile, Hazreti Havva'nın çocukları bin senede ne ça-

buk değiştiler!.. İnsanlardan önce yeryüzünden gelip geçmiş, helak edilmiş cinler bile böyle bir hızla sapıtmamış-lardı»
Haklıydılar.
Kaplan, pars, maymun, kurt sürüleri bir araya gelse bu derece edepsiz olamazlardı.
Ar ve haya hazineleri bedenlerini saklayacaklarına, koltuk altlarında taşıdıkları içkilerini tulumlara doldurmuşlar, onları korumuşlardı.
Daha güneş bile batmamıştı.
Su yerine içmeye başlamışlardı tulumlarındaki zehri.
Esasen ne zaman onsuzdular!..
Gözlerini açar, açmaz, gıda yerine ona sarılıyorlardı.
Derileri kararmıştı.
Sanki etleri yoktu... Bu deri, kemiklerine yapışmıştı: Kaburgaları sayılıyordu.
Çini çıplaktılar.
Saçlan, sakallan, bıyıklan birbirlerine kanşmıştı... El ve ayak tırnakları alabildiğine uzamıştı.
Bakışlarında ışık yerine çivi çivi vahşet kaynaşıyordu. Bakana batıyorlardı.
Kadınlar, dişi birer çakaldüar... Şarkı söylemiyor, uluyorlardı.
Nereden, nasıl ele geçirdikleri veya niçin bağladık-lan bilinmez, kendileri gibi insanlar, yakılan ateşlere yakın bekletiliyordu.
Her taraf sinmişti. Yahut olacaklardan ürküp utanmış, kaçmıştı varlıklar. Güneş de ansızın çekilip gitti.
Gece başladı.
Yıldızlar, olacaklan bile bile, belki de habersiz, par-ladılar... Hele ay doğup, nurunu yağdırınca, bu sapıklar sürüsü artık son iradelerini de kaybettiler.
önce bağladıklan çocuk, kız, kadın ve erkekleri, ça-

buk bir merasimden sonra, boğdular.. Ateşte kızarttılar.. Bazıları o kadar sabırsızdı ki, bunu beklemediler.. Çiğ insan eti yediler, bileklerine astıklan kuru kafalara kan doldurup içtiler... Eğlence adı altında gösterilen en hayasızcaları başladı.
Bu hava içinde sabah oldu.
Yeni bir gece daha yaşandı.
Maksat unutulmuş gibiydi.
Dördüncü günün akşamında gerilmiş insan derisinden yapılmış davullar çaldı.
Kabile reisleri öne düştü.
Çölden dağlara doğru şuursuz bir akın başladı.
Hiçbirisi akibetlerinden haberli değildiler.
Sadece ihtiraslarının kamçılan altında ecellerine, helaklerine, doğru ilerliyorlardı.
Her şey Hazreti Allah'ındı. Cezalarında dilediğini vasıta eder, kullanırdı.
Şimdi de ilk defa müminleri vazifelendirmiş, sabır ve çalışmalarının mükâfatını Hazreti İdris (A.S.) a vermeye hazırlanmıştı.
Hakkın akla armağan ettiği zaferdi bu.
Bütün gece yürüdüler sapıklar... Hazreti İdris [r](A.S.) ve has kullar bekîeştiler.
Sabahla beraber bağnşmalar duyuldu:
«İşte kayalardalar... Pek yorulmayacağız.»
Hazreti Şît (A.S.) m ümmeti de kaynaştı... Birbirlerini uyardılar:
Yaklaşıyorlar... Herkes kendisine bir hedef seçsin.»
Şüphesiz ilk hedefleri bunlar.
Yoksa en azından bir mü'mine yirmi sapık düşüyordu.
Hedefler uygun mesafeye girince, ilk oku Hazreti Şît (A.S.) attı. Bunu diğerleri takip ettiler.
— 170 —
Oklar behemehal bir sapık'ı buluyor ve deviriyordu.
Kâfirler şaşırmışlardı.
«Sihir!.. Sihir!..» diye bağrışarak çekildiler.
Hükümdarlan önlemese kaçışmalarının sonu alınamazdı
Hükümdarlar, paniği durdurunca bir araya geldiler. Soruyorlardı: «Bu nedir?..» «Evet bu nedir?..» «Atılanlar taş değil.» «Pek öldürücüler...»
aidris yeni bir keşifte bulunmuş olacak.» «Bunu öğrenmeliyiz.»
Emir verdiler... Birkaç fedai çıktı... Tilki gibi sürüne sürüne ölülere kadar sokuldular... Bendenlerine saplanmış oklan çıkanp geriye döndüler.
Hükümdarlar baktılar. Derhal hükümlerini verdiler: «Şekillendirilmiş odun bunlar.» «Fakat kendi kendilerine nasıl uçup insanı buluyorlar?.. Ne canlan var, ne kanatlan.»
Her canavar gibi, onların da gözleri pekti ve kurnazdılar. Hayvanların yırtıcıları araziden, örtülerden faydalanarak avlanna sokulurlardı. Bunu örnek aldılar.
Peşpeşe sürünerek, dağ eteklerine kadar yamandılar.
İdris (A.S.) in ümmetinden okçu olanlar, bu sefer silâhlannı kullanmamışlardı.
Sapıklar etekte dinlendikten sonra, aynı ihtiyatla yukarılara çıkmayı denediler.
Her başını kaldıranın boynuna kement sarılıyor ve çekiliyordu... Elli kadan bu silâhla boğuldu.
— 171 —

Sapıklar daha tedbirli hareket ettiler.
Yan yarıya tepeleri tırmanmışlardı.
Üzerlerine kayalar yuvarlandı... Ezildiler.
Tekrar taş ve ok yağmuru başladı.
Nihayet mızraklara, kılıçlara iş düştü.
Akşam bastırınca, hükümdarlar çekilmek zorunda kaldılar.
Yarı yarıya zayiat vermişlerdi.
Ertesi gün savaş tekrar başladı.
Putperestler hangi hileye baş vurdularsa fayda etmedi.
Bir hafta sürdü, ilk yeryüzünün cıhad'ı.
İsyankârlar iki binken iki yüze düştüler... Selâmeti çölde aradılar... Kaçtılar ve ihtiraslarından donuk ufukların arkasmda kayboldular.
Belki bin yıldan beri ilk defa Cıhad'ın yapıldığı bölge rahat bir nefes almıştı.
Daha sabahla birlikte güneş başka türlü doğdu.
Yırtıcı kuşlar yeryüzünü kir ve pisliğinden temizlemek ister gibi, leşleri çabuk paraladılar...
Hele canavarlar da koşuşunca, iki gün içinde eserleri kalmadı.
Otundan, ağacına, böceğinden devekuşuna kadar her yaratık Hazreti İdris (A.S.) in zaferine günlerce, kendi dilleriyle alkış tuttular.
Hemen hemen hepsi şu ilhamda birleşiyorlardı:
Hava temizlendi.
İşıklar yıkandı.
Bir başka koku sardı toprağı.
Renkler çiçek açtı.
Yaşamaya doyulmuyor.

Uzaklar nasıl acaba?.. Hâlâ putlar sırıtıyor mu?.. Ateş mabetleri var mı?.. İnsan yağıyla mı tutuşturuluyor Odunlar, çalılar?..
Oralara kadar
Uzansa zafer şarkıları..
Yarasaları kovalasalar.
İnanç beyazlığında, güzelliğinde
Güvercinler uçuşsa göklerde.
*** * ***
Hazreti İdris (A.S.), ihtiyat olarak bir kaç gün daha bekledi savaş alanında.
Bu süre içinde ümmetiyle birlikte hep ibadet etti. Allah'ına şükranlarını sundu.
Sapıklardan aldığı hiç bir ganimet yoktu.
Çünkü onlar talana gelmişlerdi... Elleri boştu... Yağma edeceklerini götüreceklerdi.
Fakat, Hazreti İdris (A.S.) in başka türlü bir ganimeti vardı... Bunlar düşmandan alman esirlerdi. Elli kadardılar.
Halk öldürülmelerini istemiş, Hazreti İdris (A.S.) razı olmamıştı.
Şöyle buyurmuştu:
«Bunlar ilk cihadın ele geçen ilk köleleridir. Artık zararsızdırlar... öldürmek değil Islâh etmek vazifemizdir. O zamana kadar, yurdumuzun ortak hizmetlerinde çalıştıracağız...»
Nelerdi bu ortak hizmetler?..
Hazreti İdris (A.S.) anlattı:

«Çalışmalarımız, silâh imalidolayısiyle, aksadı... Artık silâhlan bunlara yaptırırız.»
Hazreti İdris (A.S.) m sözlerini işitenler inanmak istemediler... Sordular:
«Tekrar cıhad yapacak mıyız?..»
«Elbette... Asla şüpheniz olmasın... Çünkü sapıklar,, ergeç bu silâhları öğreneceklerdir ve bize karşı kullanacaklardır.»
Üzüldüler.
Hazreti İdris (A.S.) uyardı ümmetini:
«Üzülmeyin... Daima zafer bizde kalacaktır. Bütün iş, dağılmamamızdadır... Hazreti Allah küllannm birlik ve beraberliğinden hoşnut kalır... Yardım eder... Yeni zafer imkânları hazırlar.»
Şüphesiz ki Allah, kendi yolunda hepsi birbirine kenetlenmiş (yekpare ve müstahkem) bir bina gibi, saf (1ar) bağlayarak, çarpışanları sever. (Saff :4)
Aradan bir kaç ay geçti.
Yeryüzündeki mü'minler içinde ilk cihad yapıp ilk esir alan Hazreti İdris *(AS.)* m şanı çabucak sınırlardan ötelere taştı... Hele savaşta kullandığı silâhlar pek ilgi
gördü.
İsyankârların hışmından korkup, uzaklaşanlar geriye döndüler.. Hazreti İdris (AS.) m yurdu şenlendi. Bilhassa tekrar KÂBEYE DOĞRU, has kullar akını başladı.
Fakat Kabil soyundan üreme Sapıklar, mağlûbiyetlerini unutmamışlardı.
Kabile başkanlanyla hükümdarlar, tekrar elele verdiler.
— 174 —
Kaçarlarken, Hazreti İdris (A.S.) m kullandığı silâhlardan örnekler getirmişlerdi.
Bunları günlerce incelediler.
Aklı erenlere ve sanatkârlara danıştılar.
Nihayet yapılma tarzını buldular.
Fakat nasıl kullanıldığım öğrenemediler.
Hazreti İdris (A.S.) m yurduna gizlice adamlarını soktular. Bunlar bir kaç çobanı kaçırıp döndüler.
Çobanlar sıkıştırıldı... Akla hayale gelmeyen işkencelerden geçirildiler... Fakat söylemediler... Ölümü tercih ederek şehadete erdiler.
Sapıklar ne yapacaklarını bilemiyorlardı.
Yaşlılardan bazıları onlara akıl verdi:
«Bizi dağa yakın yere götürün ve bırakın... Üzerimizde dağlılann elbisesi olsun... Sözde ümmetlerinden görünür, bu silâhların sırrını çözeriz.»
«Gecikirsiniz... Dönemezsiniz.»
«Otuzar gün sayın... Birisinde dönemezsek diğerinde döneriz. O günlerde adam gönderin.»
Bu yapıldı.
Dört yaşlı sapık, dağlara getirilip gizlice bırakıldılar.. Onlar da bir mağarayı kendilerine mesken edindiler.
Sabırla bekleşiyorlardı.
Böylece üç defa otuz gün devretti.
Birkaç çobanla arkadaş olmuşlardı... Onlara itimat aşılamışlardı. Bunun faydasını gördüler.
Altı ay dolmak üzereyken silâhlann kullanılma sırrını elde edip döndüler.
— 175 —

IX

KANLI YILLARIN GETİRDİKLERİ

İdris (A.S.), daima uyanıktı... Tetikteydi.

Ergeç silâhlarının sırlarının çalınacağını biliyordu. Nitekim, öğrendi çalındığını... Ateşperest ve putperestlerin, gelecek güzde, yine bağbozumu zamanı saldıracaklarını da haber aldı.

Mukadderdi kutsal savaşlar artık... Mademki İblis vardı ve bazı insanlar ona teslim oluyorlardı, ilerde de var olacaktı, böylelikle insanları birbirlerine kırdıracaktı.

Hazreti İdris (A.S.) a sık sık sahifeler nazil oluyor, tekamüle göre yeni şeriatler emrediliyordu. Daha şimdiden on sahifeyi aşmıştı Allah'ın emirleri.

Hazreti Allah, Hazreti Âdem (A.S.) ile Şît (A.S.) a gönderdiği sahifelerde olduğu gibi, Hazreti İdris (A.S.) a gönderdiği sahifelerde de bilhassa İç ve beden temizliğini, Rabbinin adım zikretmeyi, ibadeti kesinlikle ihtar ediyordu.. Dünya hayatının geçiciliğinden, dünyaya kapılmanın doğru olmayacağından, ahiret hayatının sürekliliğinden ve hayrından bahsediyordu... Elbette ilerde de gelecek kitap yahut sahifelerle ve sözle şereflenecek peygamberlere de aynılarını öğretecekti.

Hakikaten iyi temizlenen ve Rabbinin adını zikredip de namaz kılan kimse umduğuna ermiştir.
Belki siz dünya hayatını (ahiretten) üstün tutarsınız.
Halbuki âhiret daha hayırlı, daha süreklidir. Şüphesiz ki bu (nlar) evvelki sahifelerde İbrahim ile Musa'nın sahifelerinde de vardır.
(A'lâ: 14-19)

Hazreti İdris (A.S.) in görevleri, uykularım bile dol-duruyordu.

Peygamberdi... Ümmetini vahdaniyet üzerinde durdurmaktan sorumluydu.

Hükümdardı. Ümmetinin dünya meselelerini halledecekti.. Onlara daha iyi bir hayat şartı hazırlayacaktı,. Bilhassa buna önem veriyordu... Çünkü sonu Allah'a varıyordu bunun da.

Âlimdi.. Öğrenmek ve öğretmekten bıkmıyordu.. Bilgi onun ekmek kadar ihtiyacıydı. Ders vermek huzuruydu. Şimdi, başlayan harpler dolayısiyle, kumandanlık vazifesini de yüklenmişti.

Yılmıyor, hepsinin hakkından geliyordu.

Herkesi, işbaşında bile, silâhlarını yanında bulundurmaya mecbur etmişti..

Sapıkların sırları öğrendiği haberini halk aldıkları zaman hemen Hazreti İdris (A.S.) a koşmuşlardı.. Yalvarmışlardı:

«Ey sevgili peygamberimiz!.. Kabil soyu silâhlarımızın nasıl kullanılacaklarını öğrenmiş.. Artık onların kıymeti kalmadı. Bize başkalarını keşfet.»

Hazreti Idris (A.S.^ şöyle konuşarak onlan durdurmuştu:
Elbette yeni silâhların keşfine çalışacağım... Siz de gayret gösterin... Fakat niçin eski silâhlarımızın kıymeti kalmasın?. Şunu unutmayın ki en büyük silâh göğüsleri-mizdeki imandır. Kâfirlerde bu yoktur.. İmanlı kimse temiz olur, cesaretlidir.. Sefahate düşmeyeceği, çalışacağı için çeviktir, sıhhatlidir.. Hele her gün silâhlarıyla eğitim yaparsa meleke kazanır.. Kuş uçurmaz. Sapıklar öyle midirler?.. Zafer silâhın değil, onu kullanan bileğindir. Daima spor yapın.. Avlanın.. Sanki yarma savaşa katıla-cakmışcasına hazırlanın.»
Halk da öyle yapıyordu.
Hazreti tdris (A,S.), silâh kullanmak kadar, teşkilâtın emir kumanda zincirinin önemine de dikkati çekti. Halkı guruplara ayırdı.. Derece derece kumandanlar tayin etti. îç ve dışta haberalma üzerinde durdu. Boru, ağız ve ateşle muhabere sistemi tesis etti.
Düşmanlar sonbaharda geldiler.
Fakat dağ eteklerinde bozguna uğrayıp çekildiler.
Silâhların nasıl kullanılacağını öğrenmek yeterli olmamıştı... Kaçtılar.
Hazreti îdris (A.S.) m bu yeni zaferi ona, komşu kabileleri kazandırdı.
İsyankârlar duracağa, sineceğe benzemiyorlardı.
Her yıl saldırdılar.. Hattâ bunu aylara jndirdiler.
Kanlı yıllar birbirini kovaladılar.
Hazreti İdris (A.S.) üzgündü. Çünkü ümmeti hazar hayatından çıkmıştı.. Daima seferdeydi.. O halde kim çalışacaktı, medeniyet yolunda yürüyecekti?..
Buna bir çare bulmalıydı.
Devletinin sınırlarım Kızıldeniz, Umman denizi ve

Basra Körfezine kadar genişletip sahillere dayanabilse, emniyet kendiliğinden sağlanacaktı.
Bu arzusunu yapacak, ne yeteri kadar inşam, ne de silâhı vardı.. Hele sapıklar, çöl tilkileri gibi, çabuk kaçıyorlardı.. Peşlerinden yetişilmiyordu. Yetişilse de yorgun düşülüyordu.
**
Hazreti tdris (A.S.) anlamıştı.. Galiba cihatla başlayan peygamberlik hayatı, öylece sürüp gidecekti.. Kanlı yıllar insanlığa huzursuzluk getireceklerdi.
Aldığı esirleri pek kısa süre kölelikte kullanıyordu.
Bunlar her türlü sefahatten eletek çekince, uyanıyorlardı.. Hele Hazreti tdris (A.S.) m adaleti tesirini gösteriyordu.. Putlardan, yahut ateşperestlikten kurtulup Allah'a teslim oluyorlardı.
Esasen Hazreti tdris (A.S.), iki şey teklif ediyordu esirlerine:
1 — İmana gelip kardeş olmak.
2 — Kölelikte kalmak.
Son yıllarda buna bir üçüncüsünü katmıştı.
Alman esirler, en az yüz hayvan karşılığı iade olunuyordu.
Hz. İdris (A.S.) da bu ganimetleri dağıtıyordu.
Böylece savaş hazırlıklanyla aksayan çalışmanın diyeti alınmış oluyordu.
Bu kanlı savaş yıllarının getirdiklerinden birisi de zafer ilhamlarıydı. Normal şarkılar, hislenişler unutulmuş gibiydi.
Çocuklar olsun, kadın ve erkekler olsun, hep kahramanlık destanları söylüyorlardı.
Bu savaşlar dolayısiyle sağlık üzerinde de keşifler

hızlanmıştı.. Yaralananların tedavisinde çeşitli bitkilerden faydalanılıyordu.
Hazreti İdris (A.S.), peygamberliğinin sekizinci yılında, üçyüz elli sekiz yaşındayken, bir öğle üzeri, dersini bitirmiş, pek sevdiği tepeye gidiyordu. Orada hem ufuklara kadar, tabiatı seyreder, hem de düşünürdü.
Bir sığır çobanının ilhamları dikkatini çekti.
Şöyle söyleniyordu çoban:
Sizleri bilirim
Bereket yatağı hayvanlarım, Kızdığınız zaman, Kuştan hızlı koşarsınız. Hele boynuzlarınız!..
Köpekler dilimizden anlıyor, öğrettiklerimizi yapıyor da Siz neden yan çiziyor, Oralı olmuyorsunuz?..
Bazan hayallerim, Sürü sürü,
Sapıkları kovalamanızı, Boynuzlarınızı batırmanızı.
Şu serçe gibi, Hiç değilse Boynuzlarınızın Arasına oturabilsem!'..
Neye mi yarar?.. Kabil soyunun Hangi biri Kurtulurdu pençemden?..
— 180 —
Hazreti İdris (A.S.), sığırtmacın düşüncesini yabana atmadı.
Evet, insana şimdilik kanat takıp uçuramazdı onu ama, pek âlâ bir hayvana bindirebilirdi.
Çevresindeki evcil olsun olmasın hayvanları gözden geçirdi. Hiç birisini uygun bulmadı.
Hayvana binmek yeterli olamazdı. Hayvan, zeki, hassas yaratılmış bulunmalıydı. Arzu edildiği anda koşmalı, yahut durmalıydı.. Sığır, inek, yaban eşeği, devekuşu, zürafa böyle bir şansa sahip değildiler.
Kala kala deve kalmıştı.
Hazreti İdris (A.S.) devenin üzerinde durdu.
Bu hayvan dayanıklıydı.. İtaatkârdı.. Yumuşak başlıydı.. Bilhassa insanları severdi, nankör değildi.
İyi de koşardı.
Şimdiye kadar devenin sadece sütü ve etinden fay-dalanılmıştı.
Hazreti İdris (A.S.), artık sanki sancüanmıştı.
Her günün boş saatlerini develerin içinde geçiriyordu. Kimi hecin, kimi tek hörgüçlüydü develerin.
Yılmadı.. Önce onlara çökmeyi öğretti.
Sonra yük bağladı.
Nihayet semeri düşündü.. Muvaffak oldu.
Artık kendisini üzerine bindirecekti.
Bunu halkın önünde yapmak istemiyordu.. Tenhaya gitti. Deveyi çöktürdü ve bindi. Dürtüp kaldırdı.
Yular ve ayaklar.. Gerekirse mızrak, deveyi istenen istikamete döndürüyorlardı.. Koşturup durduruyorlardı.
Bütün iş süvari ile deve arasındaki dostluğa kalıyordu.
Eğer süvari, deveyi iyi muameleyle ve bakımla kendisine bağlarsa, deve kul kurban oluyordu.
Bir kaç ay çalıştı Hazreti İdris (A.S.).. Böylece yer-
— 181 —

yüzünün İlk süvarisi ve hayvan terbiyecisi unvanını kazandı.
Çalışmaları yeterli bulunca, halkı toplattı.
«Ey Allah'ımın has kullan!.. Şimdiye kadar bana inandınız ve zafer armağanlarını devşirdiniz. Görüyorsunuz ki düşman yılmadı.. Artık güzleri değil her gün saldırıyor.. Onun peşini bırakmayıp denizlere kadar kovalamak zorundayız.. Kurtulmamalı, ya öldürülmeii yahut esir edilmelidir.»
Bağrıştılar:
«Haklısın ey peygamberimiz!.. Çare nedir?.. Sanırız bir müjde ile yüklüsün.»
İdris (A.S.) : «Evet..» dedi.. Deveyi gösterdi: «İşte şu hayvan, size sapıklara yetişmek imkânını verecektir. O, mübarek bir mahlûktur.. Hazreti Allah'm çöl insanına ihsanıdır.»
Dinleyenler hiç bir şey anlayamadılar..
Hazreti İdris (A.S.) onları bekletmedi.. Devesini çöktürüp üzerine bindi.. Sordu:
«Hangi tarafa koşmasını istersiniz?..»
Uzakta bir ağaç gösterdiler.
Hazreti İdris (A.S.), deveyi oraya koşturup döndü..
Başka tecrübeler yaptı.
Her keşif ve icadında olduğu gibi onları uyardı:
«Ey ümmetim!. Sakın bende mucize vehmetmeyiniz.. Sihir de değildir. Hazreti Allah, elbette gerekirse peygamberlerine mucize göstermek imkânı bahşeder. O ayrı bir meseledir. Hazreti Allah'ın en büyük mucizesi bize verdiği aklımızdır. İşte ben o aklı çalıştırdım. Devemi terbiye ettim. Hem de kolay oldu bu. Hiç zorluk çekmedim. Bir an gözlerinizi kapatın ve düşünün..
Yüzlerce deveye binmiş müminler, tekbir getire getire kâfirlerin peşinden

koşuyorlar, rastladıklannm başlarını uçuruyorlar, aman dileyenleri esir alıyorlar. Böylece denzilere dayanıyoruz.. Artık rahatsız edilmek mümkün müdür?..»
«Değildir..» diye bağnşıldı.
İdris (A.S.) emir verdi:
«O halde, nezaretim altında derhal binicilik derslerime başlayın.. Çabuk.öğrenin.»
Ertesi sabah derslere koşuldu.
Gizli tutuldu bu eğitimler.
Hazreti İdris (A.S.) m hükümdarlığı içindeki topraklarda yer yer kurslar açıldı.
Ay geçmeden .herkes hecin süvarisi olmuştu.
Deve koşarken ok atıyor, küıç sallıyor, mızrak saplıyordu.
*** »**
Aynı günlerde, çöldeki putperest ve ateşperestlerin hükümdarlan bir araya gelmişlerdi.
Hazreti İdris (A.S.) in yaptıklarından habersizdiler.
Yeni saldınlar plânlıyorlardı.. Muvaffak olmalan için neler gerektiğini tartışıyorlardı.
Her kafadan bir ses çıkıyordu.
Nihayet birisi dayanamadı.. Her nasılsa gerçeği konuştu:
«Şît soyunu tepelemek çok uzadı.. Daima da yeniliyoruz. Halbuki daha çokluğuz.. Niçindir bu?. Açık.. Şît soyu birlikte hareket ediyor. Biz ise talan peşindeyiz. Dağılıyoruz.. Birleşelim ve Şît soyunu bir yerden, tam kalbinden vuralım.»
«Neresidir bu yer?..»
«Peygamberleri İdris'in bulunduğu bölgedir o. İd-ris'i ölü, yahut diri ele geçirirsek, ümmet dağılır.. Muradımız gerçekleşir.»

Sordular:
«Bir kumandan lâzım..»
«Ben hazırım.»
Kabul ettiler.
Kabileler on beş gün içinde, üç bine yakın çapulcu gönderdiler toplantı yerine. Hepsi Hazreti İdris (A.S.) m keşfettiği silâhlan kuşanmışlardı. .
Kumandanları beklemeden yola çıktı.
Bu sefer kadınlar daha keyifliydiler.. Çünkü bu kadar askerin bir araya geldiğini görmemişlerdi.
Hayal ve muratlarına uygun şarkılar söylüyorlardı, orduya şarap dağıtırken.. Yahut oynarlarken:
Bu sefer
Başka haberler ***var.***
Işık ve renklerden
Müjdenin hazzı damlıyor.
Sıcaklığım eriyor serinliğinde.
Yiğitlere dar gelecek Vadiler..
Dağlardan taşacaklar. Vay altta kalıp Ezileceklerin haline!..
Şaşıracağım, Hangi yiğidin uzattığı Ganimeti alacağımı. Çadırımı kiminle Bölüşeceğimi şaşıracağım. Görüyorum, Evet bu sefer, Kaçanlar kovalayacak.. Yakaladıkları köleleri Gerdanlık yapacaklar boynuma.. — 184 —
! Ne boş ümit ve hayallerdi bunlar!..
Ertesi sabah henüz gün ışırken, sapıklar sürüsü, Hazreti İdris (A.S.) m köyüne yakın dağın eteklerine ulaşmışlardı.
Kısa bir moladan sonra, yamacı tırmanmaya başladılar.
Hazreti İdris (A.S.) m emrindeki mü'mînler pusudaydılar. Uygun mesafede oklarını boşalttılar..
Sapıklar kütle halinde daha çok kayıp vereceklerini hiç hesaba katmamışlardı.. Düşenlerin yerini başkaları doldurdukça onlar da arkadaşlarının akibetine uğruyor-lardı.
Öğle olmadan, sapıkların yansı dağda imha edildi.
Diğerleri kaçtılar.
Çöle açılınca artık kendilerini emniyette sandılar.
Halbuki Hazreti İdris (A.S.), iki yüz hecin süvarisini ihtiyatta tutmuştu.. Önlerine geçip hücum emrini verdi.
Talimli develer uçtular alışık olduklan çölde. Sapıklara yetişildi.Mesafe kısaldıkça oklardan, mızrak ve kılıçlardan faydalanıldı.. Aman dileyenlerin boyunlarına kement atüdı.
Ancak, kumandanlarıyla bir kaç asker kurtulmuştu.
Perişan bir halde, yurtlarına döndüler.
Orada diğer hükümdarlar bekleşiyorlardı. Üç bin insandan dört kişinin döndüğünü görünce tüyleri ürperdi hepsinin.
Ayağa fırlayıp kumandanın sakalına yapıştılar.
Sordular:
«Nerde gidenler...»
Kumandan anlattı.. Sonunu şöyle bağladı bu maceranın:
«Şît soyu iki yüz esir aldı.. Diğerleri öldü.»
— 185 —

«Demek bu mağlubiyetinin iki sebebi var?..»
«Evet.. Toplu ilerleme ve develerin hücumu.»
«Develeri biz de terbiye ederiz.»
Yumruklarım dağlara doğru salladılar:
«Ey İdris!.. Çok beklemeyeceksin.. Sana binlerce deve ile saldıracağız..»
Hazreti İdris (A.S.) bu büyük zaferden de gururlanmamış, Allah'ına şükretmiş ve ümmetini takdirle yü-celtmişti.
İhtar da gerekliydi.
Bunu yaptı:
«Sakın gevşemeyin!.. Kabil soyu çok geçmez, aynı silâhı bize karşı kullanırlar.»
Teklif edenler bulundu:
«Ey İdris!.. Henüz onlar çalışmadan, köylerini ve çadırlarını basalım.. Musibeti uzaklaştırır, yurdumuzu genişletiriz.»
Uygundu bu teklif.
Hazreti İdris (A.S.), hecin süvarilerini bölüklere ayırdı.. Diğer köylere de haber saldı.. Artık savunma savaşları bitmişti Kâfirlere taarruz edilecekti.
Hazreti İdris (A.S.) bu muharebelerin hemen hemen hepsine katılıyordu.. Zaptedilen köyler ve kabileler toprağındaki ateş mabetleri yıkılıyor, putlar parçalanıyordu.
Hazreti İdris (A.S.) m hakimiyeti altındaki topraklar, batıda Kızıl Deniz'e dayanmışlardı.
Şimdi doğu ve güneyde denize ulaşılmaya çalışılıyordu.
Fakat bu arzu gerçekleşemedi.
Çünkü, Kabil soyu da develeri terbiye edip, Şît soyunun karşısına çıkmışlardı. Yıllar geçiyordu.
— 186 —
Hazreti İdris (A.S.) peygamberliğinin on ikinci yılını doldurmuştu..
Kendisine nazil olan sahifeler otuzu bulmuştu.. Şeriatının bu kadar olduğu haber verilmişti.
Hazreti İdris (A.S.) bir mânâ veremedi buna.
Henüz üç yüz altmış yaşındaydı. Pek genç sayılırdı. Hiç değilse Hazreti Allah'ın onu daha beş altı yüz sene huzuruna çağırmayacağım umuyordu. Bu zaman içinde insanlar pek üreyeceklerdir. Yeter miydi otuz sahile?..
Hazreti Cibril'den öğrenmeye kalkıştı.
Doyurucu bir cevap alamadı.
«Yoksa, evet yoksa..» diyordu. «Hazreti Allah sapıkları helak mı edecek?.. Geçen on iki kanlı yılın getirdiği sadece huzursuzluk, mutsuzluktur çünkü.»
Hazreti İdris (A.S.) başka bir fikirle de sarsıldı.
Belki de kendisi verüen vazifeyi başaramamıştı. Hazreti Allah, sapıkları İslahı başka kuvvetlerine havale buyurmuştu.
Üzülüyordu Hazreti İdris (A.S.) o kadar ki, yemeden içmeden kesildi.. Tenhalara çekildi.
Başka bir binek lâzımdı askerlerine.
Develerden hızlı koşsundu.. Âdeta uçsundu.
O zaman Umman ve Basra Denizlerine de ulaşırdı.
Araştırıyordu.. Rastlayamıyordu böyle bir hayvana.
Yine bir sabah erken köyden açılmıştı..
Doğu ufuklarında bir toz duman yükseldi.
Yaklaştı yaklaştı
Hazreti İdris (A.S.) önce bunu bir fırtına sandı. Fakat görüş mesafesine girince, gelenlerin tanımadığı ve görmediği bir hayvan sürüsü olduğunu farketti.
Karar büyüklükteydiler.
— 187 _

Saydı.. Yavrularıyla beraber dörtyüzün üstündeydiler.
Neden sonra, Atası Hazreti Âdem (A.S.) dan dinlediklerini hatırladı.
Hazreti Âdem (A.S.), Serendib'den çıkıp Asya'yı geçerken oralarda bu çeşit hayvanlara raslamıştı. Tarif ettiği eşkâl tutuyordu.
Hazreti Âdem (A.S.) in gördüğü hayvanlar atlardı.
Hakikaten başlangıçları Asya ortalarıydı.
Zamanla Fırat boylarına, Anadolu'ya sokulmuşlar ve işte şimdi, bir kollan Hicaz'a akmıştı.
Hazreti İdris (A.S.) atlarla ilgilendi.
Vahşi değildiler.. Ot yiyorlardı.. Mahzun, uysal bir
güzellikleri vardı.
Sürü, çekinmeden yamaçlara çıkmış, dağları tırmanıyorlardı. Bir kaç at, Hazreti İdris (A.S.) in yakınlarına kadar sokulmuşlardı.
Hazreti İdris (A.S.), ot kopardı.. Göstere göstere yaklaştı birisine.. At ürkmedi.. Otu yedi.
Hazreti İdris (A.S.), ata kollarını doladı.. Sevip okşadı.. Dost oldular:-Hazreti İdris (A.S.) büyük bir ümide kapıldı. Borusunu çıkarıp çaldı. Koşuşanlara sürüyü gösterdi: «Bunlar, atamız Hazreti Âdem (A.S.-> in, Asya'da varlıklarım haber verdiği atlardır.. Terbiyeleri pek kolaydır.. Kim varsa gelsin. Onlara yakınlık gösterip yakadasın.. Ağıllarda besleyin..» Ne de olsa atlar yabandı.
Fakat belki yorgunluktan, belki ilâhî bir çmirle, boyunlarına atılan kementlere isyan etmediler. Sahiplerinin peşinde köye gittiler.
Halk ne de olsa insandılar. Engin bir hayal tarafları vardı.. Kadm-erkek, çoluk-çocuk, atların karşısına geçti-

ler. Hayranlıkla onları seyrettiler.. Genç, çevik, güzeldiler. Sanki bir musibetten kaçmışlardı hep şimdiye kadar. Henüz kurtulmuşlardı. Kişnemelerinde maceralarım dile getirir bir halleri vardı.
Hele gözleri!..
Onlara bakanlar dostlukla, hüzünle karşılaşıyorlardı.
Bazıları dayanamadılar, atlan tekrar sevip okşadı-lar ve konuştular onlarla:
«Adın nedir senin?.. Nereden geldin?.. Niçin başka ülkelere, sapıkların yurduna gitmedin de bizi seçtin?..»
Beklediler... Atlardan cevap alacaklarını umdular.
Birbirleriyle de konuşuyorlardı:
((Acaba ne kadar yaşar bunlar?..»
«Develerden çok yaşayacaklarını sanırım. Ben asıl doğurmalannı merak ediyorum.. İsterdim ki koyunlar gibi hızlı üresinler.»
«Göreceğiz..»
«Evet, göreceğiz.»
«Her ne kadar sevgili peygamberimiz Hazreti İdris (A.S.) atların Doğu ülkelerinden geldiğini söyledi ama, onlar Allah'ın bize armağanlarıdır.»
Birkaç gün hep böyle iyi şeyler konuşuldu.
Fakat birden bire durum değişti.
Atlar geviş getirmiyorlardı.
Çok ot ve yem yiyorlardı.
Susuz kalmaya tahammülleri yoktu.
Sıcaktan yılıyorlardı.. Gölgeyi istiyorlardı.
Kısacası hassas ve ince hayvanlardı.
Çocuktan ileri bakıma muhtaçtılar.
Çabuk hastalanıyorlardı.
Halkm sevinci şüphelerle yer değiştirdi.

Bu şüpheleri tartışıyorlardı:

«Atlar acaba bir nimet midir, yoksa musibet midir?..»
«Bana kalırsa musibettirler... Sapıklar tarafından yurdumuza gönderildiler.. Yiyeceğimizi bölüşüp bizi yoksulluğa düşürecekler.. Bir çaresine bakmalıyız.»
Şüpheler haftaya kalmadan her dudaktan döküldü.
Hattâ bunu Hazreti İdris (A.S.) a ulaştırdılar.
Hazreti İdris (A.S.) sabır tavsiye etti. Atlardan pek faydalanacaklarını söyledi.
Halk duruldu.
Çünkü Hazreti İdris (A.S.) asla yalan söylemezdi.
Bir hafta daha geçti.
Bu esnada atlardan ikisi ölmüştü.
Sahipleri derilerini yüzdüler.. Etlerini yediler. At etinde başka bir tat vardı. Bunu haber verdiler.
Hazreti İdris (A.S.) hemen ümmetini topladı. Onları uyardı:
«Sakm atlardan, bakımlarından yılmayın.. Hazreti Allah nasıl ki onları halk etmiştir, elbette nzıklarını vermiştir. Hele şeytana uyup yemeyin.. Etleri güzel olabilir. Fakat anlaşılıyor ki üremesi ağırdır. Onlardan başka türlü faydalanacağız.»
Bir müddet Hazreti İdris (A.S.) m emrine uyuldu. Sonra yine atlardan şikâyetler başladı. Gizli öldürüp yiyenler, yahut salıverenler oluyordu.
Hazreti İdris (A.S.), bunu önlemek için, gönüllüler seçti.
Gönüllüler, atlara engin sevgi duyanlardı.
Onlara birer at teslim etti.
Kendisi baş oldu.
Sabahlan gönüllülerle birlikte atlan yayılmaya çıka-nyordu. Yamaçlaı-da, vadilerde, atların faydalanacağı yeşiî'ikler boldu..
O türlü yeşilliklere sığır, koyun, deve sürüleri pek itibar etmezlerdi.
Hazreti İdris (A.S.) a gönüllüler soruyorlardı:
«Ey sevgili peygamberimiz!.. Bunları yemeyeceğiz, sütünü içmeyeceğiz, o halde ne işte kullanacağız?..»
Hazreti İdris (A.S.) anlatıyordu:
«Onlar bizim ayaklarımız olacak.. Böylece günlük menzilimiz saate inecek.. Kâfirleri mağlup edeceğiz?..» «Üzerlerine binecek miyiz?..»
«Elbette.. Develere nasıl binmiştik..» İnanamıyorlardı.
Hazreti İdris (A.S.) daha ileriye gidiyordu: «İnsan, isterse, sabrını ve aklını kullanırsa, terbiye edip faydalanmayacağı hayvan yoktur.. Bu gayretini kendi evlatlarına gösterseydi şimdiye kadar yeryüzünde sapık kalmazdı.»
Ay dolmadan atlar yurtlarını ve sahiplerini benimsediler.. Kendi kendilerine yayılıyorlardı.. Koşuyor eğleniyorlardı.. Fakat vakti gelince, ahırlarını buluyorlardı.
Hazreti İdris (A.S.) bu ehlileştirme müddeti içinde beş durmamıştı. Kendisine ayırdığı atı tetkik etmişti.
Bir sabah atını gizlice aldı.. Uzaklaştı.
Seçtiği yere varınca durdu.
Allah'ına sığınıp üzerine bindi.
Semer vurmamıştı develerde yaptığı gibi.
Bacaklarıyla hayvanı sardı.. Dengesini buldu.. Gezindi saatlerce.
Bu esnada atın hassas yerlerini incelemişti.
At, yularının çekildiği tarafa dönüyordu.
Binicisinin baldır tesirlerini anlıyordu.

Uzaktan uzağa, Hazreti İdris (A.S.) ı izleyenler, neticeyi bekleşiyorlardı.
Onlar da ümide kapamışlardı.. «Peygamberimiz düşündüğünü yapacak.. Yakındır.» diyorlardı.
Bu ümit gecikmedi.
Hazreti İdris (A.S.), terbiyeye başladığının ikinci ayı ortalarında, bir sabah ümmetini topladı.
Silâhlarım kuşanmıştı.
Atma sıçradı. Çeşitli gösteriler paptı.
At kendisine kuzu gibi itaat ediyordu.
Nihayet atı koşturdu... Ufka kadar sanki uçtu üzerinde.
Halk heyecanlanmıştı. «Dönmeyecek, düşüp parçalanacak» diye çığlık atmışlardı.
Fakat Hazreti İdris (A.S.), ancak bir gün yürüyüşten sonra ulaşılacak ufuklardan tekrar göründü ve geldi.
İndi, atını gezdirip terini kuruladı.. Okşadı.
Gönüllülere emir verdi:
«Yarın sabah toplanın.. Haftaya kalmayacak, benim gibi birer süvari olacaksınız..»
İtaat ettiler.
Nasıl etmezlerdi ki peygamberleri Hazreti İdris (A.S.) yeryüzünde ilk at terbiyecisi olmuş ve ilk süvari unvanını kazanmıştı. Bunu gözleriyle görmüşlerdi.
Aradan bir ay daha geçti.
Yine bir sabah borular çalındı.. Halk meydana toplandı. .
Hazreti İdris (A.S.) ile gönüllüler kendilerinden önce gelmişlerdi.. Hepsi atlarına binmişti.
Hazreti İdris (A.S.) müjdeyi verdi:
«Allahımız ne güzeldir!.. Bize bu günleri de gösterdi. Süvarilerin başında cıhad'a gidiyorum.. Bu kısa sürecek.. Akşama kalmadan döneceğiz.»

O kadar!..
Bölük hareket etti. Çölü toza dumana boğarak, bir nefeste ufuklarda kayboldu.. Düşen, dağılan, geride kalan yoktu.
Ümmetteki şairlerden birisi peşlerinden heyecanını ilhamlandı:
Serap tutulur mu?,. Hayallerimize göre Değişen o zenginlikler Ele geçer mi?.. Görüldü mü?.. Duyuldu mu?.. Hayır değil mi?..
Artık bu da gerçekleşti. Kanatlanan atlılara Mümkün olmayan yoktur. Gezinip dönecekler hep. Beraberlerinde Yeryüzünün bereketini. Nimetlerini getirecekler.
Bu ilhamların daha akşamında ümitler çiçek açtı.
Hazreti İdris (A.S.) dönüp geldi.
Peşinde köleler, adetleri bini aşan sürüler vardı. Bastığı dört sapık kabileden toplanmıştı bu ganimetleri.
Seferler devam etti.
Nihayet bir gün Hazreti İdris (A.S.) haber verdi:
«Doğu, güney ve batıda, denizlere kadar, Kabil soyu temizlendi.. Ne put kaldı, ne de ateş mabetleri.
Fakat Fırat'tan ötelere sürülen sapıklar, boş durmadılar.

Atın kıymetini anladılar.. Topraklarında pek çokları vardı.. Sürü sürü yakalayıp terbiyeye başladılar.
Böylece artık sonu geldi sanılan kanlı yılların beteri bir hayatın bulutları, ufuklarda belirdi.

X

HİKMETİNDEN SUAL OLUNMAZDI Kİ

Hazreti İdris (A.S.), süvarilerine güven duyunca, seferlerin hepsinde bulunmak lüzumunu görmedi.
Kendisi bir peygamber, hükümdar ve öğretmendi.. Bilgindi.
Yapılacak, uğraşılacak pek çok işleri vardı.
Bu sırada Hicretten 5104 (Milâddan 4482) yıl öncesi yaşanıyordu.
Hazreti Şît (AS.) 365 yaşındaydı.
On altı yıldan beri peygamberdi.
Belki peygamberliğinin ilk günündenberi cihad'lara başlamasından, insan kanı akıtma zorunda kalmasından üzgündü.
Hele keşif ve icat ettiği silâhların bu yolda kullanılmalarını bir türlü affedemiyordu.
İnsan, hayır için yaratılmıştı. Şerre mi âlet olacaktı?.
Bazan şüpheleniyor, olaylardan kendisini sorumlu tutuyordu.
Hazreti Cebrail'i araştırıyordu.. Gelince öğrenmeye çalışıyordu:
Ey Cebrail!.. Allah'ım benden razı mıdır?.. Vazifemi yaptım mı?.. Yoksa hatalarım oldu mu?..»
Cebrail gönlünü, ferahlatan cevaplar veriyordu:
«Evet ey İdris!.. Allahımız senden razıdır. Vazifeni yaptın..»
«Acaba daha ne buyuruyor?..»
«Bunu sen bilirsin..')

«Evet, bilirim.. Henüz yeryüzüne dağılan insanların içinde müminler pek az.. Belki sevgili Allah'ım onlara da peygamberler göndermiştir.. Bilmiyorum. Fakat yardım mecburiyetindeyim.»
Ne türlü bir yardım olacaktı bu?.
Cihad'la mı?..
Hayır..
Hazreti İdris (A.S.) bir taraftan onları idare edecek, diğer taraftan, insanlığı kurtaracak temel meseleleri çözmeye çalışacaktı. Bunların başında aydınlanma, cehaletten kurtulma geliyordu.
Hazreti İdris (A.S.), hanidir bıraktığı öğretmenliğine tekrar başladı.. Ümmeti çoğaldığı için, talebeleri pek çoktu. Gün boyu çalışsa yetişemiyordu.
Yeni keşif ve icatlarda bulunmayı pek diliyordu.
Esasen bunlar onun sevdiği, zevk aldığı şeylerdi.
Dersler olmasa, araştırma yapacak ve gönlünün, aklının susuzluğunu giderecekti.
Halk artık hayatlarından memnundular. «Peygamberimiz henüz pek gençtir. Hiç değilse daha altı yüz sene yaşar..» diyorlardı.
Görünüşte bu normaldi.. Yaşamamasında hiçbir sebep yoktu.
O yıl bahar çıkılırken, Hazreti İdris (A.S.) a ansızın bir durgunluk geldi.
Kalabalıktan sıkılıyordu.
Derslerini yardımcılarına bıraktı.. Tenhaya çekildi.
Bilhassa pek sevdiği tepeye gidiyor, ağacın altına
oturarak akşamı ediyordu. Mahzundu..
Güzel gözlerine bir ıslaklık gelmişti. Ailesi Hedame onu uzaktan uzağa izliyordu.

Bir *gün* dayanamadı.. Yanına sokuldu.. Öğrenmek istedi:
«Ey İdris!. Bu halin nedir?.. Henüz pek gençsin., çalışmaya bizi teşvik eder dururdun.. Şimdi kendin ten-bellik gömleğini giydin..»
Hazreti İdris (AS.) kabul etmedi:
«Ben çalışıyorum.. Sana öyle görünüyor.. Düşünüp sırlar çözüyorum.»
«Hani?. Eskiden sık sık başarılarını müjdelerdin. Yoksa bana mı kırıldın?..»
«Hayır ey Hedame!.. Sana nasıl kınlabilirim?.. Ben senden daima razıyım.»
«Ümmetin?..»
«Hele onlardan pek hoşnudum..»
«Sınırlarda sapıklar binlerce at terbiye etmişler, baskına hazırlanıyorlarmış.. Bunlar mı seni üzüyor?..»
«Hazreti Allah, mü'minlerin zafer sebeplerini halk eder.»
Hedame, pek huzurunu bulmamasına rağmen, ayrıldı. Hazreti İdris (A.S.) ailesinin peşinden baktı uzun zaman.
Üç yüz altmış beş yıllık hayatını hatırladı. Adeta sene sene tekrar yaşadı.
Avunuyordu.. İnsanların kurtuluşu için pek çok işler başarmıştı. Fakat bunlar, Hazreti Allah'ın yarattığı kainat sırlan yanında engin bir çölde tek tek kum taneleri gibiydiler.
Hazreti İdris (A.S.) hakikate ulaşınca, dayanamadı, Allah'a yalvardı:
Ey güzel, sevgili Allah'ım!.. Bana bağışladığın en büyük haslet, vasıf, ilim sevgisidir.. Ben, sanınm öldürmek için değil, yaşatmak için halkedildim.. İnsanlık hastadır.. Kurtuluş, hayatlanna son vermekle mi, yoksa te-

daviyle mi mümkün olacaktır?.. Bana sebebini bağışla.. Her çözülen sır gerisinde sen varsın. O kadar çok yaşıya-yım ki, bütün sırlar çözülsün ve en büyük aşkım olan Sana tam kavuşayım..»
*** * ***
Erteisi sabah Hazreti İdris (A.S.) m ailesi uyandı.. Bakındı, Hazreti İdris (A.S.) dönmemişti. Çocuklarına, kızlarına sordu.. Onlar da görmemişlerdi.
Köye çıktı.. Aradı, bulamadı.
Esasen, kumandanlar da onu görmek istiyorlardı.
Kabil soyu, nihayet hazırlıklarını bitirmiş, tekrar büyük kuvvetlerle saldırmıştı.. İlerliyordu.
Hedame: «Belki her zaman düşündüğü tepede uyuya kalmıştır.» dedi.
Koşuştular.. Yoktu.
Ayak izleri araştırdılar.. Bulamadılar.
Çobanlara baş vurdular.. Gören, rastlayan çıkmadı.
O gün geçti.. Başka günler de geçti.. Hazreti İdris (A.S.) dönmedi.. Hakkında hiçbir haber alınmadı.
Kabil soyu kudurmuştu sanki.. Terbiye ettiği atlara binmiş, saldırıyor, yeryüzünü kasıp kavuruyordu.. Tekrar dağ eteklerine dayanmıştı.
Mü'minler, kendilerini kurtarmak için, Hazreti İdris "(A.S.) in gizlendiği yerden çıkmasını bekleşiyorlardı.
Oğlu Müteveşlik hükümdarlığa vasi olmuştu.. Didinip duruyordu.
Böylece yıllar birbirlerini kovaladılar.
Hazreti İdris (A.S.) dan ümit kesildi.
Esasen yeryüzünde öylesine kan dökülüyordu ki, herkes can kaygısına düşmüştü.

Evet, Hazreti İdris (A.S.) neredeydi?.. Ne olmuştu?. Hakkında pek çok rivayetler vardı. Bunlar saymakla bitecek gibi değildiler. Gün geçtikçe, yenileri ekleniyordu onlara.
Meselâ şunlar vardı anlatılanlar arasında:
1 — Hazreti İdris (A.S.) ümmetini tecrübe için gizlenmişti. Günü gelince ortaya çıkacaktı.
2 •— Onu Kabü soyu kaçırmıştılar.. Bazılarına göre öldürmüşlerdi.. Bazılarına göre, köle edinmişlerdi.
3 — Hazreti İdris (A.S.) ı ağaç altında uyurken bir yılan sokmuştu.. Sonra canavarlar alıp gitmişlerdi.
4 — Kuzeyde yaşayanlar, Hazreti İdris (A.S.) ı bayıltıp götürmüşlerdi.. Onu kendilerine hükümdar yapmışlardı.
Bu rivayetler uzayıp gidiyordu.
Talebeleri de başka türlülerini yaymışlardı.
1 -r- Hazreti İdris (A.S.) görünmezliğin sırrını bulmuştu. Fakat tekrar insan şekline girememişti.
2 — O, uçmayı pek isterdi.. Çarelerini araştırdı. Bunu yapmış ve düşmüştü.
3 — Hazreti İdris (A.S.), ışıklara binme sırrına ermişti.. Yıldızlara gitmişti.
Rivayetler, düşünceler, hep bu türlü konularda top-
landüar.
Yıllar, yüz yıllara yerlerini bıraktıkları halde, hiç kimse, Hazreti İdris (A.S.) m, Hazreti Allah tarafından alındığını aklına getirmedi.. Belki bunda genç oluşu, 365 yaşında bulunuşu, önemli rol oynadı.
Nihayet bin dört yüz sene önce, Allah, bunu Kur'ân'-da açıkladı.. Kullarına sağlam ipucu verdi.
Şöyle buyurdu:

Kitapta İdris'i de an. Çünkü o çok sadık bir
peygamberdi.
Biz onu pek yüce bir yere yükselttik.
(Meryem: 56-57)
Bu âyetler ışığı altında, zikr sahipleri, âlimler, evliya mertebesine ermişler. Kur'ân-ı Kerım'in kendilerine aydınlanan diğer âyetlerine de baş vurarak, Hazret'i İdris (A.S.) m ansızın yok oluş sırrını çözdüler. Esasen Tevrat-ı Şerifte de bu açıkça vardı.
Evet, Hazreti İdris (A.S.) ı Hazreti Allah, pek yüce bir yere yükseltmişti.
Bu yer, bazılarına göre dördüncü, bazılarına göre altıncı göktür.
Hazreti İdris (A.S.) m bedeni yer yüzünde kalmamıştır.
Göğe bedeniyle birlikte alınmıştır.
Halen orada hayattadır.
Nitekim Hazreti İlyas, Hazreti Hızır, Hazreti İsa da öyledirler..
Acaba Hazreti Allah, Hazreti İdris (A.S.) ı niçin berhayat olarak göklere almıştı?
Onun kan dökmekten üzüldüğünü mü hesaplamıştı?
Yeterli mi görmüştü ıztırabını?..
İlmi sevdiğini bildiğinden, bir insan olarak, haliyle kainatın sırlarını çözmekte devam etmesini mi dilemişti?.. Bu türlü mü mükafatlandırmıştı?..
Yoksa bir taraftan, yeryüzünden gelip geçen bilginlerle, onu mu mukayese edecekti?..
Yeryüzünden gelip geçen bilginler, Hazreti Allah'a sığınıp çalışırlarsa, Hazreti İdris (A.S.) m aşktan ileri vahdaniyet sevgisine ulaşabilecekler miydi?..

Sebepler bunlar, yahut benzerleri miydi?..
Kimbilir?..
Hakikat ancak, Hazreti Allah'ın malûmu ve kudretiydi.
HAZRETİ **ALLAH'IN HİKKMETtNDEN SUAL OLUNMAZDI Kİ BİLİNSİN.**
— SON —